

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında 28/4/1961 günü aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Başar Mübin	İstanbul Defterdar Muavini
Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Başman Gani	" " " "
Gürelî Orhan	" " " "
Hatusil Tarık	" " " "
Kocamemi Suphi	Ziraat Temsilcisi
Soyer Veyssel	Türkiye Esnaf Konfederasyonu Temsilcisi
Uçkun İlhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Yücefer Adil	" " Müşavir Hesap Uzmanı

Suphi Kocamemi zirai kazançların vergilendirilmesi hakkındaki yazılı mütalâalarına okudu ve içindeki hükümleri izah etti.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 48 nci maddesinin 3 ve 4 ncü fıkraları görüşüldü.

Adil Yücefer - Vasıtayı tahdit etmemiz teklif ediliyor. Kabul ediliyor mu?

Kabul edildi.

50 - 60 yaşını geçen san'at ve ticaret erbabı götürü vergiden muaf tutulmak isteniyor. Bu hususta itiraz var mı?

Orhan Gürelî - Muafliği yalnız seyyarlara inhisar ettirsek daha iyi olur.

Mübin Başar - Böyle bir muafiyet tanınırsa çok istismar edilir.

Adil Yücefer - Muafiyetin yalnız seyyarlara teşmili hususunu rey'e koyalım.

60 yaşını geçmiş olan seyyar satıcıların vergiye tabi tutulması hususu ittifakla kabul edildi.

Orhan Gürelî - Bahis mevzuu kimseler alım satım dışında küçük san'at işleriyle uğraşanlardır. Bu duruma göre bunlar tamirciler olmaktadır. Bunların seyyar olarak çalışanlardan bile daha az sermayeleri olduğu aşikârdır. Kanaatimce himayeye muhtaç olanlar bedeniyile çalışanlardır.

Tarık Hatusil - Bunların kimler olduğunu teker teker sayalım. Saymadıklarınızı Vekâlet tayin etsin.

Adil Yücefer - Himayeyi sadece seyyarlara hasredelim.

Ali Alaybek - 60 Yaşını geçenler zaten seyyar olarak çalışmazlar.

Adil Yücefer - Tamamının formülü şu şekilde olmaktadır: "Yanlarına girerek ve kalfa almaksızın yalnız başlarına imal, tamir ve küçük san'at işleriyle uğraşanlardan 60 yaşını geçenler Götürü kazanç şartları içinde kalmaları halinde vergiden muaftırlar."

Bu şekilde götürü ticaretin genel şartlarına gelmiş bulunuyoruz. Alâti sabite irada dahil olmak üzere iş yerleri için 300.- liralık gayri safi irad haddini teklif ediyorum.

Ayrıca 150.- lira da teklif edildi.

300.- lira ekseriyetle kabul edildi.

Götürü usule tabi olmanın özel şartlarına gelindi ve bu husus görüşülmeye başlandı.

Adil Yücefer - Biz sadece ticaret, imalât ve ücretle yapılan işleri ele alalım ve hadleri tesbit edelim, ona göre diğerlerini de Bakanlık tayin etsin.

50.000 - 60.000 arasını teklif ediyorum. Çünkü birçok mükellefimiz bu duruma alışmıştır. Onları tekrar götürü usule tabi tutmak doğru olmaz.

Ali Alaybek - Bu söylediğiniz mükellefin lehinedir.

Veysel Soyer- Hadlerin düşürülmesine sebep nedir? Şimdi emtia fiatları daha mı ucuzladı? Götürü usule sokulmak istenenler vergide değil müşkülâtta çekinmektedirler. Onlara 5 misli götürü vergi takdir edin, bunu verirler ama katı surette defter tutmamak istiyorlar.

Adil Yücefer - Biz prensip olarak gerçek usulü kabul ediyoruz. Hadleri yükselterek eskiden defter tutmuş olanları götürü usule sokmakta mana yoktur. Esasen eski nisbetler üzerinde ihtilâf da bulunmamaktadır. 60 - 70.000 haddini rey'inize koyuyorum.

60.000 - 70.000 haddi ekseriyetle kabul edildi. Mübin Başar, Tarık Hatusil ve Sadık Baklacioğlu muhalif kaldılar (Bunlar 50 - 60 Bin haddini kabul ediyorlar).

Ücretle yapılan işlerde had 10.000.- lira olarak,

İmalât, inşaat işlerinde had 30.000 - 50.000.- lira olarak teklif edildi.

Tarık Hatusil - Kanaatince bu işi Vekâlete bıraksak ve Vekâle bu hususları tespit etse daha makul olur kanaatindeyim.

Ali Alaybek - Bu hadleri biz tesbit edebiliriz. 60.000 - 70.000 haddini kabul ettiğimize göre diğerlerini de buna mütenazir olarak tespit edebiliriz.

Sadık Baklacioğlu - İmalât ve inşaat işlerinde ben 30 - 50 bin haddini teklif ediyorum.

30.000.-	Lira	Malzeme
10.000.-	"	İşçilik
+ 10.000.-	"	Gayri safi kâr
50.000.-	"	

Adil Yücefer - Sadece ücret olursa haddi 10.000.- lira olarak teklif ettik. Diğer iş için Sadık beyin teklifini uygun buldum. İmalâtın içine tamir de dahildir. Bu haddi 30.- 50 Bin olarak kabul edebiliriz. Malzeme 30.000.- i, hasılâtı da 50.000.- i geçmesin diyelim.

Gani Başman - Tamir ve inşaatı da birbirinden ayırmak suretiyle mütalâa etsek daha doğru olur.

Ali Alaybek - Bu haddi 40 - 60 bin olarak teklif ediyorum.

Adil Yücefer - İmalât ve inşaat işleriyle ilgili 30 - 50.000.- liralık haddi rey'inize vazediyorum. Kabul ediliyor mu?

Eksoriyetle kabul edildi. 4 Kişi muhalif kaldı.

Ücretle yapılan işlerde had 15.000.- lira olarak tespit edildi. ve 3 e karşı 6 reyyle kabul edildi.

Otel, sinema, plâj v.s. için 2 teklif yapıldı. Birisi bunlar için haddin 15.000.- lira olması, diğeri de Belediye vergileri v.s. dahil olmak üzere haddin 20.000.- lira olmasıdır.

İkinci teklif, yani Belediye vergileri v.s. dahil 20.000.- liralık had eksoriyetle kabul edildi.

Maden ve Taşocaklarında had 70.000.- lira olarak tespit edildi ve oylamada kabul edildi.

Taşıt araçlarında 1 araba sahibi olmak genel şartının yanında özel şart olarak 20.000.- ve 30.000.- liralık hadler ileri sürüldü. 3 e karşı 6 reyyle 30.000.- liralık had kabul edildi.

Toptancı, perakendeci tefriki kabul edilmedi.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 46/3 Maddesi görüşülmeye başlandı. Ortaklardan biri gelir vergisine tabi ise diğer ortakların da otomotikman vergiye tabi olmaması lâzımgeldiği ileri sürülüyor. Halbuki vergiye tabi olan adam bütün kazancını tespit etmek durumundadır. Bu itibarla kendisi defter tutmaktadır. Ortaklık için defter tutulduğuna göre, hesap buradan çıkacak demektir. O halde diğer ortak da gerçek usulde gelir vergisine tabi olmalıdır.

Ortak olarak çalışanlarda götürü kazancın ortak adedine bölünmesi ve her ortağa % 30 ilâve yapılması hususu rey'e konuldu ve kabul edildi.

46 nci maddenin son fıkrası "Adi ortaklık halinde çalışanlardan aynı zamanda diğer bir şahsi işle de istigal edenlerin gerçek ve ya götürü usullerden hangisine göre vergilendirileceğinin tayininde,

şahsi işine ait iş hacmi ve gayri safi irat ölçüleri, ortaklığın iş hacmi ve gayri safi irat ölçülerinden hissesine düşen miktarların da eklenmesi suretiyle nazara alınır." reddedildi. Bunun yerine durumları yukarıdaki şekile ayanlar için "Galip olana bakılır" hükmü kabul edildi.

Kanundaki Takdir Komisyonları üye sayısı 3 e karşı 6 reyyle ayanen kabul edildi.

Götürü ücrette vergilendirilenler için işe başlama ve işi bırakmada 15 güne kadar olan müddetlerin nazarı itibare alınmayacağı kabul edildi ve toplantı tatil edildi.

**VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI**

Vergi Reform Komisyonu 26/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı:

Baklaoğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Başman Gani	" " " "
Prof. Dikmen Orhan	İst. Üniversitesi Temsilcisi
Gireli Orhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Hatunül Tarak	" " " "
Koçanovi Süphü	Ziraat Temsilcisi
Soyer Veyuel	Türkiye Konaş Konfederasyonu Temsilcisi
Uğur İlhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Yusefer Adil	" " Müşavir Hesap Uzmanı

Ayrıca toplantıya Mubin Başar ve Ahmet Güre (Ticaret Odası Teknik Elemanı olarak) katıldılar.

A. Alaybek - Küçük çiftçi mülkiyetinin esasları üzerinde duruyor. Kanunun tasbit ettiği formül (Aile dması) muvaffak bulmadığımız için başka bir formül (İçletme esas formülü) üzerinde duruyor. Orhan bey bize Alt Komisyonun hazırladığı rapor hakkında izahatta bulunacak.

O. Gireli - Hazırladığımız raporda 52 nci maddenin son fıkrasından evvel "Bir çiftçinin, aynı köy sınırları içinde veya birbirine bitişik arazi üzerinde bulunan, yahut istisnai şartlarına göre birbirine bağlılık ve benzerlik arz eden işletmelerin tek işletme sayılır" şeklinde bir ilâve yapılması ve yine 10 ncu maddenin 3 ncu fıkrasının sonuna "Aile reisi ile birlikte yaşayan eglarin ve vefiyet altındaki küçük geceklerin mirai gelirlerinden işletme bütçesini, yıllık satış tutarlarına aile reisi, eş ve küçük gecekler için toplu olarak nazara alınır" şeklinde bir ilâve yapılmasını teklif ettik.

52 nci maddede yazılan tek işletme halindeki ortaklıklar için de aynı esas cari olacaktır. Ayrıca yarıeslikte ortaklık sayılacaktır. Raporun 14 ncu sahifesinde bu formülü inş ettik.

53 ncu maddenin 2 ncu fıkrasına "Aile reisi ile birlikte yaşayan eş ve vefiyet altındaki küçük geceklerin ait işletmeleri ile ortaklık halindeki işletmelerde satış hasılatı tutarı toplu olarak nazara alınır" şeklinde bir ilâve yapılması da raporumuzda belirtilmiştir.

59 no.lu maddeye şu fıkrayı ilâve ettik. "53 no.lu maddenin 2 no.lu fıkrasındaki esas bu madde hakkında da uygulanır".

Adil Hücefer - Eski kanuna göre muafiyette gösterilme halinde bulunduru-
lan ailenin bizzat kendisi idi. Bir insanın Türkiyenin heresinde aradığı
el varsa hepisi birden HUKUK olarak ele alınıyordu. Geçen eserde güttür-
gider esasında kalmıştı. Güttürü gideren 54 no.lu maddenin (a) ve (b) fı-
ralarında tesbit edilen hususlar da ilâve edilmek suretiyle hamulatta
düğüldüğüdür. Biz buna ayrıca birde (c) fıkrası ilâve ettik. (c) Fıkra-
sına göre alınan borç paralarının tevakkül edilmek şartı ile faizleri de
güttürü gider esasına ilâve edilecektir. Ayrıca güttürü gider esaslı
hesaplanırken (a) ve (b) fıkralarında olduğu gibi borç paralarının faiz-
leri de nazara itibare alınmayacaktır. Yani hamulattan ayrıca düğüle-
cektir. Biz bunu 56 no.lu maddede tasvir ettik. 55 no.lu maddenin matla-
bına da işletme hesabına göre kazanç usulü olarak değiştirdik. Aynı ge-
kilde 55 no.lu maddenin matlaabına da işletme hesabı esasında hesaplar
olarak ifade ettik.

S. Bakırcıoğlu - Yeni teklif edilen 56 no.lu maddedeki hesaplar
hususuna geçince, satmak için satın alınan malların satışı da giriyor
Bir şeyin satmak maksadı ile alınıp satılması ticaret kanununa göre
ticari faaliyet sayılır. Ticari faaliyetleri sıralı faaliyet olarak
ele alıp vergilendirmek ne dereceye kadar doğru olur?

A. Güre - Bu durum hayvancılıkta mevzu bahis olmaz. Alınan ha-
vanlar aynı satılmaz. Hayvan beslenir sonra satılır. Yalnız alınan
buğdayı sonradan satılması tamamen ticari bir faaliyettir. Bunun
için bu mesele üzerinde biraz durulmalıdır.

A. Alaybek - Burada kastolunan satmak maksadı ile alınan şey-
lerin satılması değildir. Keselâ bir çiftçi hayvanları için yem alır
fakat bu yemler ihtiyacından fazla aldığı mevzuat sonunda bu faaliyet-
leri satıyor. Bu fıkra bu mesulöleri kapsamaktadır.

S. Başaran - İşletme hesabı usulünde sene sonunda stokları ele
almayacak mıyız? Alınan hakiki kazançtan usaklaşmış olacaktır. Aynı
ca angari kazanç ölçülerinin var. Onların tabiiği ile bu durum ten-
kuz halindedir.

A. Alaybek - Amerikada bile stoklara gitmiyorlar. Cash usulü
tabiiği ediyorlar. Stokları değerlemek için maliyetleri çıkarmak lâz-
dır. Bu da hayli güç olmaktadır. Çünkü kaliteli mallar tarlada, s-
barda v.s. bulunmaktadır. Mükellefleri veldareği mükelleflerle karşı-
laya bırakmamak için bir stoklara kadar incedik.

A. Hücefer - Amerikada iki usul var. Birinci Cash usulü, bu
milyonlar ve satışlar arasındaki fark kazanç olarak ele alınıyor.
İkinci usul amortisman usulü. Biz bunlardan birincisini kabul ediyiz
Ayrıca beyannamede stokların gösterilmesini de isteyeceğiz.

A. Güre - Raporla teklif edilen "Ticari işletmeye ait gayrim-
kullerın satışı arazi kazanç hükümlerine tabidir" hususu Komisyon
kabul ediyor mu?

A. Alaybek - Ahmet beyin söylediklerine bir itirazınız varsa efendim? O halde usulî kabul görüyor.

Y. Hacıoğlu - Kanunda zirai gayrimenkuller tarif edilecektir. (Binalar, şemsiye v.s. gibi)

A. Hüsof - Tabii, bunlar arazi kazanç hükümlerine tabi olacaktır.

Şimdi zihin olan bir husus; zirai kazançların iki senelik ortalaması üzerinden vergilendirilmesi meselesine gelmiş bulunuyoruz. Biz bu seneyi kabul ettik. Vergilendirilmek için devreler ikişer senelik alınacak ve bunların üzerinden düşülmeye çalışılacaktır.

G. Başman - Bazı tedbirler olacaktır. Gelir istisnasıyla alakalı değildir. Gelir satışı alakalı. Mahsul bazı sene olmayabilir, ama geçen seneden devreden mahsul bu sene satılır. Birinci sene mahsul alırsa ikinci sene fazla, bu fazla olan sene mahsul satılmaz. Üçüncü sene devredilirse iki senede gelir en beyan edilmiş olacaktır.

S. Bekiroğlu - Bu usule biraz zahmet verelim. Hangi iki senenin ortalamasının alınacağı belirtilsin. Sonra tatbikatta bu devreler karıştırılabilir.

O. Dikmen & Ruysada ilk gelir vergisi tatbikinde mükerrerlik ortalaması usulî kullanılmıyor. Bide de müktehal olarak ikişer senelik devreler bahis konusu olabilir.

A. Hüsof - Sadık beyin dediği hususu tavsiye ederim. Kanunda buna fahi sabit ortalaması usulüdür. Raporda buna da belirtilsin. İki seneden sonra gelen iki sene olarak tavsiye ederim.

O. Dikmen - Gelir vergisinin bugünkü gelignçe seviyesine erişmesini 1949 da gelir vergisi kanununu hazırlayanların ileri görüşlülüklerine borçluyuz. Şimdi aynı ileri görüşlülüğü acaba zirai kazançlar için tatbik edemez miyiz? Zirai kazançlarımıza azami % 35 nisbetinde vergi olacak olmaz mı? Ortaya muhtelif faaliyetlerden kazanç sağlayanların vergilerinin mükterakilik durumu meselesi çıkacak. Bunu da kara ve kömür gelirlerinin vergilerinin tavsiye şeklinde yapabiliriz. Gelir bütün olarak alınır kazançlara düşen vergi bulunur, diğer kazançlar bu nisbet üzerinden vergilendirilir, zirai kazanç ise düşük olarak vergilendirilir.

A. Alaybek - Biz gümrük usul esasına da kabul ettik. Ayrıca 5 bin liralık müktehalın zirai dediklerine hususu kabul ederseniz büyük zirai gelirlere bir favor daha tanıyacağız. Biz bu yoldan gitmeyi daha başka bir yol takip edeceğiz. İstihlak gitmeyi yatırımına giden gelirleri hazine edeceğiz.

O. Dikmen - İlk vergilendirme devresinde ben kiraat sahasında birden bire % 60 nisbetinin tatbik edilmesini doğru bulmam. % 35 nisbetinde kalmalı idi. Böylece verginin yerleşmesi için psikolojik bir saha yaratmayı olacaktık.

O. Gürel - Bu tasbikatasının müessesî sariften ziyade basit, sağılam usulleri gerektiriyor. Tasbikatta mükâller çıkarılabilir. Ekinin % 60 nisbetinde vergiye tabi olmasi belki baylangicda ağır olabilir, fakat istihsal sahasi sadece siraat degildir. Bütün bu sahalara girmediginize göre basitlikten ayrilmamas gerekir.

A. Güre - Ticaret Odasi tarafindan hazirlanan raporda sugari sirai kazang usulünün gütürü masraf usulünü kabul edenlere tatbik edilmesini ileri sürülüyordu. Ya bu esas kabul edelim yahut sugari sirai kazang usulü yalnız Hesap Usullerinde tatbik edilsin.

S. Baklançoğlu - Gütürü masraf usulünü kabul edenlerin vesika saklamalara garttar. Onun için kazangtaki düşüklüğün sebebi bu vesikalara göre kolayca isbat edilebilir. Gütürü masraf usulünü tatbik edenlerin sugari sirai kazang usulünden çekinmeleri için bir sebep yoktur.

O. Gürel - Ahmet Beyin ileri sürdüğü hususta kanun bakımından bir farklılık yoktur. Sadece bir qıstıya fatura tanzini mülfetini yüklemiyoruz.

A. Güre - Mademki vergiyetahi gelirin tesbitinde satış rol oynuyor, e halde 10 gün içinde kayıt yapma mecburiyeti altında olanların satış kayıtları her halde bu mecburiyet altında olmayanların kayıtlarından daha emsiyet vericidir. Onun için gütürü masraf usulünü kabul edenler sugari kazang esas tasbikata kurşısında kendilerini müdafaa edemeyeceklerdir.

S. Baklançoğlu - Ahmet bey satışa tevrik edilemeyen diyor. Bu hisi kuvvetlendiriyor. İste sugari kazang esas bu bakımdan da kendini hissettiriyor.

A. Yucefer - Bu hüküm anlayıcı bir hükümdür. Her halde tatbik edilecek demek degildir. Bir takım şartları da var. Müsaade ederseniz bunu kabul edelim.

Kabul edildi.

A. Güre - Hiç olmasa bu yolda yapılacak vergi tevkiyatına esas konulmasını hakkında bir hüküm koyalım.

A. Yucefer - Bu hususta yapılacak tevkiyatlar için esas tatbik edilip edilmeyeceği hususunu Vergi Usul Kanununun esaslar bölümünde görüldükten ele alalım.

Geçici 4 nolu maddeye bir ilâve yapıyoruz. İletme defteri tutanlar da intikal yılında mahsullerini esas bedeline göre değerlendiren olarak iletme defterine masraf yazacaklar. 1961 yılında doğrudan doğruya iletme defteri tutmak suretiyle mikellefiyete giren kimselerin 1960 yılından devreden mahsullerini kabul eden masraflarını 1961 yılına devredemeyeceklerine göre, bu mahsullerin satışı halinde satış bedeli tamamen safi kazang durumuna girecektir. Bunun için geçen yıldan intikal eden mahsullerin yalnız intikal yılı için maliyet bedellerinin esas bağında esas sicillere göre değerlendirilerek iletme defterinin esas kısmına yazılması ve satış bedeli ile bu esas bedelleri arasında bir fark doğarsa bu farkın vergiye matruh olarak alınması icabeder.

A. Güre - 1960 senesi faaliyetlerinden mütevellit mahsullerin bu sene satılması halinde mükellefiyet doğacak mıdır? Tali Komisyon mükellefiyetin doğacağı kanaatine vardı. Halbuki mükellefiyet istihsal ile olur. İstihsal ettiği ni ortesi sene satanlar bu durumda mutasarrıf olur. Bası maddeler meselâ bütün satılabilirliği için muayyen piyasaların açılması icabeder. Önce komisyonun bu hususta bir karar vermesi ve sonra bunların değerlendirilmelerininin görüldüğü gerekir.

A. Alaybek - Tali Komisyon bu husus hakkında teşekkür edilmiştir.

I. Uçkun - Vergiyi doğuran olay istihsal değil gelirin elde edilmesidir. İkincisi butedahüller ve haksız durumlar yeni bir rejime geçerken olabilir. Ancak bir vergi doğuran olaya gitmek mecburiyetindedir.

S. Baklaçoğlu - Dence vergiyi doğuran olay istihsal edilen malların satışıdır. Evvelki düzenlerde elde edilen mahsullerin ortesi sene satışında mükellefiyet tesisi kanaatinece doğru olmaz.

O. Gürel - Sadık bey İlhan bey ve Ahmet beyin görüşlerini tebliğ etti. Kanaatinece Sadık beyin görüşünü destekleyecek bir hüküm kanunda yok. Vergiyi doğuran olay gelirin elde edilmesidir. Yoksa bu sene mahsul elde edilip satılması değildir. Hangi senenin mahsulü hangi sene satıldı. Bunların takibi imkânsızdır.

G. Başman - Sıralı faaliyet geniş bir mefhum olup mahsulün saklanması, muhafazası ve satışı gibi halleri de içine alır. Bir sıralı mahsulün 1961 de satılması sıralı faaliyetin 1961 de yapıldığına ifade eder. Çünkü satış da sıralı faaliyetindedir.

E. Başar - Gelir Vergisi Kanununun 1 nci maddesinde sıralı geçen elde edilmiş gelir, hiçbir zaman o sene içinde elde edilmiş gelir manasına gelmez. Aynı bir hüküm konmasa buradan böyle bir mana çıkarılamaz.

O. Hikmet - Aynı bir hüküm koymak lâzımgelir. Bendeniz esas itibarıyla Sadık beyin anlayış tarzına temayül ediyorum. Orhan beyin öndü geliri bütün mahsullerde yoktur. Esasında vergi bir yüküdür. Bu yükü mahalle teşkil etmek de doğru olmaz. Kaldı ki bu hal her zaman olmayacaktır.

A. Yücefer - İspençiyorum ki bu mesele gelir Vergisi Kanununda ki espri ile halledilebilir. Gelir Vergisi Kanununa göre, gelir servet muayenesinde lehe doğan farktır. O halde 1961 yılında böyle bir fark elde edildiyse bu fark gelirdir, diyeceğiz. Bir muayyen bir faaliyeti teklif etmiyoruz. Yaptığımız masrafla elde ettiğimiz kazanç, irat arzındaki lehe fark vergilendirilecektir.

H. Başar - Gelir vergisi sisteminde gelir ve kazançların vergilendirilmesi: Şüphesiz

- 1- Kaynak
- 2- Servet artışına esasına göre olacaktır.

Sirai gelirler bu duruma göre kaynak esasına girmektedir. Stok meselesinde de saton kaynak var demektir.

A. Alaybek - Biz herhanı bir faaliyetle ilgili değiliz. Elde edilen gelirle ilgiliyiz. Sirai kazançlar da gelirin tahavvühi mahsul-lerin satısına bağlıdır. Vergiyi düşüren olay gelirin elde edilmesidir. Vergi o senenin iktisadi kudretinden alınır. Vergi nisbetinin artırılması da yeni bir vergidir. Tarife değişikliklerinde böyle geçmiş senelerin faaliyetleri diye bir ayırım yapıyor muyuz?

O. Dikmen - Sizin ileri sürüldüğü olduğunuz noktalar Gelir vergisinin sayılı taraflarıdır. İlk kazançtan itibaren ortalama bir vergi verilmesi taraftarı olanlar var. Ziraat gelince mevzuların rolu ve mevzine göre intihsal karşısındayız. Bu meseleyi halletmemize yardım edecektir. Bahi mahsulleri var, bunlar mükellefiyeti tayin bakımından yardımcı olur. Mükellef reaksiyonları olan bir varlıktır. Vergiye intibak bakımından bu husus önemlidir.

A. Alaybek - Çok haklı olduğunuz taraflar var. Ama kanun bunu halletmiş. Vergi Usul Kanununun geçici 3 nolu maddesi satış miktarına bakmaksızın bütün sirai kazançlara gültürü müruf tatbik edilebilir diyor. Kanun evvelce hesap tutmuş olanlara bir tercih hakkı tanıyor. Bunlar isterlerse masraflarını tevrik ederek hakiki kazançlarına bildirecekler.

B. Bakılcıoğlu - Gelir vergisinde elde edilen ~~eski~~ kazanç esaslı bulunmaktadır. 31/12/1960 tarihinde değeri 3 bin lura olan bir mahsulün 961 de 3.506 liraya satılması halinde 500 liralık fark 961 de doğmuş demektir. Buna göre 961 de doğan mükabül karılara ancak vergilendirilmelidir. Bu şekilde tatbikine taraftarım.

A. Alaybek - İki görüş de aynı kuvvetle müdafaa ediliyor. Bunun için reylerinin vaznederek meseleyi halledelim.

1- 1960 senesinde elde edilmiş sirai mahsullerin 1961 yılında satılmaları halinde bu kazançlar vergiye tabi tutulmalıdır.

2- 1960 da elde edilen sirai mahsullerin 1961 yılında satılmaları halinde elde edilecek kazançlar vergiye tabi tutulmalıdır.

(Oylama neticesi: Birinci görüş A. Güre-V. Soyev-S. Kocamemi-S. Bakılcıoğlu-O. Dikmen: 5 oy. İkinci görüş A. Alaybek-O. Güreli-T. Hatunsil-M. Başar-İ. Uçkun-A. Yücefer-İ. Başman: 7 Oy. İkinci görüş eksanriyetle kabul edildi.)

1960 dan 1961 e intikal eden sirai mahsullerin 1961 e devir bedelleri olaral:

1- Emsal alış bedeli (Kamundaki esas)

2- Emsal maliyet bedeli

alınması oy'a kondu. (Oylama neticesi: Birinci görüş O. Güreli-İ. Uçkun-T. Hatunsil-A. Yücefer-V. Soyev-S. Kocamemi-S. Bakılcıoğlu: 7 Oy. İkinci görüş Birinci görüş eksanriyetle kabul edildi.)

Toplantıya gelecek oturumda Sirai kazançlar hakkındaki Alt Komisyonun raporu hususunda mülhakanelere devrinde bulunulmuş üzere son verildi.

**VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI**

Vergi Reform Komisyonu 24/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Mü-
gavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında aşağıda isimleri
yanı sıra Hükümetin iştirakiyle toplanmıştır.

Ayral Ferruh	Sanayi Odası Temsilcisi
Zakirzade Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Bayer Hübn	İstanbul Defterdar Muavini
Başaran Gani	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Prof. Dilmen H. Özhan	İst. Üniversitesi Temsilcisi
Gire Ahmet	Ticaret Odası Temsilcisi
Gürel Orhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Hatunil Sarak	" " " "
Soyer Voyuel	Türkiye Esnaf Konfederasyonu Temsilcisi
Uğur İlhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Yücefer Adil	" " Mügavir Hesap Uzmanı

Gözen oturunda hazırlanması istenilen zirai kazançların
vergilendirilmesinde aile mükellefiyeti hakkındaki formlerlerin
gürlüğünce bağlanıldı.

Adil Yücefer - Müsade ederseniz evvelâ benim hazırladığım
formülü gözden geçirelim. (Adil bey tarafından hazırlanan formül
ekunda) Bu formül hakkında şöyle bir aşkıama yapabiliriz. Ben ha-
munda muafiyet şğıleri ve gürlü usule girme şartları toplu ola-
rak nazara itibare alınmıştır. Benim hazırladığım formüde de mu-
afiyet şğıleri toplu olarak nazara alınmaktadır. Fakat aynı za-
manda işletme sahibi vergi sorumludur. Bu durum aile mükellefi-
yetine mtenasız bir haldir. İşletme sahibinin sorumluluğu mutlak
değildir. Ortaklar kendi beyanlarına bismet yapmayı tercih edebi-
lirler.

Bu formül hakkında arkadaşların sualleri varsa daha aşık -
lama yapayım.

G. Gürel - Benim hazırladığım raporda bir şahsın mütte -
lif ortaklıklarda hissesi var ise ve bu hisselerin yekünü muaflik
şğısi altında ise, bu kişide muafliktan istediğe devan eder. e-
ğer muaflik şğısini aşarsa vergiye tabi olur. Bu şekilde mükel -
lefiyete giren ortak, ortaklıkta muaflik haddi altında olan hisse
sahiplerinin de vasifelerini yerine getirecektir.

Adil Yücefer - Bu husus benim formülümde de vardır. İster-
seniz o kısma da okuyayım. (Adil Yücefer'in formülünün bu mevzu-
ya mütcellik kısmı okundu.)

Fakat şimdi bu hususu bir kenara bırakalım. Asıl mesele sı-
raî kazançlarda bazı hususlardan bir kişiyi sorumlu tutabilmektir.
Benim formülümde de ihtiyara barakılmak şartı ile işletme sahibi
sorumlu kılınmıştır. İşletme sahibi beyannamesinde her ortak için
ayrı bir-fiy hesaplayacaktır. Bu durum aile mükellefiyetine benze-
mektedir.

G. Dolun - Bu şekilde ortaklardan birisine sorumluluk vermek
istiyoruz. Ancak bu husus gelir vergisinin şahıslığı prensibine ay-
kırı diğer. Hatta bir aile beyanına bile kaldırıyoruz. Bilhassa ver-
ginin boyunu ve ödenmesinde sorumluluk tanınması buna aykırı geliyor.
Sonra kamattınca sorumluluk verecek işek ihtiyarılık tanımak doğru
olmaz. Ya sorumluluk tanınır veyahut tanınmaz. Aksi takdirde tatbi-
katta bazı yanlışlar görülecektir.

Mükelleflerden birisinin hisseleri delayısıyla muafiyet hakkı
nı kaybetmesi halinde diğer ortakların da muafiyet hakkını kaybetme-
lerini anlayamıyoruz.

A. Yücefer - Ben sanıyordum ki getirdiğin formül bütün bu
hususlara cevap verebiliyor. Sorumluluk meselesinin ihtisas belki
mahsurlu olabilir. Fakat daha büyük mahsurları önlemek için ücret-
lerdekine mügabih olarak bir sorumluluk durumu yaratabiliriz. İhtiy-
arlığın mahsurlu olmasının galince hance Maliyeye bildirmek şartı
olduktan sonra ihtiyarlığın bir mahsuru yoktur.

S. Bakırcıoğlu - Adil boyun fikri Sakonisyenun görüşüne aykırı
oluyor. Meselâ şunu düşünebiliriz ortaklardan birisinin arazi ve ha-
van sahibi olması hali var. Bir de işletmeyi ortaklık şeklinde işle-
me hali var. Bu ikisini bir birinden ayırmak icabeder.

İkinci olarak sıraî kazançlarda satış esastır. Halbuki tatbi-
katta işletme sahibi aynı olarak ortaklığa bir pay veriyor. Bu payı
matruha alamayacağıdır demektir.

A. Yücefer - Ortakların bir kısmının payının aynı olarak öden-
mesi halinde bunu satış olarak kabul etmenin lüzumudur.

S. Bakırcıoğlu - Fakat bu durum gelir vergisi prensiplerinin
aykırıdır.

G. Dağman - Aile topluluğu halindeki işletmeler ile ortaklık
idare edilen işletmeleri birbirinden ayırmak icabeder. Aile toplu-
luğunda, beyan aile reisi tarafından yapılmalı ve muafiyet şartları
aile topluluğu nazarı itibare alınarak teahit olmalıdır. Halbuki
ortaklıklarda aynı durum varit olmaz. Onu için ortaklıklarda muafi-
yet şartlarını meselâ % 50 fusulası ile uygulamalıyız ki, ortaklar o
dccc mükellef olmakla kalkıyor vergi ödemek durumunda da gelinler.
Yoksa ortaklar, bugünkü mevzuata göre, vergi mükellefi olacak fakat
vergi ödemeyeceklerdir.

A. Alaybek - Ben bu mevzuatı tabii ki İslam gelen prensipleri göyle sıralayacağım.

- 1- Şahsi mülkiyet esası bozulmamalıdır.
- 2- Küçük-çiftçi sınıfına işgüleri toplu olarak nazara alınmalıdır.
- 3- Aile ortaklığı veya diğer ortaklıklarda ekim-sayım beyanı hususunda işletme sahibinin sor'ul tutulmasıdır.

Adil beyin teklif ettiği formül bana da pek uygun gelmedi. Bilhassa sorumluluk meselesinin dahil edilmesini doğru bulmuyorum. Bence bir ortaklıkta vergiye tabii ortaklar beyanda bulunmaması ortaklığın umumî-karancasına da (kollektif şirketlerde olduğu gibi) bildiricilerdir. Bu hal işletme sahibinin sorumlu olmasından daha doğrudur. Sonra yarıcalık meselesinde aynen Şömen payların durumu da karışık bir vaziyet doğurmaktadır.

Bu mevzuatı benim hazırladığım formül de arz edeyim. (Formül Ali bey tarafından okundu)

A. Hücafer - Ancak o takdirde ortaklardan hiçbirisi beyanda bulunmayabilir. Ben bu vecibelerin işletme sahibine yükletilmesini teklif ederim.

İ. Uçkun - İşletme sahibi beyanda bulunacak derece tabii ki bazı istisnalar olabilir. Meselâ ortaklardan işgüleri de-hisseleri eşit ise hangisinin işletme sahibi olarak kabul edileceği onun için aralarında anlaşmak suretiyle ortaklardan birisinin beyanda bulunması kâfi gelir kanaatindeyim.

A. Alaybek - Benim teklif ettiğim formülle hem vergi prensiplerini ihlâl etmeyeceğiz hem de şüphesiz beyan suretiyle vergi garantilerini sağlanmış olacağız. Bu beyana yapacak olan şahıs mesulce de işletme sahibi yerine ortaklardan biri deneyi ben daha doğru buluyorum.

S. Baklanoğlu - Zannınca bende diğer ortaklık mevzileriyle yarıcalığı birbirinden ayırmak istiyordum. Meselâ Karadeniz Bölgesinde de tatbik edilen yarıcalık şekline tarla ve tohum arazi sahibi verir. Diğer bütün masrafları yarıca yapar. Bu durumda masraflar ortadan kalktığı için ortaklığa benzer bir durum yoktur. Bunun için yarıcalık hallerine tatbik edilmek üzere ayrı bir hüküm koymak istiyordum.

G. Güreli - Davamız sırf karancanın kavranmasıdır. Bu sebeple ekim - sayım beyanının birlikte yapılması kâfi gelir. Ancak satış tutarını her ortakın ayrıca bildirmesi icabeder. Zira diğer ortakın satışını ortaklardan birisinin tevbiti çok zordur.

A. Alaybek - Benim istediğim gut Eki - Sayım beyanında ortakların satış hakkındaki hisse miktarlarına değil, hisse nispetleri bilirdir. Bu suretle kalıpsız bir takip işi de olur.

G. Dolun - Arazi sahibi çok defa iginin baganda bulunmas. Ortaklardan biri dercek, onlar da birbirinin uzerine atar. Bu itti-baria ekim - sayin beyanina bir muhatap bulmak gerekir. Beyan, an-siyi igleyen yapain derini.

A. Alaybek - Maksadimas diger ortaklaras beyan kulfetinden kurtarmaktir.

A. Yusefer - Bu duram hicbir meseleyi halletmemektedir. Asli dava hisse olan kiguk ortaklarin hicbir vecibeye tabi olmasina u-min etmektedir. Halbuki burada kiguk ortak istisna haddinin altında kalip kalmadigina tesbit ettirebilmek igin Haliyeye müracaat etmek serundadır. Ekim - Sayin beyani ise bize sadece bir takip inkilna verir. Yoksa ortaklara vergilerini tesbit ettirme mukellefiyetinde kurtarims.

A. Alaybek - Sizin teklife göre ortak muafiyeti kaybederse ne olacak? Vergiye-tabii olup olmadigini sizin sisteme göre tesbit ede-meyecegis.

A. Yusefer - Buna sorumlu yani igletme sahibi vevair tesbit edecektir. Notice olarak biz tahmin ettiginiz mukellefiyeti hafif-letmis oluyorus. (Ali beyin teklifine göre). Halbuki benim teklif-ine göre diger ortaklar en az gecim indiriminden faydalanacaklar ve ayrıca beyanname vermeyecekler.

O. Ghireli - Buna Nyle geliryerki asil mevzuusundan ayrilayorus mevzuus ortaklik hisselerinde muafiyet ve mes'uliyetlerin tesbiti-dir. Bu konuda Sukoniayonumuzun raporu vardir. Once bu raporu oku-yalin. Sonra sudan acik kalan yerleri inceleyelin. (Raporun 13/e sayfası okundu).

A. Yusefer - Ortaklardan birisinin muhtelif igletmelerde his-sesi mevcut ise, her bir ortaklikteki hissesi muafiyet haddinin al-tında kalan fakat yokün olarak muaflik haddini tecvüz eden ortağın vergiye tabii tutulmasını teklif etmiş idin.

A. Ghire - Bir ortaklıkta ortaklardan birinin diger ortaklik-lardaki hisseleri delayısıyla muafiyet haddine ağıması halinde bu hal diger ortaklarında mukellefiyete girmesine sebep olmalıdır.

A. Yusefer - Aksine olarak ortaklardan sadece birisi mukelle-fiyete girince, kanuna göre, diger ortaklar da mukellefiyete giren ortağa tabii olarak muafiyetten faydalanmamaktadırlar. Aynı şekilde Ali beyin teklifinde de diger ortaklar mukellefiyete girmektedirler Gördünyor ki bu hallerde gerek kanuna gerekse Ali beyin teklifine göre diger ortaklar mukellefiyete girmekte; benim teklifine göre ise, mukellefiyete giren ortağın sorumluluk yüklenmektedir. Halbuki Ali bey diger ortaklara da vecibe yüklenmektedir.

I. Uçkun - Bu usul esnaf muafliğında da vardir. Bir ortaklık-ta toplan olarak muafiyet hududu ağılarsa o ortaklik ve ortaklar mi-kellefiyete girerler. Fakat vergi vericiler mi yoksa istisnalar de-layısıyla vergi dışına kalırlar o ayrı bir meseledir. Biz Sukoni-ayonunda bu meseleyi bu şekilde anladığımız.

A. Alaybek - Küçük giftçi muafiyetinde ben, mükellefleri ayrı ayrı mükellefiyete almıyor, fakat işletmeyi mükellefiyete alıyorum.

İ. Uğun - (Vergi Usul Kanununun 243 nolu maddesindeki ekim ve sayın beyan ile ilgili kısım okuyarak) bu madde hükümlü yarıcağa da teşkil edebilirsiniz.

A. Alaybek - Benim teklifimde mükellefiyet iki şekilde teşkil ediyor.

- 1- Ekim sayın beyanında bulunmak,
- 2- İşletme hüsünü bildirmek.

Vergi Usulü Bakanından yine şahsi mükellefiyet esasını cari etmek.

G. Başman - 10 nolu madde (G.V.K.) daki esaslara göre bir ortaklık muafiyet ölçülerini aşmış takdirde ortaklar da mükellefiyete gireceğine göre ortaklıklar için bu haddi artırmak lazım gelir.

A. Alaybek - Biz vergi Usulü ile ilgili olmayan vecibeleri diğer ortaklardan kaldırmak istiyoruz. Haddi yanında ortakların mükellefiyeti diye bir şey yok.

F. Ayral - G.V.K. 10 nolu maddesindeki "Toplu" kelimesini "ayrı ayrı" haline getirirsek bütün işler halledilecektir.

G. Başman - G.V.K. Madde 10 daki "Ortaklıklarda da aynı esaslar vardır." Hükümlü biraz açalım.

A. Güre - Bu değişiklik yapılmak üzere vergi Usulü olacak kadar az geliri olan giftçiler beyanname vermeyecek, demektir.

G. Başman - Burada bir husus daha kalıyor. Bu ortaklıkları da ortaklığa ile bir tutmamak lazımdır.

T. Hacıoğlu - Gani bey gına demek istiyorsanız 3 çocuklu bir giftçi ailesi 500 dönümlük bir araziden elde ettiği 80 bin lira hasılatın masrafları düşüldükten sonra kalan nebîğe beşe taksim edersek bu da vergi Usulü olacaktır.

A. Yücefer - Biz aile mükellefiyetinde kocanın yanında gelene eş ve çocuklar için aile gelirini bölümlüyoruz. Gelirin bölünmesi için eş ve çocukların ayrı kazançlara olması gerekir.

Söz konusu artık mesele vuzuh bulmuştur. Ali beyin formülünün biraz açıklanarak kabul edelim.

A. Alaybek - Evet. Meseleye vuzuh vermek için tesbit ettiğimiz esaslara Orhan bey, Gani bey ve Adil bey'den kelime almalarına ricâ ediyorum.

Bilgiye sukomeyomu raporundaki sırası işçileri muafiyet meselesinin görüşülmesi/görülmesi. Sukomeyomu raporunun 14 nolu sayfasında (E) kısmında.

A. Alaybek - Bu meseleyi daha fazla görüşmeye lüzum yok. Sukomeyomu rapora yerindedir.

G. Başman - Fakat defter tutan ile ilgili olan sıralı kazançların da aynı defterde gösterilmesi kazanmanın tesbitinde güçlükler yaratabilir.

A. Alaybek - Zaten bu gılgığı gören mükellefler de zirai kazançlarla ilgili faaliyetlerinin neticelerini aynı defterin ayrı sayfalarında göstereceklerdir.

Yapılan oylama neticesinde Sukomiyonun görüşü ittifakla kabul edildi.

Faruk Hatunül - Zirai işçileri muafiyetlerine gelince prensip olarak bu muafiyete kabul ediyorum. Fakat bu durumda bir kontrol tedbirine ihtiyaç olacağı fikrindeyim.

A. Güre - Faruk beyin söylediği husus ortalama zirai kazançta nazarı itibare alınmıştır.

İkinci mes'ele, gerçek kazanç durumunda zirai işçileri gelir vergisine tabi tutulmaktadır. Ancak tabiihatta stopaj vergisi mütaheden tarafından değil işveren tarafından ödenmektedir. Bu itibarla zirai sektörde çalışan muhasebeci ve teknisyenlerin gelir vergisinden muaf tutulması yerinde olacaktır.

A. Hücafer - Fakat bu ahvalde Zirai Vakıfında çalışan bütün memurlara muaf tutulması gerekecektir.

~~Bu muafiyetler bir ayarlanarak zirai kazanç muhasebeci ve teknisyenlerin raporlarına da eklenmelidir.~~

H. Başar - G.V.K. da çiftçi tabiri geçtiği için bu mev'î mütahedenler esasen bu tabire girmecektir.

A. Alaybek - Memleketimizde zirai işletmeler dayanaktar. Bir de muhasebeci vesaire için ödediği paraları muhtasar beyannamede göstermesi ve bunları vergi dairesine tevdi, zirai işletmeler için müstahil olacaktır.

O. Gürel - Esasen bizim kastımız zirai işçileri idi.

A. Güre - O halde ben de teklifinde ısrar etmiyorum.

Yapılan oylama neticesinde zirai işçilerinin vergiden muaf tutulması hakkındaki Sukomiyon görüşü ittifakla kabul edildi.

İ. Uçkun - Şimdi zirai kazançlar istisnasına gürümeğe başlıyoruz. Ancak biz bu istisna ile zirai kazançları değil, zirai erbabını himaye etmek istemiştik. Meselâ 200 bin lira kazanan bir çiftçi bî istisnadan niye faydalanmaz. Bu sebeple ben, Ali beyin daha evvel teklif ettiği olduğu gibi zirai kazançlar istisnasının kademesi olarak ve meselâ 10 bin liraya kadar olan zirai safi kazançların 5 bin liraya; 20 Bin liraya kadar olan zirai safi kazançların 2.500 lirasının vergiden istisna edilmesini muvafık bulurum.

O. Gürel - Zaten istisnaya bir tavanla tahdid etmek meseleni Sukomiyonunun raporuna da uygulanmaktadır.

A. Alaybek - Ben de sukomiyonunun görüşüne iştirak ediyorum. Zira zirai kazançlara ilk def'a vergileyeceğiz. Tavanın tatbik edilecek bir istisna psikolojik bir tesir yaratacak ve ayrıca sert hükümleri kaldırması olacaktır. Esasen 5 bin liranın vergisi büyük bir miktar tutmaz. Prensibe de aykırı değildir.

O. Gürel - Ben Sukomiyon raporunun olduğu gibi kabul edilmesine taraftarım. Yani Plâfonun 5 bin lira istisna kabul edilmesi ve ticar

veya mesleki bir kasangla birleşme halinde istisnaden faydalanılmaması lâzımdır. Ve bu kanuni prensiplere de uygundur.

İ. Uçkun - Halkın bir tenakusa düşmüş oluyoruz. Biz bu şekilde zirai kasanca bir istisna tanıdığımız için tüccarların da bu istisnadan faydalanmalarını gerekir. Fakat ben istisnaya sadece küçük çiftçilere tanımak gerekeceği fikrindeyim. Esasen bu için mali portesi üzerinde de durulmak icabeder.

G. Dolun - Odalar Birliğinin bu husustaki fikrine göre zirai istisnanın serbest meslek erbabına da teşmil edilmesi ve onların amatör çiftçi olarak muafiyetten faydalanmalarını lâzım görmektedir.

A. Güre - Sakoniyonundaki görüşmelerde mali portenin de aslağı sebebiyle istisnadan tüccarın da faydalanması hususu kararlaştırılmış idi.

Mes'ale rey'e konuldu. Evvelâ:

- 1- Zirai kasang istisnasının plafonusu olarak tatbikine karar verildi. (S. Hatunil, S. Bakıacozlu, M. Bayar aleyhte)
- 2- Zirai kasanglar istisnasından serbest meslek erbaba ve tüccarın da faydalanmasına ekseriyetle karar verildi.

Bundan sonra su ve karar avcılığının vergiden muaf tutulması hakkındaki Sakoniyon raporunun görüşülmesine başlanıldı.

İ. Uçkun - Su avcılığı deyince akla balıkçılık gelmektedir. Balıkçılığın vergiden muaf tutulmasının sebebi su olabilir. Balıkçılar tabii suya yönelmiş gelir elde ederler ve bunu aralarında paylaşırlar; su fiyatı ile balıkçılık hiyaye edilmiş olacaktır; esasen balıkçılık faaliyetlerinden § 6 telifliye alınmaktadır.

Şimdi bunlara teker teker cevap vermek istiyorum. Kanunince b sektörün vergiden muaf tutulması o sektörün gelişmesine sebebiyet vermez. Meselâ aygıçığı istihsalı, meslekotimizde vita v.e. margarin yağlarının istihsalının artması üzerine yükseldi. Balıkçılığın gelişmesi balığın suyu hem madde olarak kullanılmasına bağlıdır. İleride müptela pazara girme hususunda mutenasverdirdir. Bu sebeple normal olarak ileriki yıllarda balıkçılık gelişecektir. Kaldı ki balıkçılığın sonuçlarıdır, vergiden muaf tutulması bu sektörü geliştirdi mi?

§ 6 nisbetinde alınan telifliye ile ilgili olarakta, alınan bu resmin denizler devlete ait olduğu için devletin bir hissesidir şeklinde cevaplandırabiliriz.

Başkentinde balıkçılık gargar takımları ile yapılmaktadır. Bizimizde 1960 senesine ait 75 gargarın elde ettiği balık istihsal rakamları var. Bu rakamlara göre büyük miktarlara balık olan balık satıcıları yapan gargar sahipleri bulunmaktadır. Esasen ileriki senelerde su terak pazara gireceğimize göre, balıkçılık gargar takımları yerine büyük gemiler ile de yapılabilecektir. Bu itibarla balıkçılığa vergiye tabii tutularak ancak muafiyet haddini yükseltilebiliriz. Balıkçılık faaliyetlerinden doğan kasanglara çok sayıda inanan çalacıp elde etmesine gelince, esasen bu tayfalar gelir vergisinden muaf bulunmaktadır. Bunlar ilâveten balıkçılık faaliyetlerini vergiden muaf tutmak, vergiden muaflik prensibine de aykırıdır.

G. Dolun - Ziraat kazancının bir muafiyeti ticari ve sanai faaliyetteki gibi alabildiğine artmamasıdır. Balıkçılıkta da aynı durum vardır. Mahdut zaman ve imkânlarla tabidir. Bu hususun da nazara itibar alınması lâzım gelir. İlhan bey ileride için gayet haklıdır. Fakat bu gün için bu vergi lâzımlı değildir. Şimdi konan bir muafiyet ileride kaldırılabilir.

T. Hatunçil - Bir muafiyet kanuna girence onu çabarmak çok zordur. Bu hususu güden arak tutunayalım. Siraatın cergiye tabi tutulduğu şu sırada, onun bir kolu olan balıkçılık da vergiye tabi tutulmalıdır.

O. Güreli - Kanunince en uygun yol bu sektörde de bir muafiyet haddi koymak ve bundan sonra mükellefiyet tesis etmektir. Fakat bu istisna balıkçılığın inkıfafa mani olabilir. Bu sebeple ben de Galip bey gibi balıkçılık inkıfafa edinceye kadar bu faaliyetin vergiden muaf edilmesini kabul ediyorum.

A. Güre - Hadiseyi balıkçılığı himaye yönünden ele almak icap etmektedir. Bu maksatla vergi tabihataında muhtelif sektörler vergi dağıtımında bırakılmıştır. Balıkçılığın 1950 - 60 devresinde istenildiği şekilde inkıfafa edilmemiştir. Sira balıkçılığa gereken investisyon yapılmamıştır. Çünkü diğer sahelerde zandan nispeti daha yüksek idi. Eğer şimdi balıkçılık faaliyetlerini vergiden muaf tutarak bu sektöre, vergiden muaf tutulduğu için, diğer sahelerden bir sermaye akını olacaktır. Bu itibarla mevcut himayenin devamını teklif ediyorum.

Yapılan eylem neticesinde su ve kara svaallığının vergiden muaf tutulması eksiklikle kabul edildi (T. Hatunçil, N. Başar, İ. Uçkun aleyhte).

Sukomisyona raporuna göre ziraat kazancının tesbit şekillerinin görüşülmesine bağlanıldı. Ve Sukomisyona raporunun 17 nci sayfa IV nci bendi olundu.

A. Güre - Sukomisyonda ziraat kazançları hakkında gerçek usulla tatbik edilmesi hususu ittifakla kabul edilmişti. Biz sadece gerçek kazancın tesbitinde bir kısım mükellefler için götürü masraf usulünün tatbik edilip edilemeyeceği meselesini düşünüyoruz. Benim fikrimde göre ziraat kazançlarında masraflar peşin ve kat'idir. Bunların götürü olarak tesbiti gayet kolaydır. Satış hasılatının da kayırlama imkânlarına ortadan kalktığı için herhangi bir vergi kaybı tehlikesi yoktur.

T. Hatunçil - Sukomisyonda yapılan görüşmelerde evvelâ gerçek kazanç esaslı kabul olundu. Sonra bazı giderlerin götürü olarak tesbitinde iki farklı görüş belirdi. Bunların tefrik Komisyona aittir.

Komisyona hükümete sevkettiği bir tasarıya göre, 25 bin liralık hasılat elde eden işletmelerin vergi mevzuuna alınması derpiş edilmişti. Şimdi bu satış bedelinden götürü bir mablagı gider olarak tenzil ederssek hakiki ziraat kazancı bulmuş oluruz. Sira satı istihlak ve satılmayan mallara ait götürü gider miktarına ayrıca ayıklamak icabettir. Hem götürü gider hem de bazı gerçek giderlerin tenzili derpiş eden Sukomisyona teklifini kabul ederiz.

1. Uğun - Ben de Ahmet beyin fikrine iştirak ediyorum. Vergi-
lendirme gerçek olduğuna göre gayetis en gerçek usulü bulmaktır. Sıra-
at novilerine göre masrafların tesbiti gayet kolaydır. Kanundaki siste-
min müdafası sadedinde stokların ve zati istihlakın masarı itibare
alınmadığı (Sukoniyanın raporunda) ileriye sürülüyor. Ben bunları kabul
etmiyorum. Sukoniyanın raporuna gürtebilecek, nokta ekim - sayın be-
yanın kat'î tatbik inkına olmamasıdır. Eger Sukoniyanın fikri kabul
edilmesse yine de tamamen kanunun fikrinin kabul edilmesini hiç olmasa
ortalama bir yolun bulunması lâzım olduğu kanaatindeyim.

Ö. Gürel - Bu iki sistemin neticeleri pek farklı olmayacaktır.
Kaldı ki pratikte, birin başına götürü gider tesbit edilirken İhan be-
yin teklifinde yeni bir ölçü (Ekilen arazinin genişliği) daha vasedil-
miş bulunmaktadır. Kanunda mevcut sisteme göre, çiftçi sadece hasılatı-
na bildirecektir. Bu itibarla daha kolay olan 193 sayılı kanundaki usu-
le taraftarım.

G. Dolun - Bence Sukoniyanın fikrinin en aksak noktası stokla-
ran durumudur. Zati istihlakı önemli bulmuyorum. Stokları meselesi de
ancak bir mese için önem gösterir. Çünkü ertesi sene bu stoklar tekrar
satılacaktır.

A. Yücefer - Kanundaki usulü yerinde buluyorum. Hasılat - gerçek
gider= hür esasından sadece götürü gider usulünde inhiraf etmiş bulun-
yorum. Bence bu usulün ismi de götürü.

Mükellefe gerçek esası seçmek hakkı verildiği için satışta hür
değdiği faraziyesi normaldir. Ayrıca mükellefe reel masraflarına tes-
sil hakkına tanınmasıyla gerçek gelire birar-daha yaklaşıyoruz. Dönüm es-
asına giderek sadece gideri bulmuş oluruz. Kaldı ki dönüm, mükellef ve
idare için meşhal bir ölçüdür. Kanundaki esasta ise mükellef hasılatı-
na bildirecek, sadece bir kısım gerçek gelirlerini beyan edecektir.

A. Alaybek - Ben de götürü masraf yüsdesinin iş hasıli üzerine tat-
bi edilmesinin doğru olacağı fikrindeyim. Dönüm başına masraf usulü
binaı usun araştırmalara mecbur edecektir. Bu durumda verginin ana prin-
siplerinden de ayrılmamak lâzımdır. Bunun için mükellefin sarar inkı-
plarına da gözümler alarak mükellefe kanaat verici inahat yolu ile sa-
rar beyan etme hakkı tanınmalıdır.

S. Kocaman - Normal senelerde dönüm başına yapılan masrafa kat'î
olarak tesbit mümkün, sadece fevkalâde yıllarda masraf tesbiti sor bu-
lunmaktadır. Eger mükellefe Ali beyin söylediği gibi bir opsiyon tanı-
narsa bütün mesele hükümden halledilmiş olacaktır.

İ. Uğun - Kanundaki sistenden inhiraf halinde ekilen saha incele-
mesinin mümkünlüğü doğuracağı iddia edilmektedir. Fakat zaten kanunda-
ki diğer meseleseler dolayısıyla bu incelemeler yapılacaktır. (Asgari
sıraı kasanglar esast). Eger bu usul kabul edilmesse ben Ali beyin fik-
rini erkveni ger buluyorum.

A. Yücefer - Asgari kasang esast sadece voleyici bir esast sistem
olup yalnız teklif ettiğimizi mükellefler için varit olacaktır. Halbuki
İhan beyin teklifinde vergi tarifi edilirken bütün mükelleflerin ne ka-
dar ettiğini maliyenin bilmesi gerekir. Bunun tesbit ise sordur.

A.Öire - Gelir vergisinin ana prensibi sadece kazancın vergilendirilmesidir. Halbuki bu halde kazanç olmadan da vergi matrahı doğabilecektir. Gerçek usule en yakın yol dünde başına masraf tesbit etmektir. Satış ile masraf arasında hiçbir ilişki yoktur. Boyun mikellefiyeti ise zaten daima yapılması ve kontrolü kolay bir husustur.

A.Yücefer - Satılan malın kira, o mal için yapılan masrafla mukayese suretiyle bulunur. Halbuki siz mukayeseyi ihtisal miktarı ile yapalım diyorunuz. İşte burada ayrılıyor.

O.Dikmen - Öyle sanıyordum ki yitilmiş emsala kabul etmek garttır. Arzının veria durumu hasılate isabet eden masrafı artırır. Satış üzerine tatbik edilecek masraf nisbeti gerek arazi sahibini mikül durumda bırakır.

G.Başan - Ziraat birimi esasına göre götürü gider tesbiti usulüne taraftarım. Ziraatın her satıştan kâr doğacağı ferahiyesine istinat etmektedir. Ben stoklara da ortalama maliyet bedeli ile değerlemek garta ile ilhan beyin teklifini kabul ederim.

A.Alaybek - Satış esasının kabulüne itiraz olarak maliyetin tesbitinin sorluğu ileriye sürülüyor. Halbuki bu sorluk her iki halde de vardır. Utelik ekilen sahaya bağlamak tatbikatte bizi çok mikullerle karşılayacaktır.

S.Kocaman - Ziraatte her nevi mahsul için birim maliyeti sabit etmek çok kolaydır. Ancak bazı senelerde mahsul az olur ve işletme zarar edebilir.

A.Alaybek - Evet ziyat vukunda isbata dahi lüzum olmadan bu hususun kabulü yoluna gidilebilir.

Mes'ele vusaha kavuştu. Rey'inise vasediyoruz.

Bedi ve yapılan oylama neticesinde;

1- Ziraat birimine göre masraf tefriki ve hasılettan tenzili,

2- Masrafların satış tutarı üzerinden tesbiti, görülglerinden ikincisi olan, masrafların satış tutarı üzerinden tesbiti hususu ekseriyetle kabul edildi (A.Alaybek, S.Hatunil, H.Başan, O.Gireli, S. Baklaoğlu, A.Yücefer lehte, diğer üyeler aleyhte rey verdiler. Öylemede eşitlik olduğu için Komisyon Başkanı Ali Alaybek'in bulunduğu tarafın görüğü kabul edildi.)

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANMALARI

1966 ve 1967 YILLARI

Vergi Reform Komisyonu Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in başkanlığında 21/4/1961 günü aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Ayralı Paşazade	Sanayi Odası Temsilcisi
Kılıçoğlu Hüsnü	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Bayraktar Gani	" " " "
Çirali Vahid	" " " "
Özge Aksoy	Ticaret Odası Teknik Elemanı
Kurtali İsmail	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Boşayrak Vahid	Türkiye Esnaf Konfederasyonu Tems.
Murphy Hasan	Maliye Bakanlığı Müfettişi
Özgen İzzet	" " Hesap Uzmanı
Fidancı Emin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yıldırım İzzet	Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı

Zirai kazançlarla ilgili Sous Commission raporu üzerinde görüşülmeye başlandı. Rapor Okundu.

Raporun Özeti:

I- Zirai kazançların vergilendirilmesi sebepleri

- a) Otokontrol
- b) Sosyal adalet
- c) Mali sebepler
- d) İktisadi sebepler

II- Vergilendirme prensibi

- a) Göstürü usul
- b) gerçek usul

III- Mükellefiyet Hadleri

İşletme sermayesi
İntihal miktarı 50 milyon TL
Makine ve imalat tesisleri miktarı 10.000 TL
İşletme genişliği geniş olur.
Senelik satış tutarı

IV- İşletme Grupları

- 1. ncı grup 200 dönüm
- 2 " " 75 " "

./.

- 3 nolu Grup 40 Dünüm
- 4 " " 40 " "
- 5 " " 1000 ve 500 adet
- 6 " " 20 Dünüm
- 7 " " 30-150 adet

Ortaklık gahda bağlandı. Birazda gelmiş işçilerin hareketleri tamamen vergi daga bırakıldı. Kazanç istisnasında plafon kaldırıldı. Avcılık ve balıkçılık istisnası konuldu. Balıkçılık istisnasının kenar sebepleri kavranmasının zor olması, kazançların pay edilmesi, milli gelirin düşük bir kısmını teşkil etmesi, himayeye mahiyettedir. Ayrıca balık satışları üzerinden % 6 rakam alınmaktadır.

Orhan Gürel - Memleket raporda iki kısımda ele alınmış bulunuyor.

- 1- Umumi izahat
- 2- Komisyonun vardığı neticeler

Ali Alayrak - Ben - Cemal'in şahsi tevkiflerini aradım. Rapor hazırlanırken görüşlere geçelim. Komisyonumuzun temayülü hadleri artmaktadır. Ben - Cemal'in de bu temayülle uyum bulunmamaktadır. Çünkü gider oranına baki alacaklarla işletme hesabına göre defter tutanak alacakları ayarlanmadı 100.000 liradan 150.000 liraya çıkarılmıştır.

Adil Yücefer - Rapordaki sıraya göre ilk değişiklik 100.000 liralık hadin 150.000 liraya çıkarılmasıdır. 150.000 liralık had ittifakla kabul edildi.

Adil Yücefer - Hareket noktamız on an geçim indirimi ve 5000 liralık istisnadır. Bu da 8 - 10 bin liralık kazançla tekel eder. Bu hususta ihtilaf yoktur. Bunun temin eden de işletme büyüklüğü ile satış tutarıdır. 8-10 bin liralık safi kazancın 30.000 liralık bir satış hasılatı ile temin edileceği kanaatine varıldı. Yalnız baki 2 şenelik mahsul nevilerinde "Yıllık 40.000.- veya iki sene ortalama sanın 30.000.- lira olması" şeklinde bir teklif bulunmaktadır.

Orhan Gürel - Kanunda tesbit edilen ölçüler vasatı randıman esasına göre tesbit edilmiştir. 30.000 liralık hadi birim başına masraf esasına göre tesbit ettiler.

Galip Dolun - Kanunumuzda esnaf muafiyeti ile ilgili % 50 yi aşmak gibi bir esas var. Bu sebeple 30.000 i 45.000.- ne çıkarsak iyi olur kanaatindeyim.

Adil Yücefer - 40.000 rakamı 30.000 rakamı ile mütenezipdir. Daha yüksek tutarsak bu tenasüp kaybolur. Diğer taraftan başka mütenehillerin hasedini de çekmiş olur.

Faruk Hattul - Raporun neticesi mantıklıdır. Yalnız küçük çiftçi kimdir? Bu geçim indirimine tekel eden bir rakamla 500 liralık istisna masrafa alınarak 10.000- T.L. elde eden küçük çiftçi oluyor. Birde ayrıca 200 dönüm ekili buğday ve 30.000 hasılatla olan vergi vermeyecek mi?

... gelir kimese istenmeden o istifade eder deniyor. Burada gelir getiren arazinin tapuda kimin uzerine kayitli olduguna ni bakilacak?

Adil Yacefer - 300 denmeye kadar 150.000 lira, 300 denmeden yukari olanlarda 90.000 lira olabilir. Ancak buharin hepsi mikellefiyete girmeyecegine gore bu miktar 40.000 lira civarinda olabilir.

Aile geliri onabinin terkettiginin icin sirat sektöründe bazı güçlükler doguyor. Nitekim bu sektörde gelirin bütününi güçlük arz ediyor.

Ali Alaybek - Istisna aynen diger sahelerde olduğu gibi işleyecek. Hatalik Sirai sahada muvazaa daha zor. Yalnız muafiyet haddine olacak?

Adil Yacefer - Farla kimin uzerinde güçlüğü varsa gelir onun kabul edilmelidir.

Bu problem aile mikellefiyeti problemi dir. Aile mikellefinin sirat sektöründe de kaldirilmazında bir mahsur görülmüyor. Bence siratte de bu istisnaları teker teker ele almak gerekir.

İlhan Uçkan - Bunun pratik bir kaydasi yoktur. Herkes 5.000 liralik istisnadan faydalanarsa ortada vergi mevzuu kalmaz. Bu itibarla gifted mülkünün bütününe tek bir istisna tanıyalım.

Sadık Baklacioglu - Tefrik ölçüleri için hesap yapildi mi? Vapati randimanlar hesaplandı mı? Burada iki farasiye var:

- 1- Arazi yurdun her tarafında aynı verimi verir.
- 2- Satış haddi 30.000 lira olduğuna göre maliyetler aynıdır.

Bu farasiyeler dogru mudur? Bu tefrik bölge esasına göre yapilsa daha dogru olmaz mı?

İlhan Uçkan - Bunun uzerinde duruldu. Kenleket sirat itibari ile ihtisarlaştırmaya gitmiştir. Bunun için bu endige hakli olarak beraber, burada bir ölçü tesbit edilmek suretiyle halledilmiş olur. Bakanlıkta bu konuda yapılan hesaplar fiksiyona istinat etmiyor.

Ali Alaybek - Bu ölçülerin kanunla tesbit edilmeyip Komisyonların tesbitini 10 sene önce müdafaa etmiştim. Fakat bugün bundan vaugeçmiş buluyor ve vazuh sağlamak, kolaylık temin etmek için bu ölçülerin kanunla tesbitini uygun buluyorum. Esasen mikellefiyete geçmekle pek büyük bir değişiklik olmayor. Mikellef nihayet hasilata ni bildirecek. Sonra ölçüler mevzuunda kat'iyete inken yok. Zirra kat'iyet bir fiksiyon olur. Esasen tesbit edilen ölçüler de tamamen hakikatten uzak değil.

Sadık Baklacioglu - Raporu okun-sayan beyanın kaldirilmazı tesbit ediyor. Bu takdirde muafiyeti tesbit durumunda hazirlata muafiyet kavrayacakız? Ayrıca bir de ortaklık mev'alesi var.

Tarik Hatunli - Transipt itihariyle 133 sayili karardaki bilgiler alinmis. Ancak sagari randevanin y kine vardi randevanin alınmasını pek dogru gormuyorum.

30.000 liralik bir satis, bazi miras mevzilerinde 20.000 lira safi kar dogurabilir. Bu durum, 30.000 liralik satilan 10.000 lira safi gelir temin edebilecegi farasiya ile sagari olanak mi? Bu sebeple 30.000 liralik satis hadeli hadisi fazla buluyoruz.

Devam ve adet sigortasi de dahil. Bu yillik hadler indirilirse mukellef sadece beyanda beyanda bulmak kalfetine katlanmaktadır.

Orhan Gureli - Tarik beye soruy verek istiyorum. Bu mukellef ile iyi icleyen bir vergi sistemi, cok mukellef ile kama gelgen var ki sisteminde kama cok zorluk yagandir. Isiciler optimal bulabilir istatistik bilgilerini beklemiyor. Bu bilgiler ancak sozlu yolla ile degorlendirilebilir. Transipto kendisi ile mutabik olman sagari cok ince hesaplara gitsenkte bir fayda bululmasi istiyoruz. Tesbit edilecek nokta, mukavemetin ne olacagi bir nokta olacaktir. Bu da mevcut bilgilerin tesbit ve sozlele degorlendirilmesi sayesinde tesbit edilebilir.

Tarik Hatunli - Milli gelirin % 45 sini vucude getiren bir eserin 2.5 milyon gicigisinden ancak 10 binini, tabii altına alabiliyoruz. Bu, gelir vergisi sisteminde neyi mi?

Gani Dagman - Isletme buyuklugu hadleri ile satis gicigisi mutenasip olmamıştır. Isletme buyuklugu % 30 ile satis tutara % 10 artirilmiştir. Bu durum, karunda isletme buyuklugu gicigisi gosterilmeyen islerle agraganlaran lomisedir.

Orhan Gureli - 150 duzume hacimasa acaba 15 bin lira midir? Orada ortalama randivan esas alindi. Biz ise sagari randevandan hareket ettik. Komisyon olarak 15 bin liralik hadisi az bulduk. Eksen 150 duzume 15 bin liranin tekabül ettiği de farasidir.

Adil Yildirim - Mirasat sahipleri diyor ki: Konan yusluqun, bazi istiksal mevzilerinde, 15 bin liralik hacimasa vermez. Bazi istiksal sahalarinda ise daha fazla hacimasa verebilir. Bu sebeple artagi mutenasip olarak yagandik.

Ahmet Gure - ((G.V.K.Hadde 12 son firkasına okuyarak) Poliklinik halinde artaglar daha fazla olmaktadır.

Orhan Ughun - Ben Tarik beyin gordugune iqtinak edenim. Bu mesele, yerlestirmek istedigim bir davadir. Bir kat'iyet aramak istemiyordum. Hakikaten mukellefiyete girerek mutlaka vergi idareyi ic ettirmek. Fakat piyasa bunu böyle kabul etmez. Bu sebeple genis kalfeyi mukellefiyete almak lazim. Uclular ne olursa olsun, evvelki davaya bir kere yerlestirelim, tahkiki gurelim. Sonra revizyona tabi tutabiliriz. Bu, kalfeyi mukellefiyete girdikten sonra...

Galip Dolun - Üzerinde durulması gereken husus, raporda Haliye ve Tirasat Bakanlıklarına Şişmelerin değiştirilmesi hususunda yetki verilmesi hakkındaki görüşler.

Konseyon Üyelerince bu değişikliğin kanunla yapılmasının uygulanması üzerine G.Dolun'un endişesi bertaraf edildi. Bilâhaza Adil Yücefer tarafından "Konseyon... Bakanlıkların teklifi veya mütalâası üzerine kanunla yapılır" şeklinde değiştirilmesi teklif edildi. Ancak kanun ile kanun koyucuya iki sene ilâzî için kanun koymak mecburiyeti için tahakkül, Anayasa Hukuku bakımından mümkün olup olmadığı tereddüt yarattı. Ayral, Gürre, Yücefer ve diğer üyeler tarafından bu hususa gerekçede zikredilmesi şeklinde bir tavsiyede bulunulması istendi ve bu görüş kabul edildi.

Gani Bağman - Konselektöründe asıl olan tek şîşedir. G.V.K. 11 nci maddede son fıkrasî bir maddesinin ifadesindedir. Teklifteki şîşeler teklife esas olan prensibi zedeler. Buna kıtûr mevzûlerinde bir fazla bazılarında ise asîr ve kanunîce teklif edilen asîr, bir çok mahsul novinde, en az gegin indirimi + 5.000 prensibinin esasî kabul edilerek 3-10 bin lîrâlık hadden fazla olabilir. Bu da Gelir vergisi nispetinin içinde diğer kazanç ve iratlar âleminde bir istisna doğmasına yol açabilir.

Ali Alaybek - Asıl olan Gelir vergisini nispeti gelirlere tepallî olmaktadır. Bu suretle büyük bir tesvîbeye girileceği olacağı ve bunda da muvaffak olacağız. Ölçüleri bir kat'iyetle tesbit etmek ise imkân yoktur. Buna nazaran terketmek icâbedir. Evvelî pratik bir sîm alın, biraz rahat, biraz ferah, biraz koruyucu kîkûlör ve şîşüler koysun.

Tarak Hatunsîl - Bîzî 30.000 lîrâlık haddin fazla olduğu kanunîne sevkeden sebep, 30.000 lîrâlık hasîlatın 20.000 lîra safî kâr bırakabileceği hususudur. Esasen Gelir vergisi mükelleflerinin % 30 i 20.000 lîra kazanç sağlamaktadır. Bu yüzden bendeniz, 20.000 lîrâlık haddi yanında buluruz.

Ahmet Gürre - Tarak beyin söylediği şeyler % 65 - 70 kâr eden işletmeler için doğrudur. Halbuki en varlıklı saba olan haytincilikte maruf nisbeti % 50 tir. Ben çok yüksek verim sağlayan sahalar olabileceğini zannetmiyorum. Nitekim biz % 10 kârî vasatî olarak kabul ettik.

Yapılan Oylama neticesinde, Konseyonun bu mesele hakkındaki teklifi ekseriyetle kabul edildi. (T.Hatunsîl ve G.Bağman Aleyhte)

Bilâhaza muaflik şîşelerini bakımından ortaklıklardaki duruma geçildi:

Adil Yücefer - Müstakillen muafiyetten istifade eden bir şahıs diğer işletmelerde müstakillen muafiyetten istifade ediyorsa bu istifadeler toplamına bakılır. Toplamı muafiyetten faydalanmıyorsa, bu şahıs da muafiyetten istifade eder.

Ahmet Güre - Adil beyin görüşüne istinad ediyorum.

Feruh Ayrul - A Ortaklığı ve B Ortaklığı müstakillen muafiyetten istifade ediyorlar. İkisinden aldığım hisseler toplamı da muafiyetten istifade ediyor. Ayrıca şahsi bir C işletme var. Bu işletme muafiyetten istifade etmiyor. Rapor metnine göre buna ait rakamlar muafiyetin tayininde hesaba katılacak mıdır?

Yapılan oylama neticesinde, Sukosiyon raporunun bu kısmının İlhan Uçkan'da bulunan ilk metin şeklinde değiştirilmesi kabul edildi.

Sadık Paklaçoğlu - Kesinleşen işleme esaslı tabiiyetler yaratılacaktır.

Ali Alaybek - Biz 10 yıldır, sırası kazancıların vergilendirilmesi için çalışıyoruz. Başka hal bulamadığımızdan işletmeyi bir yıl halinde ele alarak muaflik ölçülerini geçen ortağı vergiye tabi tutmayı esas aldık. Beyan bu ortak yapacak, diğer ortaklar ayrıca beyanda bulunmayacaklar.

Sadık Paklaçoğlu - Buradaki ortaklığı ticaretteki ortaklıkla karıştırmıyoruz.

Ali Alaybek - Başka çare var mı?

Sadık Paklaçoğlu - Makiden olacağı gibi ortaklardan birisi muafliğe kaybettigi takdirde işletmenin deftere tabi olması, yani diğerlerinin de vergiye tabi olması düşünülebilir.

Adil Yüceder - Bir şahsın çeşitli sınıflarda araziye varsa, bunların hepsi muafiyetini topluyor ve muaflik ölçüleri ile kıyaslarız. Çerçer sar'ı kanununda ve gerekse yapılan teklifte aile mükellefiyeti nasıl hesap ediliyor. Ortakların durumu da aynı şekilde olacaktır.

Ali Alaybek - Aile Reisi beyanında olduğu gibi bütün işletmenin kazancını malikin beyan etmesi düşünülebilir. Dedi ve kararın hazırlanması günü yapılacak toplantıda verilmesi kararlaştırılarak oturuma son verildi.

VERGİ RAPORU KOMİSYONU TOPLANTILARI

GÜZELİKLERİ

Vergi Reform Komisyonu 14/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Başman Gani	" " " "
Dikmen Orhan	İst. Üniversitesi Temsilcisi
Gireli Orhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Hatunil Tarık	" " " "
Ormanca Rıza	Sanayi Odası Temsilcisi
Özeng Rifat	Maliye Bakanlığı Gelirler Uzmanı
Uçkun İlhan	" " Hesap Uzmanı
Soyer Vayssel	Türkiye Esnaf Konfederasyonu Temsilcisi
Yıldırım Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı

Esnafın vergilendirilmesi meseleleri ile uğraşmak üzere kurulmuş olan Alt Komisyonun hazırladığı rapor okundu ve rapor üzerinde müzakerelere başlandı.

R.Turgay - Raporun sonundaki komisyonlarla ilgili kısım burada da görüşülmeliydi. Esasen varılan neticeye de muhalifim.

A.Yücefer - Meseleyi görüşelim. İsterseniz rapordaki sırayı takip edelim.

İ.Uçkun - Alt Komisyonun raporu Ana Komisyonca kabul edilen esaslardan ayrı ve yeni olarak bazı hükümler getiriyor. Onun için Alt Komisyonun bir üyesi usulî izahat versin.

(Komisyon Başkanı Ali Alaybek'in toplantıdan ayrılması üzerine Komisyonun Adil Yücefer'in Başkanlığında müzakerelere devam etti.)

A.Yücefer - Bence de muvafık. Fakat isterseniz raporu paragraf paragraf ele alalım.

B.Baklacioğlu Şerafından rapor hakkında usulî izahat verildi.

A.Yücefer - Özet olarak Alt Komisyonun vergi muafiyeti hükümleri hakkındaki görüşleri:

Her şeyden önce usulî izahat ile başlandı.

Kıy Kuvvetleri - Herhangi bir maddede tarif edilmiş
Kıy Kuvvetleri - Herhangi bir maddede tarif edilmiş
Soyyar - Kesici Emsal
Düğü (Uzak bir düğü)

Yaz Kuvveti (50 veya 60)
Gibi emsallerden hareketle teklif edilmiş.
A. Kuvvet - Yaz Kuvveti ben teklif etmişim. Yerleşmiş emsaller
için teklif edilebileceğini zannetmiyorum. Soyyar olanlar için bu ka-
nuna teklif etmişim.

T. Hatun - Son mer'î kanuna göre soyyar emsaldan bir kısım
bazı gartlarla vergiden muaf kılınmıştır. Teklife göre soyyarlar muaf
olarak vergiden muaf mı kılınıyor?

S. Bektaşoğlu - Evet.
A. Kuvvet - Arkadaşlar 9 nolu maddeyi tahlil etmişler. Muafi-
yetleri bazı paragraflarda toplamışlar. Bu t. Şif emsala göre mese-
leleri görülmüş. Meselâ Kıy ekonomisi. Birinci paragrafta Kıy ekono-
misi adını vermişler. Bu kanununun 3 nolu fıkrasına maddesidir. Muaf-
lak olarak köydemi san'at ve ticaret erbabına vergiden muaf tutuyor-
lar. Kanuna göre bemsin ticaret ve san'at faaliyetinin vergiden muaf
olması için bu faaliyetlerin nüfusu 2,000 den aşağı
olan yerlerde yapılması lazım. Arkadaşlarımız bu mifan kaydını kal-
dırıyorlar.

O. Kuvvet - Herhangi bir Plafon tanımlenmiş mi?
S. Bektaşoğlu - Hayır. Hiçbir plafon almamışız.

T. Hatun - Bazı hakemlikler, ihtilaflar olacaktır. Bu yıl-
dan nüfus meselesini bir gart olarak koyalım. Böyle köyler vardır ki
çarktaki pek çok kasalardan daha kalabalıktır. Bu sebepten muaf olmak
bir tahdid koyalım.

R. Özenç - Mer'î kanundaki 2.000 nüfustan aşağı nüfusu olan
yerlerde gartı muvafaktır.

G. Başın - Nüfusun 2.000 den az olması da kifayetsiz olur.
Piyasa ekonomisi için ihtisal yapan veya hizmet satan bir meslek
de baralarda bulunabilir. Meselâ bemsin istasyonları gibi.

A. Kuvvet - Mer'î kanundaki hüküm aynan alınmasına ben de
taraf tarım. Fakat Sani beyin buyurduğu mesele mühimdir.

T. Hatun - Belediyeler bemsinden bir yol parayı alıyorlar.
Belediyeler ona göre ayarlayabilirler ki fiyatlar pek fark etmez. B
sin istasyonları da vergiden muaf olsun.

A. Kuvvet - Şu halde Alt Komisyonun teklifi yerine mer'î ka-
nun 3 nolu fıkrasının hükmünü kabul edeceğimiz emsaller çerçevesi iç-
inde aynan almaya itiraz eden bulunmadığına göre burayı geçebiliriz.
By San'atları meselesini ele alalım.

... - Her'i Kanuna ev san'atları taraf edilişen ...
... "gibi" ifadesi ...
... "gibi" ifadesinin kanuna ilâvesi ...

B.Özeng - Ev san'atlarının garplara gular olmalı

1- Muharrik kuvvet kullanılmamalı. Teklifte de bu husus var.
2- Heretle yapılacak işler ev san'atlara sayılmamalı. Teklifte bu husus ele alınmamış. Hiç olmaması bir had boyalı bu mevzuat.

3- "Gibi" edatının konulması meselesinin gelmesi bundan önce ...
... bu hususlara tayin edilecektir.
... bu halimeyi kanuna koyarak vergi dairelerine böyle bir yolda ...
... olacaktır.

Buna ev san'atları, mayyon bir ölçüde bağlı olarak yapılır.
10 yıllık tahmin bu işte ...
... heretli olup olmadığı tayin ...
... heretli diyolar, bazıları ise ne ...
... bir sanayiye var ender faydala ...
... heret değildir diyolar. Ayrica bu, bir saniyet ted ...
... heret ...
... heret ...

... heret ...
... heret ...
... heret ...

A.Ünsofor - "Bancari" meselesini halledelim. ...
... heret ...
... heret ...

1.Üçün - Meselâ tesbih, ağırlık, terlik, termilik gibi işler ...
... heret ...

B.Özeng - Termilik bir san'atı değildir. Endişe ...
... heret ...

A.Ünsofor - Ev kadınlarının termiligi için istenen ...
... heret ...

C.Şişman - Termilik nispeten yüksek işlerdendir. Burada ...
... heret ...

B.Özeng - Mbenadenile bu hususları tabihata bırakalım. Çünki ...
... heret ...

A.Ünsofor - Temenni mahiyetinde ev kadınlarının termiligi, ...
... heret ...
... heret ...
... heret ...

... heret ...

T.Yıldırım - Evrenin her insanı mükündür. Bir mesafiyet tanıyacak şekilde bu olarak tanıyalım. Çünkü tahditten kaçmak için başvurulanak yollar vardır. Evrenin daha önceki konularında böyle bir tahdide gitmedik.

Bu itibarla böyle bir hüküm bulayıcı bir karakter taşıyor kabul ediyoruz. Ancak böyle bir hususun uygulanamayacağına inanmıyorum.

O.Dikmen - Böyle tahdide ben de taraftar değilim. Çünkü bu çok git bir hüküm bazı kimselerin mağdur olacağı bakıldığında da kötü yollara başvurmasına yol açacaktır. Eğer mesafiyet için bir had konulacaksa hepisi için konulsun.

M.Bağcı - İktisatın her türlü işi çakabileceğini pek tahmin etmiyorum. Üstü hadler mevzuunda dahi idare muvaffak olamıyor.

O.Dikmen - Sanayilerden bahsediyorsunuz. Had koymak da pratik bir faydası olmayacak. Çünkü aile fertlerinden her biri ayrı ayrı fatura kesebilir.

I.Nokun - Sanayinin bülünmesi bahis konusu edildi. Diktat edilmiş bunlar ev san'atları şeklindedir. Olmaz olmaz bir halisilik büyük teşebbüs olabilir. Çoğu için parantez içindeki hüküm aynı zamanda taraftarın.

B.Özeng - Başlangıçta parantez içindeki hüküm sert olduğunu arzettim. Fakat başka bir çıkar yolu olmadığından bu hüküm yararlıdır. Evrenin bu hüküm haslet kontrolü için değil san'atların kontrolü için koyuyoruz. İstisna dışında genişletilmesi temayülü de var. Bu sebepten böyle bir tahdid daha da zaruri oluyor.

T.Yıldırım - Evrenin mülkiyeti sanayinin bülünmesi hususunda varid değil. İktisadın ve vergi sanayinin § 90-1'ci maddesine dayanıyor. Diğer sanayi sektörlerinde böyle bir durum yok. Diğer taraftan alıp satılan bir durum var, ancak denizden beri bu insanlar vergi vermiyorlar. Şimdi de vermeyecek yolunu sevecekler.

O.Saralı - Ev san'atlarını koruyalım diyorunuz. Bunun usulü nedir? Haddi nereye kadar sınırlıdır? Bir had olmalı bu had ne olduğu zaman yine ev san'atı olarak korumasına gelirse hakını rekabeti düşürür. Bu hakını rekabeti ortadan kaldıralım. Had konulmasını teklif ediyorum.

T.Hatunil - Bu hadi koymakla ev san'atlarını halletmek mümkün değildir. Endişemiz vergi mükelleflerinin, ev san'atlarına istisna etmesidir.

A.Nicofer - Bazı mütalâma ise böyle bir had koymakla bazı mükellefler hakkında tazyik vasıtası koymak olacağına gelince. Bunun uygulanabilirliğini mevzuata bağlı bir taraftan. İnceleme tekniklerini buna tabii oluyordur.

O.Bayraktar - Mülkiyet mesafiyet her türlü işi çakabileceğini pek tahmin etmiyorum. Üstü hadler mevzuunda dahi idare muvaffak olamıyor. Evrenin bu hüküm haslet kontrolü için değil san'atların kontrolü için koyuyoruz. İstisna dışında genişletilmesi temayülü de var. Bu sebepten böyle bir tahdid daha da zaruri oluyor.

(5)
A.Yücefer - İki teklif var.

- 1- Kamunda parantez içinde bulunan hükümün kaldırılması
- 2- Bu hükümün bir had konarak kaldırılması.

(Birinci teklif: T.Yıldırım-A.Yücefer-İ.Uçkun-R.Oranç-Ö.Dikmen. İkinci teklif: S.Bakiacıoğlu-O.Gürel-Ş.Başman-T.Turgay-F.İsmail R.Özeng-V.Soyer. İkinci teklif ekseriyetle kabul edildi.)

R.Turgay - Plafonu yalnız ücretle iş yapanlara hapsedelim. Zira ev san'atları muafıya kamuda mutlak olarak vergiden muaf tutulmuş. Ona da bir had koyarsak o zaman ev san'atları muafıya kalmamış olur.

R.Özeng - Plafonu gerek ücret ve satış için tayin edelim yalnız götürü usulde bu kieme atıf yapalım.

İ.Uçkun - Bu hadlerin arkadaşların teklif ettiği götürü hadlerin altında tesbit edelim.

O.Gürel - Hadlerin miktarını götürü hadlerin görüldüğü maddesine bırakalım.

(Roya kondu: Yalnız ücretle yapılan işlere bir tavan hadi konması ekseriyetle kabul edildi.)

A.Yücefer - Gezici esnaf muafıya, mer'i kamuda bu muafiyet yer almıyor. Gezici esnaf mutlak olarak vergiye tabidir.

R.Özeng - Hayır efendim. Bunun da bazı şartları var.

A.Yücefer - Evet, şartlar baki kalsak üzere mutlak olarak muafiyet mevcuttur.

T.Yıldırım - Anadolu'nun re litelerine uygun düşecek midir? Kamun bu şekilde bir muafiyet kabul ettiği takdirde iyi bir şey mi yapmış olacaktır? Köylere köylere hayvan arabası ile mal götürüp satanlar var. Bunlar gezici esnaf şartlarından dışarda kalıyor. Ve vergiye tabi tutuluyor. Bu durum doğru mudur?

O.Dikmen - Bendeniz bu şekilde tefrik yerine, faaliyetleri iddia edildiği sahaya göre bir tefrike taraftarım. Meselâ 50 binden fazla nüfuslu yerlerdeki gezici esnafın da götürü olarak vergilendirilmesi yerinde olur. Hem vergi ve bilhassa vergi adaleti yönünden çok daha yararlı olur.

R.Turgay - Hareket noktasız usulî bir gezici esnaf muafıya vermek ve sabit olarak galikan esnafıya usulî hadlerle vergiye tabi tutmaktır. Gezici esnafın kazancının %20'ni geyim indirimine yakın veya bunun altında olduğu aşikârdır. Fakat gezici esnaf sabit esnafa nispeten daha avantajlı duruma getirilmemeli. Bunun için de bunların bir kısmının vergiye tabi tutulmasını kabul etmiştik. Orhan beyin teklif ettiği nüfus kaydını biz düşünmüştük. Gayet yerinde bir teklif.

R.Özeng - Esnaf vergisi kalktığı zaman 170 bin esnaf vardı. Bugün 200 bin civarında esnaf var. Endişemiz varidat yönünden değil. Aslında esnafın vergiye tabi tutulmasının kamunun yararına olmayacağına inanıyoruz.

Gerçek olan seyyar satıcıların hem vergi kaçaklığına hem de haksız rekabet kaynağı olduklarıdır.

A.Yücefer - Ben arkadaşların fikirlerine iltihak edemeyeceğim. Gezici esnafın vergilendirilmesi çok güçtür. Portesi de dardır. Sayışın çok fazla olan bu gezici esnafı teahit etmek bile çok zordur. Bunlara asla takip edemeyeceğimizin gibi vergi sistemimizle haksız rekabeti de ortadan kaldıremayız. İhbaracılarla Polis ve Belediye Zabitanı bile başa çıkamıyor. Maliye Memurları nasıl başa çıkacaklar?

O.Dikmen - 50 bin liralık nüfus kaydı- teklifimiz 200 bin kişilik esnaf kütlesini, oldukça azaltacaktır. Hem bu sürece tasfiye edilecek hem de büyük şehirlere akan meselesi gibi sosyal problemler halledilmiş olacaktır.

S.Baklacioğlu - Bu iş kollarının tevkiki uygun mudur? Bunları kaldırmak istiyorsak ufak da olsa bir vergi ile onları teziye edelim.

A.Yücefer - Mesale iktisadi bir problemin mali tedbirlerle halledilip halledilemeyeceğidir. Ben bunun olacağına mani değilim. Vergicilik bakımından da bu sükrayı kaybetmek zordur.

R.Ormanci - Acaba bu adamlar iktisaden musur bir faaliyet mi yapıyorlar? Ben faydalı olduklarını iddia ediyorum. Evlerin imdadına yetmişler. Hizmetler ayaga kadar getirildiği için iktisadi hayat bakımından faydalıdır. Gayri resmi rekabet alanında yoktur.

R.Turgay - Bendeniz Ticaretin dağılmak halden toplu hale gelmesine yarayacak her türlü tedbire taraftarım. Bu itibarla gezici esnafı vergiye tabi tutmamıza taraftarım.

O.Dikmen - Seyyarlar aynı zamanda gayet önemiyetli bir vergi kaçırma yolu teşkil ediyorlar. Şehrin merkezindeki sabit seyyarlardan bahsediyorum. İstanbul'da gezici esnafa vergi tatbik edildiğini düşünün. Kazalara göre bunların kazançları teahit edilebilir. Buldukları yerler muayyendir. Yakalanmaları zor değildir.

A.Yücefer - İki fikir tavassuh etmiş durumda. Bunları aya koysun.

1- Gezici esnaf vergiden tamamen muaf tutulsun.

2- Nüfus 50binden fazla şehirlerdeki seyyar esnaf hariç diğer yerlerdeki esnaf kanununun 9 ncu maddesinin 1 nci fıkrasın iki parçalarına hâiz olanlar vergiden muaf olsun.

(Birinci görüş: İ.Uçkun - A.Yücefer - R.Ormanci. İkinci görüş: O.Dikmen - S.Baklacioğlu - O.Şireli - G.Başcan - R.Turgay - M. Başar - V.Şeyer - T.Yıldırım. İkinci görüş ekseriyetle kabul edildi.)

R.İseng ve T.Hatırcıl müstahfif kaldılar.

Toplantıya gelecek oturumda Alt Komisyon raporumuz- diğer tekliflerini görüşülmesine devam edilerek Usure son verildi.

VERGİ REFORMASI KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reformu Komisyonu Maliye Bakanlığı Müşavir Mesup Üsmen Ali Alaybağ'ın başkanlığında 19/4/1961 günü aşağıda isimleri yanıyla heyetinin iştirakiyle toplandı.

Ayral Ferruh	Sanayi Odası Temsilcisi
Bektaşoğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Mesup Üsmen
Bayraktar Cani	" " " "
Çirali Orhan	" " " "
Etüssel Fazıl	" " " "
Furgay Rıza	" " Müfettişi
Üçkur İlhan	" " Mesup Üsmen
Kıldızhan Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı Müşavir Mesup Üsmen

Bir evvelki toplantıda teklif edilmiş olan vergi tarifelerinin müfredatlı listeleri üzerinde görüşmeye bağlanıldı.

A. Yücefer - Müzandeki listelerde indirimsiz ve evli bir evvelki indirimi Etili vergi nisbetleri mukayeseli bir şekilde gösteriliyor. İndirimsiz vergi nisbetlerini sakıyasa edelim.

Ali beyin teklifine göre ilk translarda vergi nisbetlerinde bir düşüklük var. Vergi nisbeti 1 Milyon lirada % 60 olarak tesbit edilmiş.

Orhan beyin teklifi, daha düşük vergi nisbetlerini ihtiva ediyor.

Bir de İlhan beyin teklifi var. Bu teklife göre vergi nisbeti 800 bin lirada % 60 nisbeti ile danduruluyor. İlk translarda vergi nisbetleri Ali beyin teklifine takabül ediyor. Ancak Ali beyin teklifinde sızamı had 1 Milyon lira olarak tesbit edildiği halde, İlhan beyin teklifinde sızamı haddin 800 bin lira olması sebebiyle orta translarda vergi nisbetini yükseltme imkanı bulunmuş oluyor. Esasen 800 bin lira memleketimizin için büyük bir rakam teşkil etmektedir.

Ben, ilk translarda Ali beyin teklifine uyduğu, orta translarda ise vergi nisbeti daha güzel ayarlanabilirliği ve 200 bin lira farkla Ali beyin % 60 nisbetine yaklaştığı için İlhan Beyin teklifini makul görürüm.

T. Etüssel - Usul bakımından şunu arzedeceğim. Evvelki vergi tarifelerimizin hangi esaslara dayandığını tesbit edelim. Sonra ona en yakın tarifeyi kabul ederiz. Önce 5421 Sayılı Kanun ve 193 sayılı Kanunun tarifelerini bu esaslar karşısında değerlendirelim. Bunları doğru bulmazsak o zaman hangi tarifeyi ele alacağımızı kararlaştıracağız.

A.Yücefer - Tarık bey doğru söylüyor. Müdafaa nazarı buna göre yapalım. Ali beyin izahına göre biz, düşük gelirlerde vergi nisbatını indirme yoluna gidiyoruz. Nitekim Yeni Gelir Vergisi Kanunu da bu hususu kabul ettiği için ilk translarda indirme yapılmış bulunuyor. Bunun sebebi olarak ta meselâ para kıymetinin düşmesini gösterebiliriz.

T.Hatusil - İlk translar mevhumundan kasıt nedir? Önce onu tesbit edelim.

O.Gürel - Meselâ ücretlere tekabül eden gelir grubu diyebiliriz.

A.Yücefer - Bu miktarı tam olarak tesbit etmek çok zor. Meselâ Orhan beyin söylediği gibi ücret baremini esas alabiliriz. Bu itibarla ilk trans olarak 20-25 Bin liralık gelir grubunu kabul edebiliriz.

T.Hatusil - Ben meselâ 30 bin lirayı makul bir rakam olarak kabul edebilirim. Bu şekilde ilk prensibi kabul ve halletmiş bulunuyoruz.

A.Yücefer - Eski kanunun 300 bin liralık tavanının yetersiz olduğu ve bu tavanın biraz daha yukarı itilmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. Paranın iştirâ gücündeki düşüğü de gözönüne alırsak buna ihtiyacımız var.

T.Hatusil - Nazarı itibare almamız gereken bir husus var: Gerçi 300 bin liranın iştirâ gücü azaldı. Ancak muayyen vergi nisbatını 300 bin liraya tatbik ettikten sonra bulacağımız miktarın da kıymeti azalmış bulunuyor. Bu hususu nasıl telâfi edeceğiz?

T.Yıldırım - Ben sadece hangi dilinden itibaren % 50 nisbetinin uygulanması lâzım geleceği meselesi üzerinde duracağım. Ben taccirlerle yapılan bir çok toplantılara katılıyorum. Bu toplantılardaki umumî fikir vergi nisbatının % 50 yi geçmesi lâzım geldiği şeklindedir. Kazancın yarısından fazlasının devlet tarafından alınması bu çevrelerde büyük tepki doğuruyor. Ali beyin teklifinin orta kademeleri çok iyi, % 50 yi geçen kısma da çok az. 500 bin lirada % 50 nisbetini bulalım, buradan sonra da nisbet % 50 yi geçmesin.

A.Yücefer - Eğer 500 binden önce % 50 nisbetini geçmezsek, orta kademelerde düşük nisbet uygulanarak zorunda kalacağız. Bu takdirde ortaya bir gelir meselesi çıkıyor. Zira Haliyenin esas gelir kaynağını 350 Bin lira civarındaki gelirler teşkil ediyor. Bu mahzuru gözönüne almazsak Orhan beyin teklifi Tahsin beyin isteklerine tabii olarak uyuyor.

Bu mahzuru İlhan beyin teklifi bertaraf etmiş bulunuyor, diğer tekliflerde bu mahzur önlenemiyor. Meselâ 150 bin liralık gelirden İlhan Bey % 40.63 nisbetini uyguladığı halde, diğer tekliflerde bu nisbet düşüyor. Aynı şekilde 300 bin liralık gelire İlhan bey % 49.6 nisbetini teklif ettiği halde yeni kanun ile % 53.6 nisbeti uygulanıyor. Netice olarak orta gelirlerde İlhan beyin teklifinden başka bir hal çareli yok.

114

beyin teklifi benin teklifine çok yakındır. Yalnız tavanın 800 bin lira olması psikolojik bakımdan iyi değil. Tavanın 1 Milyon olması psikolojik tesirleri daha büyüktür. 1 Milyon lira birçok insanlar için orijinal bir mabûlâtıdır. Bu mabûlâtın tavan olarak alınması tepki yaratır.

Azami miktarda % 70 den % 60'a indiriliyor. Bunun da psikolojik tesirleri olacaktır. Almanya'da yapılan son vergi reformunda psikolojik kırma noktası (Psychological breaking point) % 50 olarak tesbit edilmiş ama orada ayrıca yerleşim vergisi ve işletme vergisi var. Yine Fransızlarda bu noktayı % 60'a indirdiler. Bunları ilmi hey'etin tavsiyesi ile yapıyorlar. İlhan beyin teklifi ile benin teklifin bu tavan noktaları henüz büyük bir farklılık göstermiyorlar. Bazı miktarda % 1 fark ediyor. Bu kadar az bir fark için konstruktif konuşmaya taraftar değiliz.

Yüksek kazanç sağlayan müesseseler organizasyon müesseseleridir. Bunlar da vergi gishmesi kolay kolay yapılamaz. Bâzı ayrıca bu sahaya bir yenilik de getireceğiz. Investisman'a giden geliri vergi dışında bırakacağız. Belki de böylece yüksek kazançları diğer kazançlara göre hınaya etmiş olacağız. Ama bu meseleler hayrana olacaktır.

İlhan Beyin teklifi ile benin teklifin arasında ben pek büyük bir fark görülmüyor. Benin teklifinin İlhan beyin teklifine göre az bir mali perde'e sebebiyet vereceği doğru. Fakat benin teklifinin yapacağı psikolojik tesiri gözönüne alırsak buna bir mali perde olmayacak olabilir. Bunun için benin tarifinin daha uygun olduğu kanaatindeyim.

H. Hutuşil - Psikolojik bakımdan Ali bey, Orhan bey ve İlhan beyin tariflerini çok iyi. Hatta en iyisi Orhan beyin teklifi.

Ama ben bu teklifleri eski kanun ile mukayese etmek istiyordum.

Bu kanun göre 7.500 lira kazanan bekâr bir mükellef 1.200 milyar lira vergi ödeyeceği halde, bu teklife göre ödeyeceği vergi miktarı 500 lira civarında bir azalış göstermektedir. Bu kayıplar 10 bin liralık gelirlerde de var.

Mükellef gelir hadanelerinde yeni kanuna göre ve Ali beyin teklifine göre evli ve bir çocuklu bir mükellefin ödeyeceği vergi miktarını mukayese etmek isterseniz şöyle bir sonuç varız.

Gelir T.L.	Yeni Kanun göre ödenen vergi	Ali Beyin teklifine göre ödenen vergi
10.000	1.030	830
25.000	3.170	2.780
30.000	3.810	4.780
50.000	14.730	11.600
100.000	41.450	32.350
200.000	96.000	83.300
300.000	157.480	147.300

(5)
Görüldüğü gibi Ali beyin teklifine göre, yeni kanunla mukayese ettiğimiz takdirde, muntelif gelir kademelerinde bir kayıp vakubülme-
tedir.

Bilhassa 10 - 30 bin liralık kazançlarda mükellef sayısı faz-
la olduğu için hazinenin kaybı çok fazla olacaktır. Belki teklifler
arasında bir iki puanlık fark büyük bir mesele teşkil etmeyebilir. An-
cak 10 - 30 bin liralık kazançlarda her mükellef için bu şekilde uğra-
nılacak kayıp büyük bir yekûna baliğ olacaktır.

Eğer Mondrosunus tarifeyi sadece psikolojik sebeplerle kabul
edecekse mesele yok. Kaldı ki 193 sayılı G.V.K. düşük gelirlerde vergi
indirimi yapmış bulunmakta ve bu indirimden hasıl olacak vergi kayıp-
ları, yüksek gelir seviyelerinde yüksek vergi nisbeti uygulanması yolu
ile telafi edilmek istenmektedir.

Tarifelerin hesaplanmasında önce mali sonra psikolojik ve
sosyal sebepler nazara itibare alınmalıdır. Kesken tarife, bir sevi-
(yalnızdır). Devlet muayyen bir gelire ihtiyaç duymakta ve bunu da tari-
fede gerekli ayarlamaları yapmakla temin etmektedir. Bizkin ilerde
bünye imkânlarımız müsait olursa Orhan beyin teklifini ve hatta daha
hafifini uygulayabiliriz.

A. Alaybek - Biz 30 bin liranın altındaki gelirler için vergi
nisbetini düşürmeyi peşin olarak kabul ediyoruz. Bunu Tarık bey siz
de yeni kanunda yapmışınız. Burada söylediğiniz gibi bir mali kayıp
olacak tabii. Yabancı memleketlerdeki tabiiat gösteriyor ki bu trans-
larda nisbetin indirilmesi çok fazla bir kayba sebep vermiyor. Bu ge-
lirlerde vergi gılemesi de fazla miktarda oluyor. Vergi nisbetinin
indirilmesinin bir bakıma mali faydası da olabilecektir.

T. Hatusil - En az geçim indirimi sayesinde ilk 2.500 lirada
evli bir çocuklu mükellef vergi ödemeyecektir. Bekâr mükellef ise 20
lira vergi ödeyecektir.

A. Alaybek - En az geçim indirimlerini realiteye uygun olarak
tesbit etmek mümkün olmadığı için vergi adaletsizliğini ancak tarifeler
yolu ile önleyebileceğiz.

E. Yıldırım - Ali beyin hazırladığı vergi tarifelerinin çok iyi
olduğu kanaatindeyim. Yalnız Gani beyin son teklifi aynen Ali beyin
tarifesi gibi olmakla beraber son translarda bazı rötuşlar yapması do-
layısıyla daha cesip.

Tarık beye de şunu söylemek isterim. 193 sayılı kanundaki ver-
gi tarifesi ideal bir tarifemidir? Biz burada bünyemize en uygun gele-
cek olan tarifeyi aramıyor muyuz?

T. Hatusil - Eğer mali endişeleri bir tarafa bırakabilirsek
Orhan beyin teklifinden daha yumuşak bir tarifeyi bile kabul edebiliriz.

193 Sayılı kanundaki tarifelerin özelliği şuradadır. Bu kanun-
daki tarife ve 5421 Sayılı kanundaki tarife muayyen bir yalın vergi
matrahına tabii edilmiş ve yeni tarifeye göre doğacak olan hasılâtın
eskisinden biraz daha fazla olacağı görülmüştür. Sizin teklif ettiğin-
iz, tarifelerin böyle bir özelliği yok. Sadece mali kayıp tevhit edi-
yor.

Yeni tarifelerle az gelirlerde vergi nisbetini indirmek güzel bir gay, fakat doğacak hasılât noksanlığı yine aynı tarifelerle telâfi edilmelidir. 193 Sayılı kanundaki vergi tarifesi bu iki özelliğe de hâzirdir.

T.Yıldırım - Karar vermek için bazı hususları gözönüne almak gerekiyor.

Ücretler dışında elde olunan gelirler Milli Korunma Kanunu dolayısıyla gizlenmiş bulunmaktadır. Bu itibarla bazı mükellefler, bir kısım muamelelerini Milli Korunma Kanunu sebebiyle gizledikleri için, % 25 vergi ödemeleri gerekirken hakikatte % 10 nisbetinde vergi ödemiş bulunuyorlar. Ancak gerek bugünkü iş durgunluğunun ileride kalkması ihtimalinin mevcudiyeti ve gerekse Milli Korunma Kanununun kalkması sebebiyle, ileride beyan edilen gelir miktarı artacak ve aynı şekilde yüksek transları aşan mükellef adedi de yükselcektir. Bu sebeple vergi nisbetlerinin yükseltilmesine mahal yoktur. Esasen uzun zaman iktisadi politikamın tesiri ile az vergi ödemiş olan mükellefleri şimdi daha yüksek nisbette vergilendirirsek psikolojik bakımdan hatalı hareket etmiş olacağız, derim.

N.Başar- Tahsin boy müferrit mükellefleri öle alarak, bunların gelirlerinin artacağı ve dolayısıyla yüksek nisbetli translara gireceklerini söylediler. Ben bir tatbikatçı olarak şunu söyleyeyim: Umumiyetle rastlanan hadise sene sonunda mükelleflerin vevocikleri vergiye göre defterlerini tanzim ettikleridir. Ben Milli Korunma Kanununun kalkması ile gelirin artacağı kanaatinde değilim.

İkinci olarak şunu arz edeyim, Komisyonu usula 193 sayılı kanunu hazırlayan Komisyonun durumu farklıdır. Bir reform komisyonu olarak bütçe mülâhazalarından ziyade hazırlayacağımız tarifenin ilim esaslarına uygun olması üzerinde durmalıyız. Yalnız yeni teklife göre ne kadar mali kayıp doğacak, onu hesaplayalım.

A.Alaybek - Biz bir Reform Komisyonuyuz. Asla bütçe endişeleri ile bağlı olamayız. Ancak umumi olarak, tarifenin mali portresi, iktisadi ve sosyal tesirleri üzerinde durabiliriz.

Vergi hasılâtının azlığına mücerret olarak tarifeye bağlamak da hatalıdır. Hasılât azlığına tesir eden diğer sebepler de olabilir. Meselâ Milli Korunma mevzuatı gibi.

Halen en durgun bir iktisadi devrede yaşıyoruz. Buna rağmen belki Milli Korunma Kanununun kalkması yüzünden vergi hasılâtı, geçen seneye göre % 50 nisbetinde artmış bulunuyor. Kayıplar ise ilk kademelerde ve ücretler dolayısıyla oluyor. Fakat gelir vergisini ücretliler ödüyor deniliyor, bu suretle bu durumu tashih imkânını bulacağız.

Bütçe mülâhazalarını da nazarı itabere almamamız gerekir. Biz en ilmi tarifeyi yaparız da, tegri organ iktisadi konjonktüre göre vergiyi zamlı alabilir. Demekki bütün kayıp, tarifenin düşürülmesine bağlı değildir. Bu itibarla taferruata imâden vergi tarifesi ile ilgili olarak mevcut teklifleri müzakere edelim.

İ.Uçkun - Ali beyin teklifi ile benimki arasında büyük bir fark yok. Ben Ali beyin ilk teklifini makul görüyorum ve kendi teklifimi geri alıyorum. Öyle bir tarife bulalım ki break point'i geçmeyelim ve verginin ekonomik tesirini de gözönüne almak suretiyle yeni bir tarife tesbit edelim. Ben bu esbabı mucibe ile 1 Milyon lira ve % 70 plasefolu tarifeyi teklif ediyorum.

A.Alaybek - Mevzu bahis teklif benim evvelce yapmış olduğum bir tekliftir. Yalnız bu teklifin yapıldığı şartlar bu gün için mevcut değildir. Fevkalâde vergi zamanı bizde artık geçti, bu fırsat kaçırıldı. Bu günün psikolojik şartları öyle bir tarifemin tatbikine müsait değildir.

R.Turgay - 1 Milyon lira gelirden 600 bin lira vergi vermek hakikaten memleketimiz için çok zor. Bu nisbet sermaye taraküsünü önleyecektir. Eğer tarifeyi yükseltirsek mukabilinde indirimler sağlamalıyız ve mükellefi muayyen sahaya yatırım yapmağa zorlamalıyız. Bu sebeple tarifeyi indirimler görüşülürken nazarı itibare alalım.

T.Yıldızan - Ben de Rıza beyin görüşüne iştirak ediyorum. Eğer mümkünse alınacak iktisadi tedbirler kararlaştırıldıktan sonra onlarla birlikte toplu olarak vergi tarifesi meselesi ele alınsın.

A.Alaybek - Vergi tarifesinin, diğer meseleler halledildikten sonra, müzakeresini teklif ediyorum.

Dedi ve vergi tarifesinin diğer meselelerin müzakeresinden sonra bilâhare görüşülmesi kararlaştırıldı.

Gelecek oturumda zirai kazançların görüşülmesi kararlaştırıldı.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Veri Reform Komisyonu 17/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında aşağıda isimleri yazılı Üyelerin iştirakiyle toplandı.

Bakiacıoğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Başar Mübin	İstanbul Gelir Müdürü
Başman Gani	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Gürelî Orhan	" " " "
Hatusil Tarık	" " " "
Turgay Rıza	" " Müfettişi
Uçkun İlhan	" " Hesap Uzmanı
Yıldıran Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı

Ali Alaybek - Esnaf muafiyeti hakkında geçen celsede verilen kararları gördüm. Benim bu hususta bir tezim var. Ben Gelir Vergisinin bu gibi zümre ile ağırlaştırılmasına taraftar değilim. Bunların mahalli kadrolar içinde tevkif edilmesi daha iyi olurdu. Fakat Hey'etimiz Gelir Vergisi ile mütalâayı uygun bulduğundan ben de bir üye olarak bu fikre iştirak ediyorum. Esnaf Muafiyeti ile ilgili hükümlerin tamamlanmasına Cama günkü toplantıya bırakalım.

Çarşamba günü ise tali komisyon raporları üz rinde dururuz.

Bugün diğer çetin bir mevzu olan vergi tarifelerini tetkik etmeye başlayacağız. Bu husustaki görüşlerimi arz deyim. Önce verginin ağırlığı üzerinde durmak isterim. Bu husustaki görüşler Birinci Dünya Harbinden sonra çok değişmiş bulunuyor. Vergi yükünün 1/3 ten asla fazla olmaması ileri sürülüyor. Fazla olması halinde tahripkâr neticeler doğuracağı, gelişmeyi engelleyeceği üz rinde duruluyordu. Halbuki İkinci Dünya Savaşından sonra verginin plafon'u % 80 lere çıkmış bulunuyor. (Progresyon rapit). Kırıcı noktanın (Breaking Point) fersah fersah ağıldığı vergi nisbetlerinin bu devrede çok arttığı ve geliminin de bu şekilde sağlandığı görülmüştür.

Fiiliyatın tayit ettiği hakikat şudur ki, iyi organize edilnek ve verginin iktisadi fonksiyonunu iyi bir şekilde ortaya koymak şartıyla yüksek nisbetin iktisadi ve mali gelişmeye mani olmak şöyle düşünün bilakis aksi tesir yaptığı müşahede edilmiştir. Artık Gelir Vergisinde % 10, 20 nisbetinin tatbiki tarife karışmıştır. Vergi nisbetlerinin indirilmesi tezini müdafaa eden (Fisa, Newmark) gibi mülâhifeler çıkmışsa da fiiliyat bunun tam tersini gösteriyor.

Bizdeki durum gelince as gelişmiş bir memleket olarak gelir vergisinin tarife ağırlığı üzerinde dikkatle durmak mecburiyetindedir. Bizde ötedenberi üzerinde durulan nokta vergi nisbeti ne kadar düşük olursa gelişmenin o nisbette artacağı kanaati vardı. (Tevhiki Sanayi Kanunu da bundan mülumdür.) Fakat bugün, hususiyetini de gözönünde tutmak şartıyla vergi tarifelerini مناسب bir seviyede tutmak gerekir.

Şimdi yabancı memleketlerdeki tathikata gözden geçirelim.

Almanya'da 1925 yılında translara göre müterakki bir tarife tatbik edilmekteydi. 1934 de vergi kanununun bir parçası olarak kabul edilen tarife tablolarının tatbikata görülmektedir. Bu tabloların en yüksek transı 150 bin Mark idi. Bunu tecavüz eden miktarlarda % 40-45 nisbetinde vergi alınmaktaydı. Harpten sonra en yüksek trans 250 bine nisbet % 80 ne çıktı. 1953 te en yüksek trans 500 bin, plafon % 70 oldu. 1954 te en yüksek trans Bir Milyon nisbet % 50, 1955 te en yüksek trans 1 Milyon, nisbet % 53 oldu. Almanya'da gelir vergisinin yanında global servet üzerine vazedilen bir servet vergisi de vardı. Diğer taraftan Almanlar para reformu sırasında mevcut servetlerin % 50 sini vergi olarak almak yoluna da gittiler. Netice olarak Almanların iktisadi mucizeleri plafon'a % 80 olan bir gelir vergisi yanında servet vergisi ve hususi servetlerin yarısının devletleştirilmesi suretiyle başarılmıştır.

Fransa'da ise pek primitif olan vergi sisteminde promiayon per trans usulü tatbik edilmekte idi. Sonraları nisbi vergi şekline gidildi. Plafon % 22 idi. Müterakki bir vergi olan sirtax'ın nisbetleri % 12 ile bağlıyordu. 150 binde % 65 oluyordu. Halen plafon % 72 yi aşmaktadır. İngiltere'de % 42,5 inometax yanında % 50 sirtax tatbik edilmekte idi. 1960 tan sonra inometax % 38,75, sirtax % 50, netice olarak % 88,75 nisbeti tatbik edilmekte.

A.B.D. de plafon % 87, 200 Bin Dolardan yukarı kazançlarda % 91 oluyor.

İskandinavya'da plafon % 80.

İsrail'de plafon evlilere % 70, bekârlara % 67,5 .

Türkiye'de ise gelir vergisinden evvel kazanç vergisinde 1000 Türk Lirasından aşağı % 37,8, 100 Bin lirada % 75,6, daha yukarı kazançlarda % 80 idi. Eşanlı şirkette % 40 alınmakta idi. Ücretler için de çok ağır tarife vardı.

Gelir Vergisi reformu ile modern tarife usulü memleketimize girildi. Bu tarifeye göre, 2000 T.L. sında % 10, 100.000 T.L. sında % 55 vergi alınmakta idi. Plafon % 45 idi.

Tarife tekniği meselesine gelince: Gelir Vergisinin tarifesi nin sosyal ve ekonomik şartlara göre düzenlenmesi lâzım gelmektedir. Bu imkân şu esaslar dairesinde hisule gelebilir.

1- Gelir vergisi için gelir ve kazanç miktarı olarak vergi kesilmesinde 500 Milyon (1 Milyar 500 Milyon) miktarda sınırağı belirlemek mülkiyetinin de bu miktardan fazlasında gelir vergisinin de aynı miktarda miktarda olduğuna göre, ücretlilerin gelirine alakarak bu tabaka miktarda yapılabilecek durumda olduğuna şüphesizdir.

1- Tarifede nisbetler adedi silsileye traşlar ise hendesi silsileye göre artmalıdır. Bu usul hem fiskal hem sosyal bakımdan iyi netice vermektedir.

2- Progresyon'un başta küçük sonraları geniş tabulması.

3- Belli bir miktardan sonra bir plafon nisbetin tatbik edilmesi.

Bu esaslara sadık kalınırsa sert kışelere de mani olunmuş olur.

Tezlehetinizde tatbik edilen son tarife yeni kanundakidir. Ben başka bir tarife teklif ediyorum. Şöyleki:

	2.500	e kadar	% 10	250
Müteakip	5.000		% 15	750
"	10.000		% 20	2.000
"	25.000		% 30	7.500
"	50.000		% 40	20.000
"	100.000		% 50	50.000
"	250.000		% 60	150.000
"	250.000		% 65	162.500
"	307.500		% 67.5	207.564,5
Yakın 1.000.000			% 60	600.564,5 oluyor.

Bu tarifenin hususiyetlerini şöyle sıralayabiliriz. Genel olarak sosyal, ekonomik icaplara olduğu gibi tarife tekniğine de uygundur. Nisbetlerde adedi silsileye göre artış sağlanmıştır. Progresyon bahası genişletilmiş, nisbet ancak 1 Milyon T.L. dan % 60'a iblağ edilmiştir. Ayrıca bu tarifede küçük gelirler de korunmaktadır. Tarife tekniğine uygun olarak progresyon 100 Bin liraya kadar sür'atli devam ediyor, sonra yavaşlıyor. Psikolojik bakımdan da azami nisbet olan % 70' in % 67.5'e indirilmesi iyi bir netice verecek sanırım.

Baki tarife ile bir mukayese yaparsak:

	Teklif	Eski Kanun	Yeni Kanun
100.000 lirada fiili nisbet	% 32	% 34	% 40
300.000 " " "	% 41	% 44	% 49
450.000 " " "	% 52	% 50	% 60
1.000.000 " " "	% 60	% 50	% 60

Bu tarifeyi kabul edersek fiskal bakımdan da bir sükuntanın de sayacağına inanırım.

Mahsin Yıldırım - Söyürdüğünüze göre vergi nisbetlerinin yükseltilmesi iktisadi bakımdan baltalayıcı bir işbir yapmayacaktır. Belli Avrupa için durum hakikaten böyledir. Fakat memleketimiz bakımından aynı şeyin söylenebileceğini zannetmiyorum. İstatistiklerden aldığım rakamları gözönüne alırsak bu husus aşikar meydana çıkacaktır. 1958 yılında vergiye tabi gelir 2 Milyar, alınacak vergi 500 Milyon, mükellef sayısı ise 171.527 dir. Vergisi ödendikten sonra kalan geliri (1 Milyar 500 Milyon) mükellef sayısına bölersak mükellefleri elinde kalan miktarın tasarrufa değil geçimlerine dahi kâfi galecek miktarda olduğuna görürüz. Verzetilileri gözönüne alırsak bu tabakanın tasarruf yapabileceği durumda bulunduğu açıktır.

Benim fikrime göre bu nisbette bir gelir vergisi bizde hususi sektörün tasarruf ve yatırım imkânlarını tamamen ortadan kaldıracaktır. Teri çıkan tasarruf bonoları da bu durumu daha kuvvetlendirmiştir.

Sonra Avrupa'da tatbik edilen % 80 vergi yapılan indirimlerle fiili olarak % 45'ge inebilir. Fakat bizdeki % 60 verginin % 59'u fiili yük olarak kalmaktadır.

Bu hususların yanında servet beyanının da tasarrufu önleyici tesiri ihmal edilemez.

Ali Alaybek - İktisaden geri kalmış bir memleket olarak vergi nispetlerini ne şekilde mütalâa edebilirsiniz? Vergi bakımında muazzam bir effort sarfettikmiş gerekiyor. Makro ekonomik tahlillerde malumumuzda çok gelişmiş bulunmaktadır. Bizde fert başına düşen milli gelir 150 Dolar civarındadır. Bu nisbet Amerika'da 2540, Avrupa'da 1600 Dolar'dır. İsrail Devleti'deki fert başına milli gelir olarak 800 - 900 dolara ulaştı. İsrail kurulduğu gündenberi ağır vergi tarifesi tatbik etti ve gelişmesini bu şekilde sağlayabildi. Ancak yatırıma tahsis edilecek ve milli ekonomiyi faydalı olacak envestisyonlar için planlama dairesi ile de mutabık kalmak gereğiyle vergi avantajı tanıyacağız. Bunun yanında istihlâke giden gelirleri yüksek vergiye tabi tutacağız. Bu bizim temel hedeflerimizden biridir. Yatırıma tahsis edilen gelirleri muaf tutmakla veyahut vergi avantajı tanımakla işsizliği önleyecek entegrasyonu sağlayacağız. Tahsin Beyin verdiği rakamlar üzerinde duruluyor. Beyannamenin mükellefiyet sahasından aldığımız vergi 1950'de % 10 civarında iken bugün % 25 ile 30 nisbetine çıkıyor bulunmaktadır. Servet beyanının tasarrufu engelleyeceği hususunda bir sebep görümem. Aldığımız malumate göre bu seneki tahsiyat geçen senekine nazaran % 50 fazla imiş. Bunun bir sebebini de servet beyanı teşkil etmektedir. Başında Gelir Vergisinin tatbik edildiği memleketlerde depresyon zamanları dahil hiçbir zaman gerileme olmamıştır. Bu onun bünyesinden doğmaktadır. Tahsiyatın artmasının bir sebebi de Milli Koruma Kanununun kaldırılmasıdır.

Tahsin Yıldırım - Benim fikrime göre de Gelir Vergisindeki bu seneki artışın servet beyanı ile alakası yoktur. Sebep sadece Milli Koruma Kanununun kalkmasıdır.

Ali Alaybek - Servet Beyanının tesiri psikolojik bakımdan olmaktadır.

Tasarrufu küçük, orta ve büyük gelir sahipleri bakımından ele almak doğru olur. Küçük gelir sahiplerinden serbest tasarruf beklenmez. Orta gelirliiler ise teklif ettiği tarifeye göre avantajlı durumdadırlar. Büyük gelirler ise koyacağımız envestisyon maliyetleri ile korunacaktır. Aldığımız yüksek vergiler daha ziyade istihlâk harcamalarında tahrik edilecektir. Şunu da düşünmeliyiz ki iyi kullanıldığı takdirde vergi de bir nevi tasarruftur.

Vergi nisbetlerinin fiili durumlarından bahis ettiniz. Bilişkie biz milli gelir üzerindeki fiili vergi yükü bakımından % 17 ile Avrupa'da çok garilerde bulunmaktayız. Bu hususu düşeltmek istersenek hangi vergiyi ele alabiliriz. Vasatları vergilerin anti sosyal durumu aşaktır. En iyisi yine Gelir Vergisi üzerinde çalışmaktır. Teklif ettiğiniz nisbet ise ancak yüksek translarda bir artış göstermektedir.

Rıza Durgay - Teklif buyurduğunuz tarifede eskiye nazaran vergi yükünü enaltıcı mahiyette bir iniş vardır. Bu bakımdan müdafasına dahi lüzum yoktur.

Galip Dolun - Vergi yükü ağır olan memlekette gelişme artar diyorunuz. Ben bu fikre iştirak etmiyorum. Hiçbir zaman bizim memleketimiz yabancı memleketler seviyesine ulaşamadı. Amerika, bu tün dünyanın yükünü üz rine almışına rağmen vergi nisbetini % 31 e çıkarmış bulunmaktadır. Bizim durumumuz ile bir benzerliği yoktur. Memleketimizde sermaye noksanlığı mevcuttur ve nisbetlerin yükseltilmesi halinde hakiki tacirin vergiden kaçınacağı ve ticari hayattan çekileceği veya işini küçülteceği söylenebilir. Ayrıca vergi kaçakçılığı da artabilir. Bu bakımdan bizim nisbetlerimizi yabancı memleketler seviyesine yükseltmemize sebep yoktur. Biz gelir vergisi nisbetlerimizi ele alırken kurumlar vergisi ile birlikte tetkik etse idik durum daha vazın görülecekti. Bu arada bir müşahedemi arz etmek isterim. Bugün birçok limited şirkette eşamsız adı şirkete dönme hali görülmektedir. Bu da vergiden kaçınma elyer. Yani nisbet yükseliği bir nevi vergiden kaçınmayı teşvik ediyor. Kasanç vergisinde de nisbetleri artırdıkça hasılatın azaldığını gördük. Teklif ettiğiniz yeni vergi tarifemiz eskiye nazaran iyi. Fakat devletin ortaklığı hiçbir zaman % 50 den fazla olmaması gerekeceğini düşünüyorum ve ayrıca tarife % 25 ve % 35 nisbetlerinin de konulmasını arzu ediyorum.

Ali Alaybek - Şunu tekrar söyleyeyim ki nisbet yükseliğindeki hedef sadece istihlâke matuf disponibiliteleri teklif etmektir. Yoksa yatırımları ayrıca koruyacağız. İstihlâke matuf disponibilitelerin de 250 binden yukarı kısmı % 50 ile teklif ediliyor ki bu da fazla değildir.

Vergi kaçırmalarına karşı ise nisbet indirmekten ziyade vergi anlayışını halka yaymak yolunu tutmak daha doğru olacaktır.

Sermaye şirketlerinde son günlerde vukubulan tadiller de zamanla durulacak ve yukarıda bahsettiğim tasarrufu ve yatırım teşvik programı sayesinde bu husus tersine dönecektir.

İlhan Uçkun - Bazı pratik misaller vereceğim. Meselayı fiskal tarafı bir yana iktisadi ve sosyal olmak üzere iki yönden ele alacağım. Tahsin bey misal verdiler. Beyan edilen ortalama matrahları almak bizi yanlış tarafa götürür. 7.500 liraya kadar beyanı olan mükellefler nisbeti % 68.5 u buluyor. O halde eski tarife dahi meselenin sosyal tarafını halletmiş bulunmaktadır. Bu duruma göre meselenin ekonomik tarafa kalıyor. Revcut tarife ekonomik faaliyeti baltalayıcı mahiyette değildir. Elimde bulunan bir cetvelden mukayese yaparsak:

./.

	<u>Eski</u>	<u>Yeni</u>	<u>Oran</u>
200.000 liralık matrik	% 45	% 49	% 40
450.000 liralık matrik	% 50	% 55.5	% 54

Çoklu Gayet isabetle buyurduların gibi esas gaye milli geliri vergi yolu ile redistriktasyonunu temin etmektir. Bunun vergi adaleti yanında da sağlanması gerekir.

Bendenin sizin teklifinizi dahi hafif buldum. Hiç olmazsa ilk dilimlerdeki alışılmış eski nisbetleri bırakmalıydık. Kanunî size fişkal portre düşündürmüştür. Bu bakımdan teklifinizi iptisak ediyorum.

Ali Alaybek - Eski nisbetleri de düşürmüş olmanın sebebi o nisbetler dahilinden tahsilât artışlarının az olmasıdır. Milli Kuruma Kanunların kalkması ve mükelleflerle yapılacak işbirliği sayesinde bu durumun fazlası ile telâfi edileceğini tahmin ediyorum.

İlhan Uçkun - Verginin yükü esas itibarıyla 50.000 ilâ 250.000 lira geliri olanlar üzerinde toplanmış bulunmaktadır. Bir de ekonomik gaye ile hareket edilince nisbeti iyice düşürürüz diye endişe ediyorum. Ama bu hususları herhalde düşünmüşsünüzdür.

Faruk Hattasıl - Burada gündüze kadar müzakereye translar ve nisbetler üzerinde durduk. Halbuki tarifemin, verginin diğer müesseseleri (Muafiyet, istisna, en az gelirin indirimi) ile alakasını da düşünmeliyiz.

Mevcut tarife ile (Yeni Kanun) eski tarife arasında bir karşılaştırma yapılırsa: Yeni kanun kabul edilirken yapılan teklifler kabul edilen tarifeden daha ağır idi. Fakat psikolojik tesirinden korkularak bu gökile kabul edildi. Yeni tarife transların henesi, nisbetlerin ise adedi seyir takip etmesi haidesini eski kanuna nazaran daha iyi tatbik etmiştir. Yeni kanun 30.000 TL'ya kadar gelir sahibi mükellefin lehinde gitmekte ondan sonra bir artış göstermektedir. Yeni Kanun yapılan hesaplara göre tatbik edilseydi vergi hasılatında bir artışa olmayacaktı. Buna göre yeni tarifemin vergi gelirinin artması gayesiyle değil sosyal sebeplerle meydana getirildiği anlaşılacaktır. Düşük kademelerde azalın vergi yükünü yeni kanun büyük kazançlara yaymaktadır. Bugünlerde politik çevrelerin vergi nisbeti hakkındaki fikirleri ise, sadece siyasi bir istismardır.

Ali Beyin teklifine gelince: Bu teklifte transların henesi, nisbetlerin adedi olarak artması haidesinde inhiyal vardır. Bundan başka heneza asıl istisna mevzuu olacak nokta İlhan Beyin de işaret ettiği gibi 50.000 ilâ 250.000 lira arası mükelleflerde bir indirim yapılmış olmalıdır.

Bu mevzu düşünülürken yukarıda da işaret ettiğim gibi verginin diğer müesseseleri meselâ istisnaların da gözönüne alınması lâzımdır. Bir de tasarruf ve yatırım dolayısıyla yapılacak indirimler eklense meydana gelecek düşüşler nasıl telâfi edilecektir.

Bizde geyim indiriminin de düşük olması vergi nisbetlerinin yüksek tutulmasına mani olacak bir husus değildir. Çünkü hiçbir memle

kette asgari gegin indirimi bir şahsin geçinmesine yetecek miktarda değildir. Amerika'da bile ayda 50 Dolar.

Netice olarak yeni kanunun vergi nisbetlerinde bir kusur olmadığı kanaatindeyim. Sonra bu hususta mecliste siyasi bir durumu da göz önünde bulundurmak mecburiyetindeyiz. Ben verdiğimiz bina vergisi reform raporunun mecliste tasdikinde olduğu gibi yeni teklif edilecek Gelir Vergisi tarifesinde de bir indirim yapılarak siyasi tahrifata uğratılabilir.

Ali Alaybek - Yatırımlar dolayısıyla da vergi hasılatında bir azalma olacaktır diyorsunuz. Ben Maliyeci bir arkadaşınız olarak buna iştirak edemiyorum. Aksine memlekette sermaye teraküdü olacak, istihsal artacak bunun neticesi bir fiskal artış husule gelecektir. Buna imanım var.

Benim teklif ettiğim tarifede yeni kanundakine nazaran cüz'î bir takım farklar bulunmaktadır. Bu ufak azalmalar bu sahada vergi kaybına sebebiyet vermeyecektir. Psikolojik bakımdan tesir edici bir rol oynayacaktır. Ayrıca % 70 nisbetini % 67.5 haline getirilmesinden meydana gelecek psikolojik tesirden de faydalanacağız.

Adil Yücefer - İlk olarak daha vüsuhlu bir inceleme yapılabilmesi için meclise mevzuu olan üç nisbetin bir liste halinde toplanmasını ve bir dahaki toplantıda bu listeler üzerinde çalışılmasını teklif ediyorum. İkinci olarak bendeniz tarif-nisde başlangıç ve son translardaki yumuşaklığı gayet yarında buluyorum. Üçüncü olarak plafon'un % 60 olmasını çok yüksek bulmaktayım. Bunun % 50 veya 55'e indirilmesi mümkün olursa gayet iyi olacaktır.

Sadık Bakılcıoğlu - Verginin gelişmeye tesiri sadece gelir vergisinde görülür. Sonra yatırım üzerinde vergi tesiri gelir vergisinde diğerlerine nazaran daha fazladır. Risk taşıma bakımından da durum aynıdır. Biz mevzu bakımından boşluklara doldurmadan nisbet değiştirmeye gitmemeliyiz. İmkân nisbetinde mevzu boşluklarını doldurmağa çalıştık. Bu bakımdan zattaalinizin ileri sürdüğü hafifletmeleri de uygun mütalâe ediyorum.

Galip Dolun - Tarık Beyin bugün izahatı iki peşin fikre dayanıyor. Bunlardan biri 1957 tarifelerinin umumî kabule masher olmuş olmasıdır. Halbuki o tarihten evvelki durum çok daha kötü olduğundan bu tarifelere itiraz edilmemiştir. İkinci husus tarifelere vaki şikâyetlerde siyasi tesirlerin varlığıdır ki bunu ben kabul etmiyorum. Komisyonumuzun da tarifeler hakkında samimi şikâyetlerin var olduğuna inanması lâzım geldiği kanaatindeyim.

Tahsin Yıldızan - Hedefimiz istihlâke müteveccih harcamaları vasilendirmektedir dedik. Bunun yanında bir de vergi ahlâkını korumak vardır. Geçirdiğimiz devreye bir göz atacak olursak enflasyonun mevcudiyeti ve hadutsuz bir kazanç temini imkânının var olduğunu görürdük. Birde bugünkü fiat seviyesi var. Böyle bir durum olsa 1 Milyon liralık sermayesi olan bir kimseyi ele alalım. Bu sermayesini bir şirkete yatırırsa şirket de % 10 gelir dağıtmış olsun. 100 bin lira kazanç elde etmiş olacaktır. Bunun 40 Bin lirasını vergi olarak ödeyecektir. Sonra bugünkü şartları icabı tasarruf bonolarının da bir vergi olarak mütalâası uygun olur. Böyle bir şahsin bir de sarfiyatını düşünelim. Kendisine bir

durumda bir şey kalmamaktadır. Bizim hedefimiz 100 bin lira civarındadır. Yukarıdaki şartları hâiz 100 bin lira geliri olan şahsın tasarruf yapması bana imkânsız geliyor. Sonra birde % 50 nisbetine alışılmış bulunulmakta olduğundan bunun geçilmemesini arzu ediyorum.

Ali Alaybek - Benim tarifemde nisbetler ancak 500 binden sonra % 50 yi geçiyor. Bunun fiskal bir tesiri yoktur. Fakat amme vicdanı mülâhazasıyla 1 Milyon liralık bir gelirin % 60 üzeinden vergilendirilmesi bana çok doğru geliyor. Dedi ve toplantı Adil Beyin teklif ettiği listeler hazırlandıktan sonra aynı hususun Çarşamba günü görüşülmesine karar vererek dağıldı.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu 12/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Başar Mübin	İstanbul Gelir Müdürü
Başman Gani	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Prof. Dikmen M. Orhan	İst. Üniversitesi Temsilcisi
Gürel Orhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Hatusil Tarık	" " " "
Ormancı Rıza	Sanayi Odası Temsilcisi
Özeng Rifat	Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Müşaviri
Soyer Veysel	Türkiye Esnaf Konfederasyonu Temsilcisi
Turgay Rıza	Maliye Bakanlığı Mufettişi
Uçkun İlhan	" " Hesap Uzmanı
Yücefer Adil	" " Müşavir Hesap Uzmanı

Ali Alaybek - Teşkil ettiğimiz Hususi Komisyon çalışmalarına ait raporlar gelmeğe başladı. Meselâ bu arada Esnaf Vergisi Raporu verildi. Fakat biz gelir vergisinin tamamı bittikten sonra bunlara geçsek daha iyi olacak kanaatindeyim.

Bugünkü toplantının mevzuunu gelirin toplanması, aile beyanı ve verginin tarifesi teşkil etmektedir. Üniter vergi sistemini kabul etmemiz dolayısıyla gelirin toplanmasının hususi bir ehemmiyeti vardır. Bu müessese eski gelir vergisi kanununda berrak ve güzel bir şekilde kurulmuştu. Fransa, 1914 den beri yaptığı çalışmalar sonunda ancak bizim bugünkü sistemimize ulaşabildi. Buna rağmen bugün vergi-teknigi bakımından aile mefhumu üzerinde ehemmiyetle durulmaktadır. Bu bakımdan bugün üç nokta üzerinde duracağız.

- a) Toplama yapılmayan haller,
- b) İhtiyari toplama,
- c) Aile reisi beyanı.

Toplama yapılmayan haller: Bu bakımdan önemli bir husus dar mükellefiyette ticari, zirai ve serbest meslek kazançlarının toplanması zarureti dışındaki kazanç ve iratlar toplama tabii tutulmamaktadır. Yabancı memleketlerde de bu esas bulunmaktadır. Umumiyetle dar

mükellefiyetin gösterdiği güçlükler dolayısıyla bu nevi mükelleflerin gelirlerinden stopaj yapılmakla yetiniliyor. Bizde hem stopaj hem de münferit beyanname usulü var. Kanaatince stopaja doğru yönelmek yerinde olacaktır.

193 Sayılı kanunun 86 Maddesinin(b) Fıkrasının 4 No.lu bendinde "Gayri Menkullerin, hakların, menkul kıymetlerin satışında ortaklık hisselerinin devir ve temlikinden elde edilen kazançlardan" ibaresi bulunmaktadır. Bu kategori ^{kıymetlerin} ~~menkul kıymetlerin~~ satılması sair kazanç ve iratlarla da bahis konusu edilmektedir. Bir kısmını da gayrimenkul sermaye iratları olarak vergilendirmek gerekir. Bu iki hususun serbest meslekte olduğu gibi stopaja tabi tutulması yerinde olacaktır kanaatindeyim. Yabancı memleketlerde bu sistem tatbik edilmekte ve nisbet de % 20 civarında değişmektedir. Bizim de böyle bir stopajla iktifa etmemiz yerinde olur.

İhtiyari toplama: Burada üzerinde duralacak mesele ihtiyari toplamanın hangi miktara tatbik edileceğidir. Vergi sisteminizin en parlak maddelerinden birisi de budur. İratik faydaları olması dolayısıyla eski maddede olduğu gibi 5.000 Liralık durum muhafaza edilmiş diğer hadlerde biz yükseltmeyi esas itibarıyla kabul ettik. Vergicilikte esas kolaylık sağlamak olduğuna göre bu 5.000 Liralık haddi de ferahlıkla artırabiliriz. Bu 5 Bin lirayı en az On Bin Lira olarak teklif ediyorum. Yalnız eski kanunda vergiye tabi irat ve kazanç denildiği halde yeni kanunda gayrisafi kazanç ve iratdan bahsediliyor. Bu şekilde ikisi arasında bir tenakuz oluyor. Kaldı ki beyannameye gayri safi gelir ithal edilmez. Bunun da düzeltilmesi lâzımdır. 193 G.V.K.87 nci Maddesinin son fıkrasındaki "...ücret ve toplama...." ibaresindeki ve kelimesi veya olması ve bu şekilde düzeltilmesi gerekmektedir. Bir redaksiyon hatası olsa gerek.

Adil Yücefer- Ali Beyin mütalâasına ilâveten şu hususu teklif ediyorum: 193 Sayılı G.V.K. Madde 86/a-2 de zikrolunan "Götürü olarak tesbit edilen ticari, zirai veya mesleki kazançlardan" ibaresindeki "Zirai" kelimesinin çıkarılması icabeder.

Rıfat Üzenç - Madde metninde zirai kazanç ibaresinin geçmesi ile zirai kazanç erbabı himaye edilmek istenmiş idi. Bu itibarla bir değişikliğe lüzum olmadığı kanaatindeyim.

Orhan Güreli - Madde 86/b-4 de menkul kıymet satışından bahsedilmektedir. Dar mükellefiyette menkul kıymet satışı vergi mevzuuna girmiyor. Bu hükmün çıkarılmasında isabet vardır. 87 nci Maddede ihtiyari toplama ücretler hesaba dahil edilmez diyor. Arizi kazançlar da buraya ilâve edilse daha iyi olur kanaatindeyim.

Ali Alaybek - Şimdi Adil Beyin teklifini görüşelim.

Adil Yücefer - Arkadaşlar bu hususun istenilerek yapıldığını söylediler. Bu da bir tezdır ve kabule şayan görüyorum. Yalnız madde metnindeki götürü usul tabirini tavzih edelim.

İlhan Uçkun - Madde 87 deki 2 nci fıkra ile 3 nci fıkrayı muayese ederek burada zirai tasrih edilmiş olduğunu görürüz.

Mafhumu muhalifinden vergilendirilmeyecek ziraat gelirleri varmış gibi görülmektedir. Burada bir tenaküz oluyor.

Adil Yücefer - 86 ncı maddede yapacağımız değişiklik ile götürü zirai kazançların toplama yapılmayan haller arasında gösterilmesini temin edelim. Ayrıca 87 nci maddeyi de, yıllık kazançlarını işletme ve blâncâ esasına göre tesbit eden çiftçilerin yıllık beyanname ve meleri halinde ihtiyari toplama dan faydalanamamaları şeklinde düzeltilsin.

Dedi ve bu teklif oy'a konarak kabul edildi.

Ayrıca yapılan oylama neticesinde 86 ncı maddenin b-3 ncü bendinin kaldırılması kararlaştırıldı. Bilâhère Orhan Güreli'nin teklif ettiği olduğu, arızı kazançların toplama yapılmayan hallerle ithali meselesinin görüşülmesine başlanıldı.

Orhan Güreli - Eğer bu teklifim kabul edilirse arızı kazanç elde eden mükelleflerin servet beyanı vermekten de kurtarmış olacağız.

Rifat Özenç - İhtiyari toplama da mesele gelir unsurlarının beyannameye ilâve edilip edilmemesidir. Arızı Kazanç elde edenler beyanname vereceklerdir. Ücretleri ve götürü geliri varsa beyannameye ilâve edilecek mi edilmeyecek mi? Mesele buradadır. Götürü usulde durum zaten başkadır. Orada bir götürülük vardır.

Orhan Güreli - Ben de arızı kazanç teklifimden ricâ ediyorum.

Rifat Özenç - Dar mükellefin stopaja tabi tutulması evvelki senelerde de görüşüldü. Fakat bazı güçlükler sebebiyle bu usulden vazgeçildi. Başlıca güçlükler şu şekilde görülmektedir.

1- Dar mükelleften stopaj yapacak olan kimseler deftere tabi değil, zira dar mükelleflerle temas edenler ekseriya müşterilerdir. Müşterinin ise stopaj yapması imkânsızdır.

2- Buna ilâveten bu nevi muamelelerde, dar mükelleflerle muamele yapan kimseye bu kimsenin dar mükellef olduğunu bildirmemiz icap edecektir. Halbuki müşterilerin muamelede bulunduğu kimselerin dar mükellef olup olmadığını bilmeleri imkânsızdır.

Esasen dar mükellefiyet ile ilgili muameleler az bir sahaya ihisar etmektedir. Nitekim o zaman yapmış olduğumuz görüşmelerde dar mükellefin elde ettiği gelirin umumiyetle vergiye tabi olduğunu düşünerek bunların kazançlarını münferit beyanname ile bildirmeleri esasın kabul ettik. Bu suretle dar mükellefler tevkifata tabi olmayan gelirlerini münferit beyanname ile bildirmekle iktifa edeceklerdir.

Ali Alaybek - Herhalde ben ifade etmedim. Zaten hepsini stopaja tutmağa imkân yoktur. Bazı hallerde münferit beyanname ile iktifa ediyoruz. Benim temas etmek istediğim haklar içindir. (Telif Hakları, Patentler) Bunların satılması veya kiraya verilmesi halinde stopaj yapılmasını ve % 15 stopajla iktifa edilmesini teklif ediyorum. Bu meyanda konservelerinin ve buna benzer diğer husuların hepsini içine alacak şekilde hüküm koyalım.

Rıza Rurgay - Bu teklifi kabul edersek müterakkiiyetten vaz geçemiz. Bu itibarla ben, stopaj matrahının bir numaralı cetveli göre tesbitini teklif ediyorum.

Ali Alaybek - O takdirde patent dolayısıyla elde edilen kazancın safi veya gayri safi olduğunu araştırmak icabedecektir. Başka memleketlerde bu usul tatbik edilmektedir.

Adil Yücefer - Serbest meslek faaliyetinden mütevellit olarak yaparsa kendisi beyanedeceğine göre, bu söylediğiniz husus yalnız menkul sermaye iradı için varit olabilir.

Ali Alaybek - Benim teklifim hakların kiralanması veya kiralanmasından doğan kazanç ve iratları % 15 stopaja tabi tutmaktır. Ancak mükellef dilediği takdirde münferit beyanname veya toplama yapıp ayrıca beyanname verebilir.

Adil Yücefer - Ben, hakların kiralanması ile hakların satışının iki gurupta mütalâasına teklif ederim. Zira hakların kiralanması mukabilinde elde edilen hasılat aşağı yukarı safi meblâğa delâlet eder; bu itibarla bu nevi hasılatı yüksek vergi nisbetini uygulayabiliriz. Halbuki hakların satışı halinde elde olunan hasılat safi miktardan bir hayli farklıdır. Bu itibarla bu nevi hasılatı düşük nisbetin uygulanması icabeder. Nitekim bazı hallerde satış neticesinde kâr dahi doğurabilir (masrafların yüksek olması sebebiyle).

Ali Alaybek - Meselâ 15 yıl kira alıyor. Esasında bu aldığı kiraların toplamı satışla ilgilidir.

Orhan Dikmen - Netice itibariyle stopajı satıcı değil alıcı ödeyeceği için Rıza Ormancı Beyin endişesi varit değildir.

Rıza Ormancı - Nitekim realitede de bu şekilde olmaktadır. Buradaki gaye vatandaşın korunmasıdır.

Tarık Hatusil - Bu görüşü kabulederak vergiye neticede vatandaş ödüyor dersek, hiç vergi almamamız icabeder. Kaldı ki verginin alınmaması fiatlara tesir etmeyebilir. Meselâ royalty'i vergiden muaf tuttuk, fakat ben hiçbir şekilde sinema ücretlerinin ucuzlayacağına kani değilim.

İlhan Uçkun - Teklif buyduğunuz tarzı bir kolaylık olarak kabul ediyorum. Buna göre şöyle bir teklif yapıyorum. Alınacak % 15 stopaj hakiki vergiyi aksattırılmaz. Bencebi kumpanyalarını gayri safi hasılat üzerinden vergilendirmek doğru olmaz. Kumpanyanın hasılat ve kârı için tesbit edilecek emsale bir numaralı cetveli uygulamak gerekir.

Ali Alaybek - Dar mükellefiyete tabi yabancı nakliyat şirketlerinin memleketimizde acentaları olduğu ve bunların masraflarını tahmin ve takdir etmek mümkün bulunduğu için bu nevi kazançları bu yoldan teklif etmek mümkün. Halbuki brövelerde acenta olmadığı için safi kazanç hesaplamak imkânsız, zira arada bir bağlılık yok. Sonra masraf her muameleye göre değişiyor. Bröveler dolayısıyla yapılan masrafları, bu masraflar yabancı memleketlerde yapıldığı için tesbit etmek zor. Neticede olarak bröveler için bir masraf emsali bulmak çok müşkül. Bu itibarla biz de bu mükellefiyetin hüviyetine gitmek suretiyle, kestirme olarak, %

bin liralık haddin değistirebilirdik. Sonra vergi yükü yönünden 5 bin liralık hadde bir adaletsizlik olmuyordu. Şayet bu haddi 10 bin yaparsak vergi nisbetleri miktar artınca değişeceğinden mükellefe manzam menfaatler sağlanmış olacak ve vergi yükü azalacaktır.

Orhan Dikmen - Vergiye tabi gelirin ilk 2.500 Lirası % 10, mtekip 7.500 Lirası % 20 nisbetinde vergiye tabi bulunmaktadır. Bu itibarla haddin 10 bin liraya yükseltilmesinde endişeeyi mucip bir cinet yoktur.

İlhan Uğkun - Ben bir hesap yaptım. 5 bin liralık gelir % 15 vergiye tekabül ediyor.

Ali Alaybek - Biz istisna hadlerini artırmadık. Yeniden bir ayarlama yaptık. Aslında kanunun ęıkıř tarihine göre yine de bir indirim yapıyoruz. Tatbikatta büyük fayda sağlayan bu müesseseyi de genişletelim.

Tarik Hatusil - 87 nci maddede zikrolunan ihtiyari toplamadan maksat hiç beyanname vermemek değil. 87 nci madde ile kastolunan, genel olarak, beyannameye tabi olanların bazı kazanç ve iratlarını beyannamesine ithal edip etmemesi meselesidir. Eğer biz haddi yükseltirsek mükellefin daha az miktarda vergi vermesine sebep olmağ olacağız. Bu ise ihtiyari toplama hakkından faydalananlarla faydalanmayanlar arasında adaletsiz bir durum yaratacaktır. Bu hal Komisyonumuzun reform gayesine uymamaktadır. Bu itibarla 5 bin liralık haddin yükseltilmemesi icabeder.

Mübin Başar - Şu noktadan hareket etmek mümkündür. Tatbikatta bu hükümden emeklilerle menkul sermaye iradı sahipleri faydalanmaktadır. Emekli maaşları yeni kanunla vergiden muaf tutulduğuna göre sadece menkul sermaye iradı sahipleri madde metnine almış bulunmaktadır. Kanaatimce bu da 5 bin liralık haddin değiştirilmesine sebep teşkil edemez. Ve 5 bin liralık had kalabilir.

Orhan Dikmen - Arkadaşlar şu noktada tereddüd ediyorlar: Mesle 5 bin liralık haddi iki misline ęıkartmak değil, aksine 1/3 kıyımına düşen iştira gücünün 2/3 nisbetine yükseltmekten ibarettir. Meseleyi buna göre düşünelim.

Tarik Hatusil - Kanun bütün rakanlarını aynı şekilde yapabileceksek tamamen iştirak ederim.

İlhan Uğkun - Bu meseleyi hallederken bizim hareket noktamız bir grup mükellefe favor tanımak değil, bu had dahilinde elde edilme kazançlardan aynı miktarda verginin alınması olmalıdır. % 15 nisbetindeki vergi 5 bin liralık gelirden alınabildiğine göre bu haddin artırılmasına lüzum yoktur.

Ali Alaybek - Ben de maliyecilerle arkadaşların fikirlerine iştirak ederek reyinize vazediyorum.

5 Bin liralık had artırılmayıp eskisi gibi kalması ekseriyetle kabul edildi. (Rıza Ormancı ve Orhan Dikmen aleyhte rey verdiler.)

Ali Alaybek - İhtiyari toplama ile ilgili olarak, 193 sayılı G.V.K. ile, 5421 Sayılı G.V.K.nundaki "vergiye tabi gelir" ibaresi yerine, "Yıllık gayri safi kazanç ve iratları" ibaresi kullanılmış. Şimdi bu değişikliği müzakere edelim.

Tarık Hatusil - Safi gelirin hesabı güç olduğu için yeni kanun da gayri safi ~~ibaresi~~ kazanç ve iratlar ibaresi konmuştur. 87 nci maddenin 1 nci fıkrasından dolayı 2 nci fıkrası ilâve edilmiştir. Masraflar kısmınının tesbitinin güç olması ve tatbikatı kolaylaştırmak için gayri safi terimi kullanılmıştır. Şayet kaldırılırsa 87 nci maddenin 2 nci fıkrası da kaldırılmak suretiyle, safi kazanç ibaresinin kullanılması icabeder.

Ali Alaybek - Yeni Kanun ile ücretlerde iktisap gideri kabul edilmiş bulunuyor. Bu itibarla 87 nci maddenin 2 nci fıkrasının kaldırılmasına imkân yoktur.

Orhan Güreli - Gelir beyannameye girerken muhakkak ki safi miktariyle hesâbedilecektir. Gayri safi kazanç ve irat ibaresi, ihtiyari toplama hakkından faydalanmada bir kriterdir.

İlhan Uçkun - 5421 sayılı G.V.K.nun 72 nci maddesinin 1 nci fıkrasını aynen muhafaza ederek 2 nci fıkrayı "Ücretler, götürü usulde tesbit olunan kazançlar" şekline getirelim.

Rifat Özeng - Başlangıçta Maliye Bakanlığının görüşü istisnalar hariç masraflar dahil olmak üzere 5 bin liralık had olarak belirlendi. Sonradan Bakanlık meseleyi tetkik ettirdi. Masraflar hesaplandıktan sonra 5 bin lirayı aşmadığına bakıldı ve tatbikat böyle gelişti. Maddede de safi kazanç ve irat ibaresinin kullanılması iyi olur kanaatindeyim.

G.V.K. Madde 87/1 in "vergiye tabi safi kazanç ve iratlar" şeklinde değiştirilmesi meselesi reye konuldu ve bu teklif eksoriyetle kabul edildi. (Tarık Hatusil, Aleyhte)

İkinci olarak G.V.K. 87 nci madde son fıkrasındaki "...vergisiz kesilmiş ücret ve toplamı..." ibaresinin, "...vergisiz kesilmiş ücret veya toplamı..." şeklinde değiştirilmesi teklifi reye konularak değişiklik ittifakla kabul edildi.

Ali Alaybek - Aile mükellefiyetine gelmiş bulunuyoruz. Kendi tezimi arz edeyim. Bizde tatbik edilen usul aile beyanı usulüydü. Zamanında onu benimsedik ve müdafaa ettik. Yeni kanunda ayrı yaşayan eşler hariç tam ve mutlak şekilde aile mükellefiyeti vazedilmiş bulunmaktadır.

Yabancılardaki tatbikata gelince Amerika 1948 de ayrı beyan esasına kabul etmiştir. Kadının ister geliri olsun ister olmasın mutlak şekilde gelir ikiye bölünmekte, ve o şekilde vergilendirilmektedir. Almanya'da vergi ödeme kabiliyetinin ailenin gelirinde belirlenmesi esası kabul edilmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan kadınları ve çocukların çalışma hayatına girmeleriyle 1958 de Splitting usulünden müfhem olarak aile fertlerinin ayrı ayrı beyan ve çocuklar için

Niçin ayrı ve niçin birlikte beyan esası kabul edilmektedir? İki insanın teşriki mesai edip çalışmalarından dolayı gelirlerinde bir artış olmakta ve bundan dolayı da bir takım tasarrufları ortaya çıkmaktadır. Kadının çalışması halinde onun da ayrıca masrafları olacaktır. Kadının çalışması halinde bir bekârdan fazla vergi vermesi kabul edilemez. Ama Türkiye'de çalışan kadın bir ekalliyet değilmi- dir? Kadının çalışması halinde ayrı bir sisteme aile için ayrı bir sisteme taraftarım. Eğlerin ayrı ayrı vergilendirilmelerinde bazı mahzurlar var. Bir ailede bir ferdi çalışanı iki ferdi çalışandan daha ağır bir mükellefiyete sokmak doğru olmaz.

Biraz muvazaalara göz yumak bile asıl himayeye muhtaç olanı daha ağır bir duruma sokacağız. Çalışan kadını himaye etmek yerinde- dir. Fakat aile gelirini de ayrıca nazara almak doğru olur. Ali Be- yin teklifinde aile gelirini bekârlara nazaran çok hafif vergi di- yoruz. Buradaki muvazenesizlik müthiş derecede kendini hissettirmek- tedir. Yunanistan aile beyanına sadık fakat ayrıca da bir plafon koymuş ve bu plafonun aşılması halinde kadının gelirinin aile beya- nına ithalini mecburi kılmış bulunmaktadır. Ayrıca Splitting usulü stopaja müsait bulunmamaktadır. Bundan dolayı vergi ziyası olacaktır. Splitting usulü dahi bizim memleket için müsait değildir. Onun için Yunanistan gibi aile beyanı esas kabul edilmeli ayrıca kadının ge- liri için bir plafon tesbit edilmelidir.

Orhan Güreli - Ben esas itibariyle Ali Beyin teklifine taraf- tarım. Bölme usulüne gitmekte hiçbir fayda görmüyorum. Pratik olan ayırma prensibini muvafık görüyorum. Müşkülât indirmeler dolayısıyla olacak, fakat buna da bir hal çarâsi bulunabilir. Meselâ:

a) Çocuksuz karı-kocanın her ikisi de çalışıyor. Her ikisi de farklı beyanda bulunur ve ikisi de şahsi indirimlerden faydala- nır.

b) Çocuklar için vaki indirimden yalnız baba faydalanır. Esas- sen Medeni Kanun ile çocuklara bakma hakkı babaya verilmiş bulun- maktadır. Bu şüretle hukuki durumu fiiliyata uydurmuş oluruz. Eğer çocuğa ana bakıyorsa, indirimden ana faydalanacaktır.

Galip Dolun - Medeni Kanun İsviçreden alınırken büyük değişik- likler yapılmadı. Bünyemizin hususiyetine göre en fazla üzerinde du- rulması ve değiştirilmesi gereken hususa mal rejimi idi. Bizde kadı- nın geliri tıpkı onunziynet eşyası gibi ona ait bulunmaktadır. Ve en mühim bizde drahoma usulü yoktur. Bu usulün tatbik edildiği yer- lerde drahoma kocanın tasarrufuna arz edilir. Koca buna emegini ekle- Böyle bir müesseseyi tanzin eden vergi hukuku ile bizim sistemimizi bir farklılığı olmalıydı. 1950 de bu sistemi bunun için yadırgadık ve şikâyetler de bu yüzden oldu.

Bunun için içtimai bünyemize göre eğlerin ayrı beyanname ver- mesi usulünü uygun bulmaktayım. Mart 1961 den itibaren servet beya- nında bulunulmaya başlandı. Kadının Mart 1961 den sonra elde ettiği gelir getiren servetlerini isbat etmesi gerekiyor. Kadınlar lâzım gelen himayeyi 193 Sayılı Kanunun 87 nci Maddesi ile görmüş bulun- maktadırlar. Maddeye göre ücretler toplama katılmamaktadır. Bu ba- ./.

kından Ali Beyin teklifine iştirak ediyorum.

Tarık Hatusil - Şu halde üzerinde duracağımız üç usul var.

- 1- İkiye bölme usulü,
- 2- Karı ve kocanın tamamen istiklâli,
- 3- Rıza Beyin teklif ettiği gibi ufak rotüşlerle kabul edilecek aile reisi beyanı esası.

Bunlardan hangisi memleketimiz şartlarına uygundur?

Splitting sistemi Komisyonumuzca terviç edilmiyor. Hakikaten bu sistem karı ve kocanın her ikisinin çalıştığı memleketlerde uygulanabilir.

Ayrı beyan esasının bazı mahzurları var: Ali Bey ve Orhan Beyin ileri sürdüğü önleyici tedbirlere rağmen bu usul muvazaalara imkân verecektir. Ali Beyin söylediğinin aksine Medeni Kanuna göre Gayrimenkullerde tapu kayıtlarını değiştirmek realitede mümkündür. Menkullerde ise muvazaayı önlemek çok güç.

Toplu beyana gelince, Galip Beyin söylediği misal bu usulün mahzurunu gösteriyor fakat biz birçok müesseselerde bu arada zirai kazançlarda, esnaf muaflığında (Nakil vasıtası sahiplerinde) aileyi esas aldık. Vergi beyannameleri tetkik edilecek olursa beyan edilen gelirlerin büyük bir kısmının tek bir kaynaktan geldiği görülecektir.

Rıza Beyin fikirlerine iştirak ediyorum. Galip Beyin söylediği gibi eğer çalışanlara favorâ tanıyalım diyorsak, esasen ücretler toplamaya girmediği için bu favorâ tanınmış bulunmaktadır. Buna ilâveten toplu beyan, berrak ve kolay bir usuldür. Ayrı beyan verilen beyanname adedini, mükellef sayısını da artıracaktır.

Ayrı beyanda mükellefe bir opsiyon da tanırsak, karı - kocanın vergi dairelerinin ayrı olması halinde hangisinin beyanname verip vermediğini tesbit etmekte zor olacaktır.

Memleketimizde karı-kocanın her ikisinin birlikte çalıştığı aileler çok az bir yekûn tutmaktadır. Bu konuda da ekalliyet ekseriyete uymalıdır. Bu itibarla toplu beyanına kabule şayan görüyorum. Kaldı ki, en az geçim indirimi müessesesi de aileyi esas alıyor. Bu indirimi, aile fertlerinin sayısını nazarı itibare almak suretiyle tanzim etmiş bulunuyoruz. Ayrı beyan esası kabul edilirse evli mükellefler en az geçim indiriminden daha az miktarda istifade edebileceklerdir. Karar verirken bu hususu da gözönüne alalım.

İlhan Uçkun - Ben bu müessese için evvelâ Belçika'daki tatbikatı misal göstermek istiyorum. Belçika'da vergicilik geri kalmıştır. Fakat beyan hususunda ileri sayılabilirler. Aile reisi beyannamesinde tax profesyonel usulü kabul edilmiş ve tadadı kaideler konulmuştur. Beyan hususu şu şekilde formüle edilmiştir:

Aşağıda verilenler haricinde karı-kocanın gelirleri birleştirilmeyecektir.

Birleştirilmeyecek gelirler arasında çunlar sayılmıştır.

- 1- Ücret ve benzerleri,
- 2- Ticari, zirai, sınaî faaliyetler,
- 3- Eglerden birinin tacir, diğerinin serbest meslek erbabı olması.

Birleştirilecekler arasında ise,

- 1- Aynı şirkette ayrı nev'iden gelir elde edilmesi,
- 2- Aile gelirinin toplamının 500 Bin frangı aşması,

Bunların hülasası bilfiil çalışan kişilerde ayrı vergilendirme yoluna gidilmiş olmasıdır. (Tax Profesyonel) Çalışan eglerden ilâve bir masraf bulunması bunların ayrı vergilendirilmesine sebep teşkil edebilir.

Bizim memlekete Belçika sistemi uygun gelir kanaatindeyim. Ücret ve serbest meslek gelirleri ve 5421 Sayılı gelir vergisi kanununun 79 ncu maddesinde sayılan 4 fıkraya ilâveten evlilikten sonra evlenmeden evvel elde ettiğini isbat etmek gartısıyla gayrimenkul iratlarının birleştirilemeyeceğini ve bu şekilde formüle edilmesini uygun mütalâa etmekteyim.

Rıza Turgay - Galip Bey'e cevap vermek istiyorum. Biraz evvelki izahatımda benim kastım, iş sahibi kadının gelirinin, evlilik mahallinden ayrılması halinde ve munzam bir masrafa sebep olduğu için himayesi idi. Sonra Galip Bey bu hususta servet beyanına itibar etmemizi teklif etti. Ancak tasarruf hakkını nasıl kaldırabiliriz? Ayrı beyan kanaatimce muvazaaya imkân verecektir.

İsrail'de kari çalışıyorsa, munzam bir indirimden faydalanıyor. Aynı bir işde çalışmayan fakat kocasına yardım eden bir kadın da munzam indirimden faydalanıyor. İsrail'de mükelleflere ayrı beyan veya toplu beyan usulünde tercih hakkı da tanınmış bulunuyor. Fakat bu opsiyon memleketimizde tanınırsa tehlikeli bir sonuç verir. Bu sebeple ben Yunanistan'da olduğu gibi plafond'lu splitting usulünü faydalı mülahaza ediyorum.

Rıza Ormancı - Bazı endişeler var. Bunlar takyidat altına alınabilir. Fakat bir aile ele alınınca onun kutsi tarafını düşünerek gözülmemesini sağlamak gerekir. Bugün kadınlarda hakim olan düşünce kendilerini daha iyi geçindirecek şahısları düşünmektir. Vergi reformu yapılırken ictimai bir vazife de yapmamız lâzım geliyor. Cemiyette servetlerin zirveleşmesi en büyük ızdırıp mevzuudur. Bence gelirin aile fertleri arasına dağılması daha uygundur. Medeni Kanun'da kadına bir şahsiyet verilmesi kabul edilmiştir. Biz de kadını hem sosyal hem iktisadi bir ünite yapalım. Gelirleri bulunduğu takdirde ayrı beyanname verebilsinler.

Orhan Güreli - Ayrı beyana tevcih olunan tenkitler kuvvetli değil. Zira;

1- Gayrimenkullerde muvazaâ, % 5,5 tapu harcı ödeneceği için imkânsız bulunmaktadır.

2- Ziraatta aile esasının kabulü: Biz ziraatte aile esasını kabul etmişiz. Zira bu ziraatin bünyesi icabıdır.

3- Vergi Dairesinde beyanname adedi artacak deniyor. Fakat f6y adedi (istisnadan faydalanılması dolayısıyla) azalacaktır.

4- Daha evvelki toplantılarda, servet beyanında kocanın karısının servetini bilemeyeceği söylenmiş idi. Eğer ayrı beyanesası kabul edilirse servet beyanlarının doğruluk inkârı da artacaktır.

5- Fakat Beyan şerhi isteğe bağlı olunca, zarar mahsubu ayrı beyan usulünde mümkün olmayacaktır. Bu halde de kabul edilen esastarıca edilmemesi prensibi kabul edilebilir.

6- İndirimlerden faydalanmada, eğer karı çalışmıyorsa koca indiriminin tamamından istifade edecektir. Karının da çalışması halinde indirimden o da faydalanacaktır.

Bu itibarla kolay, pratik ve basit bir usul olan ayrı beyan usulünün kabulünü teklif ediyorum.

Rıfat Özenç - Şu noktalar hatırıma geliyor. Mevzu, aile gelirleri bir miktar fazla vergiye tabi tutulsunmu tutulmasın? İki tarafı da münakaşa edilebilir. Fakat vergi bir tatbikat meselesidir. Kanaatim şudur ki, Medeni Kanunumuzda mülkiyet yönünden mal ayrılığı esas kabul edilmişse de tasarruf yönünden aile reisi esas bulunnaktadır. Tatbikatta ne olacaktır? Gayrimenkul sermaye iratlarında, gayri menkullerin taksimi hususunda bize birçok miracaatlar oldu. İşte tatbikatı bu yöne çevirince gelir derhal muvazaalı şekilde bölünecektir. Eğer her tedbiri alabilirsek ayrı beyan esasını kabul edelim. Aile gelirlerinde vergi külfetini hafifletmeyi kabul ederek bunu yapıyorsak o zaman mesele yoktur.

Mübin Başar - Kanunların tedvirinde mümkün olduğu kadar basit yollara gitmek icabeder. Komplike usuller, bilhassa Anadolu'da gerek Maliye teşkilâtı gerekse mükellefler tarafından zor anlaşılacaktır. Eğer bu usulü mutlaka değiştirmek istiyorsak, İlhan Beyin teklifini muvafık görüyorum.

Sonra ayrı beyan usulünü kabul edersek zarar nakli nasıl mümkün olacak? Ayrı beyanı zarar nakli müessesesi ile bağdaştıramıyorum.

Netice olarak teşkilâtımız zayıf olduğu için basit usullerin kabul edilmesini muvafık görürüm.

Rıfat Özenç - Zirai gelirlerde ayrı beyanı kabul edersek, burada küçük çocuğun dahi hissesi olacaktır. Bu şekilde gelir çok bölünmeye gidecektir.

Adil Yücefer - Güç bir müessese üzerinde duruyoruz. Yeni temayüller bizi bu yola sürüklemektedir. Ancak bunu yaparken İlhan Beyin fikrinden de faydalanmak suretiyle şöyle bir formüle vardım: Ücretlerde ayırma prensibini uygulamayacağız. Zaten gelir vergisi hasılatının % 70 şisi ücretlerden hasıl olmaktadır. Muvazaaları önlemek için şu tedbiri teklif ediyorum: Aynı ticari, zirai işletmeden kazanç veya irat elde ediliyorsa ayırma prensibini tatbik etmeyelim. Yani Ortaklık halindeki teşebbüslerde ayırma prensibini uygulamayalım. Bu tedbiri kabul ettikten sonra, muvazaa yaratabilecek olan hiçbir unsur kalmamaktadır.

Bazı arkadaşlarımız yabancı memleketlerden misal veriyorlar. Bunun böyle olması normaldir. Çünkü birçok memleket balâ sedüleri sistemi tatbik ediyor. Bir kısım memleketlerde de vergi tarifesi düşük bulunduğu için bu ihtiyaç hissedilmemiş bulunuyor. Tabii ilk yıllarda bazı zorluklarla karşılaşacağız. Nitekim Gelir vergisini ilk uyguladığımız yıllarda da bu nev'i güçlüklerle karşılaşmış idik.

Ücretlerle ilgili olarak yabancı memleketlerde (Meselâ Birleşik Amerika'da) stopaj usulü yok. Onlar da bu şekilde halletmiş bulunuyorlar.

Ayırmanın hududu ne olacak? Rıza Turgay Bey aile işletmeleri dışında ayırma prensibini kabul ediyor. Eğer bu prensibi kabul edecek isek, konsekant olarak ve bugünün anlayışına uydurmak suretiyle kabul edelim. Batı Almanya'daki 1958 Vergi Reformunda Neumark da splitting usulünü kabul ve müdafaa etmiştir. Bu usulün kabulü Almanya için de kolay olmamıştır. Bağlangıçta onlarda da vergi ziyatı olmuş, ancak zamanla vergi sistemi inkişaf etmiştir.

Ben şimdilik splitting'e taraftar değilim. İctimai durumumuz bu usulü kabule müsait değil. Esasen splitting usulünün kabulüne kat'i bir zaruret de yok.

Ayırma prensibini Adil Bey bazı kayıtlamalarla kabul ediyor. Adil Beyin fikrine de iştirak ederim. Ancak Bu usulü ya kabul edelim veyahut etmeyelim.

Ayrı beyanı bir konsekant olarak kabul edelim. Bu usulü kabul edersek çok şerefli bir iş yapmış olacağız. Esasen şimdi kabul etmesek dahi ileride kabul zorunda kalınacaktır. Halledilmesi icabeder tek bir mesele var. Muvazaaları önleyecek önleyici tedbirin tesbiti mes'alesi. Bu hususta benim aklıma Medeni Kanun hükümleri geliyor. Evvrlâ prensibi kabul ederiz, sonra muvazaayı Medeni Kanunun önlediğini nazarı itibare alırız. Meselâ bir usulü kabul edenin üç yıl müddetle kabul ettiği usulden rücu edememesi hükmünü de vazedebiliriz.

Artık mesele tavazzuh etti. Şimdiye kadar bu mevzuda Komisyonumuzda tezahür eden görüşleri iki grupta toplayabiliriz:

- 1- Ayrı beyan prensibi (Eğer kabul edersek ileride bu usulü formüle ederiz)
- 2- Mikst Sistem (Ayırma prensibini muayyen sahalara inhisar ettirmek şekli)

Şimdi, prensip olarak ayırma prensibini revitalize vadediyorum.

Dedi ve Ayırma prensibi ekseriyetle kabul edildi (Tarık Hatusil, Rıza Turgay, İlhan Uçkun, Rifat Özenç, Mübin Başar aleyhte)

Bilâhère gelecek oturumda Gelir Vergisi Kanununun müteakip bölümlerinin müzakeresi kararlaştırılarak toplantıya son verildi.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu 10/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in başkanlığında aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Başman Gani	" " " "
Prof. Dikmen M. Orhan	İst. Üniversitesi Temsilcisi
Gürelî Orhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Ormancı Rıza	Sanayi Odası Temsilcisi
Özeng Rifat	Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Müşaviri
Soyer Veysel	Türkiye Esnaf Konfederasyonu temsilcisi
Turgay Rıza	Maliye Bakanlığı Mufettişi
Uçkun İlhan	" " Hesap Uzmanı
Yıldıran Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı.

Evvelâ Tarık Hatusil tarafından gayrimenkul sermaye iratları, "menkul sermaye iratları, telif kazançları, ve zirai kazançlarda olduğu gibi ücret sektöründe de küçük ücret kazançlarının vergiden istisna edilmesi meselesinin gündeme alınmasına teklif edildi ve bu teklifin başka bir oturumda görüşülmesine karar verildi.

Ali Alaybek - Royalty hakkındaki teklifimi geçen toplantıda arz etmiş idim. Bu konuda Galip Beyin de bir teklifi vardı. Filmlerdeki royaltinin diğer gayri maddi haklardan (İdeel kıymetler) farklı bir bünyesi mevcuttur. İdeel kıymetler memlekete ithal yolu ile girerken bir ayına bağlı olarak girmemekte fakat memlekette imal edilmekte ve mukabilinde yabancı firmaya bir kira ödenmektedir. Ödenen bu meblâğ amortisman yolu ile itfa edilebilmektedir.

Halbuki durum filialer için farklı bir mahiyet arz ediyor. Royalty ithal sırasında Gümrük Vergisi Matrahına girmekte ve ayrıca gider vergisine de tabi tutulmaktadır. Bedelinin transferi sırasında royalty de nazarı itibare alınmaktadır. Bu gibi ayına bağlı

olan ve ideel kıymeti artık kaybolan kazançların vergiden muaf tutulması; aksi takdirde mükerrer vergi alınış olacaktır.

Brövelerle ilgili olarak Galip Bey, az gelişmiş memleket olduğumuz için bunları vergiden muaf tutmamızı teklif etti. Halbuki bröve Galip Beyin söylediği gibi sadece ilâç ve kimya sanayiinde değil her sahada görülmektedir. Bröveleri vergiden muaf tutmak, gerek tatbikinin zorluğu, gerekse eşitliğin bozulması ve bir takım muvazaalara sebebiyet verilmesi dolayısıyla mahsurlu olacaktır. Esasen Batı memleketlerinden gelecek olan bröve, orada çok daha ağır şekilde vergilendirildiği için memleketimizde tekrar vergilendirilmese dahi yabancı firmaya büyük bir menfaat temin etmeyecektir.

Netice olarak şu meselelerin görüşülmesini teklif ediyorum.

- 1- Filimcilikte royaltinin vergi dışı bırakılması,
- 2- Brövelerin vergilendirilip vergilendirilmemesi.

Adil Yücefer - Ben bu mevzuda biraz değişik düşünüyorum. Filimcilikteki royalty bir gösterme hakkı, telif hakkı karışımıdır. Kanada Vergi kanunları bilhassa isim zikrederek film telif kazançlarını stopaj yolu ile vergiye tabi tutmuştur. Gümrükte bu filimlerin vergilendirilmiş olması ayrıca Gelir Vergisine tabi olmasına mani olmaz. Gümrüğü ithalatçı öder. Biz Gelir Vergisini ithalatçıdan istemiyoruz. Ben yüzde yüz bir fiire sahip değilsen de eski usulün devam ettirilerek bu kazançların vergi dışı bırakılmasını daha doğru buluyorum.

Sadık Baklacioğlu - Film gösterme hakkının mahiyetini tesbit edelim. Bu hak menkul sermaye iradı mı yoksa gayrimenkul sermaye iradımıdır? Kanaatimce ithal edilen bir filmin bir kupon kumaş ithalinden farkı yoktur. Film, gösterme hakkı ile bir bütün teşkil eder, ticari kazancın mevzuudur. Ancak ortada daimi mülkesillik durumu var ve kanun bu durumu geniş olarak mütalâa etmiş. Kazanç Türkiye'de doğmuş, alış bedelinin içinde gösterme hakkı da vardır. Bana göre gösterme hakkının gayrimenkul sermaye iradı olarak ayrıca vergilendirilmesi icap etmez. Bu meseleyi Gümrük Vergisi ödenmesi ile de karıştırmayalım. Filialerde telif hakkı diye bir şey yoktur, gösterme hakkı vardır.

Ali Alaybek - Sadık beyin görüşüne ben de iştirak ediyorum. Gerçekten filialerde telif hakkından bahsedilemez. Film amiralinin (Artistlere, senaryo sahibine v.s.) ödediği telif hakkı esasen maliyete girmektedir. Bu vaziyette telif hakkı maddi kıymetlere karışmış bulunmaktadır. Filmin gösterilmesi sırasında alınan para ise tamamen ayrı bir karakterdedir.

Fahsin Yıldırım - Tatbikatta filialerin ne şekilde satın alınmakta olduğu Ticaret Odasınınca tetkik edilmiştir. Bu dosyaya bir dahaki celsede takdim edeceğim.

Benim kanaatıma göre film bir gayrimaddi şey olarak düşünülmemelidir. Memlekete bir patent çok defa bir maddeye bağlı olarak girer ve bu maddenin maliyetinde asıl madde ile birlikte patentin kıymeti de dahildir. Filimler hakkında Brüksel Anlaşmasında da şöyle bir hüküm vardır "Bir filmin maliyetine değişik gayri maddi kıymetler girer. Bunların tamamı filmin maliyetini verir" Ben de bu sebepten filimleri Sadık bey ve zatiâliniz gibi maddi bir bütün olarak kabul ediyorum ve o şekilde vergilendirilmesine taraftarım.

İlhan Uçkun - Söyleyeceklerim Tahsin Bey ve zatiâliniz tarafından ifade olundu. Filincilik tatbikatında birbirinden ayrılması icap eden iki husus var.

- 1- Filmin kopyası ve frakmanlar,
- 2- Filmin aslı.

Filmin aslı ile ilgili hiçbir ihtilâf yok. Bütün ihtilâf film kopyasının ithali mukabilinde ödenen meblâğın vergi kanunları karşısındaki durumundan doğmaktadır. Ödenen bu meblâğ, senaryo vesair kıymetlerin karşılığıdır. Buna göre film kopyası ile diğer mamul maddeler arasında hiçbir fark yoktur. Ancak bu bedelin bünyesinde telif hakkı da bulunmaktadır, fakat sinai karakteri kaybolmamıştır.

Meseleyi iki yönde düşünüyorum.

- 1- Royalty'den vergi alınınsın mı alınmasın mı?
- 2- Mevcut hükümlere göre royalty vergilendirilebilir mi?

Birinci meseleyi sonra kararlaştırırız. İkinci mesele ile ilgili olarak ben mevcut hükümlere göre royalty'den vergi alınmaz, diyorum. Gerçekten Ticaret Kanununun 3 - 12 - 13 üncü maddeleri bu faaliyetin ticari muamele olduğunu göstermekte ve görüşümü haklı çıkarmaktadır. Şimdi royalty ticari muamele olduğuna göre mes'elemiz bu ticari faaliyetten doğan bu kazancı vergilendirip vergilendiremeyeceğimiz noktasına geliyor. Bunu inceleyelim.

Royalty dar mükellefiyet mevzuuna giriyor mu? Kurumlar Vergisi kanununun 3 üncü maddesinde tarif olunan daimi temsilci vasıflarını film ithal eden ithalatçıda göremiyoruz. Hatta Ticaret Kanununun 116 ncı maddesine göre ithalatçı firma acenta da olamaz. Demek oluyor ki film ithalatçısı daimi temsilci olmadığı, işyeri bulunmadığı için hasıl olan bu kazancı mevcut hükümlere göre vergilendirememiz gerekmektedir.

Filinciler tarafından bize vaki bir müracaatta şu husus teklif olmaktadır: Kurumlarda royalty üzerinden % 20 Kurumlar Vergisi ve % 20 stopaj ki cem'an % 36 vergi alınmış oluyor. Burada hasılât vergilendiriliyor. Halbuki gerçek gelir üzerinden vergi alınmasını anırl Gelir Vergisi sistemimiz bu suretle aksatılmış olmaktadır, denilmekte ve Yunanistan'daki tatbikat nisal gösterilerek mezkûr memlekette royalty'nin % 90 ının maliyet unsuru, % 10 nun

kâr sayılarak işbu % 10 nun vergilendirildiği izah olunmaktadır. Diğer bir teklifte gümrükte alınan gider vergisinin royalty'e teşmil edilmemesidir. Ben bu fikrin aleyhindeyim, zira filmi sınai bir mal olarak kabul ediyorum. Nitekim Devlet Şurası da vermiş olduğu bir kararla bu görüşümü haklı göstermektedir.

Netice olarak royalty'in vergilendirilmesine mevcut hükümlere göre imkân yoktur, istenirse üzerinde ayrıca durulabilir. Royalty'den gider vergisi alınması şeklindeki tatbikata devam olunmalıdır.

Orhan Dikmen - İlhan Beyin izahlarına ilâve edecek sözüm pek yok. Bildiğime göre memleketimize film iki şekilde girmektedir. Amerika'dan girişler izah ettiğimiz şekilde (Royalty ve kopya bedeli diye iki ayrı bedel alınarak) oluyor. Mısır'dan gelenler ise tamamen mülkiyetin devri şeklinde ithal edilmektedir. Amerika'dan gelişlerde mülkiyetin devredilmemesine sebep mülkiyet hakkının kullandıkları filmin tekrar kopya edilmesi korkusudur.

Rifat Özenç - Kazai mercilerde tatbikatta uygulanan görüşü kabul etmiş vaziyettedir.

Tahsin Yıldızan - Bizim yeni Gider Vergisi Kanunumuz şu hükmü ihtiva ediyor. İstihsal Vergisine tabi malların vergi matrahı Gümrük Vergisine esas olan matrahtır. Brüksel Anlaşmasında Gümrük vergisinde bugün tatbik ettiğimiz usulü kabul etmiştir. Netice olarak istihsal vergisi Gümrük Vergisine tabi olduğundan beynelmül sahaya intikal etmiş olan bu mevzuda Kaza mercileri karar verme ve durum yaratma yetkisine haiz değildir.

Royalty kazançlarının vergilendirilmesi meselesi ise zaten çok zordur. Çünkü, İlhan Beyin de açıkladığı gibi film ihracatçısını dar mükellefiyete sokmaya imkân yoktur.

Orhan Güreli - Ben de arkadaşların fikirlerine iştirak ediyorum. Ancak ayrıldığımız bazı noktalar var. Burada müzakere ettiğimiz royalty tipik bir royalty değil bir galattır. Kopyalar ve frakmanlar ile filmin aslını ayırmak için bu tabir kullanılmaktadır. Royalty bir kiralama da değildir (Muayyen bir müddet sonunda bedeli itfa olursa dahi). Ancak amortismanlarından da anlaşıldığı gibi süreli bir istihlâke mevzu teşkil etmektedir. Bu itibarla dar mükellefiyet bakımından gayrimenkul sermaye iradı da sayılamaz. Royalty inhisarcılığın neticesinde alınan bir meblâğ olduğu için daimi temsilcilik rabitası da mevcut değildir. Mer'i mevzuata göre royalty dar mükellefiyet mevzuuna girmez. Çünkü sınai bir maldır.

İlhan Uçkun - Kurumlar vergisi Kanununu tadil eden 192 Nolu kanununun 27/3 sayılı maddesi ilk nazarda yabancı kurumların hâdisenizle vergilendirilmesi lâzım geleceği zehabını uyandırmaktadır. Bu maddeye ait bir tebliğde de bu vaziyete misal olarak had semizdeki film ithalâtçılarının durumu gösterilmiş ve ihracatçı şirket adına ithalâtçı (Kiralayan) firmanın vergi muhatabı olacağı zikredilmiştir. Fakat kanaatimce bu madde sadece muhatabın tayini gayesi ile vazedilmiş ve mükellefiyetin doğuşuna tesiri düşünülmemiştir.

Tarik Hatusil - Bizim asıl mevzuumuz royalti'den vergi alınıp alınmamasıdır. Alınmasın diyenlerin istinat ettiği tek nokta, filmin bir maldan (Meselâ kupon kumaştan) farkı olmamasıdır. Halbuki royalti'i kupon kumaş yerine kiralanmış bir gemiye de benzetebiliriz. Nitekim royalti'nin kupon kumaştan farklı olduğu, amortisman cetvelinde yer almasından anlaşılmaktadır.

Benim bu mevzudaki endişem, royalti'nin vergi dışı bırakılması halinde yerli filimciliğimizin inkıfâf edememesidir. Eğer filimciliğimiz zarar göreceksé, mer'i mevzuata göre vergilendirme mümkün değilse mevzuatı değiştirmek suretiyle royalti'i vergi mevzuuna alalım.

Adil Yücefer - Hâlen meselenin mahiyetini iyice tasrih etmemiş olayozuz. Yunanistan ve Kanada'da royalti, telif hakkı olarak kabul edilmiş, tatbikatta mevcut olduğu anlaşıyor. Meselâ bir filmin royalti'si olmadan kopyasını Suriye'ye gönderebiliriz? Görülüyor ki bizim yok dememizle mesele halledilmiş olmamaktadır.

İkinci nokta olarak İlhan Uğkun bunu ticari kazanç olarak kabul ediyor, sonra ticari kazanç'ın vergilendirilme şartlarını arıyor. Bütün diğer ticari kazançlarda (Meselâ Bayer Firmasının telif hakkında) vergilendirme için ticari kazanç şartlarını arayacak mıyız?

Üçüncü nokta olarak gümrükte vergileme esasında royalti malla beraber geldiği için gümrükte mal ile birlikte vergilendirilebilir. Aynı şey diğer bir mal için de varittir. Esasen gümrük tekniği de farklıdır. Mal gümrükte vergilendirilirse onu da mı vergiden muaf tutacağız.

Telif hakları üzerinde muami bir muafiyet tanırsak mesele yok. Meseleyi royalti için ve münferiden düşünürsek vergilendirmemek icap eder kanaatindeyim.

Rıza Ormancı - Bence bu önemli konuda Kasım Beyin tetkikini görebilsek ve tatbikata ait bazı rakamlar elde etsek çok iyi olacaktır. Tarik Bey'e cevap olarak, Türk Filimciliğini korumak için hariçten ithal edilenlerin mükellefiyetlerinin devam ettirilmesi fikrinde olmadığımızı söyleyeceğiz.

Tarık Beyin Yıldırım - Adil Beyin söylediği şekilde yapılacak bir tetkik içinden çıkılmaz bir durum yaratacaktır. Gümrükten malı geçtiği sırada böyle bir tetkikin yapılması esasen imkânsızdır. Kaldığı bu güçlük sadece filmler için değil, bu karakterde olan diğer birçok mal için de varittir.

Adil Yücefer - Evet, dediğiniz gibi bazı malların içindeki telif hakkını maliyet bedelinden ayıramayız. Fakat filmler için böyle bir durum yok. Filmlerde bu iki kıymet birbirinden zaten ayrılmıştır. Diğer meslekotlerde de (Meselâ Yunanistan) bu kıymetin royalti kısmı telif kazançı olarak vergilendirilmektedir. Biz ne için bu şekli değiştirmeye uğraşıyoruz.

Galip Dolun - Vekâletten Defterdarlığa gelen bir yazıda bu nevi kazançların ticari kazanç olarak mütalâası istenilmiştir. Rifat Beyden bu hususun tahkikini rica ediyorum.

Royalty ile ilgili olarak şu hususu belirtmek isterim; Burada filmin gösterilmesi kiraya verilmiyor; bilâkis kopya çıkarmanak şartı ile gösterme hakkı kiraya veriliyor. Bu nokta çok mühimdir.

İlhan Uçkun - Adil Bey üstadımız benim Yunanistan misalinden değişik bir mana çıkarışlar. Yunanistan'da bunların vergilendirilmesi bunların telif hakkı olduğunu göstermez. Bilakis Yunanistan'da bu meblâğın % 90 nun maliyet % 10 nun kâr sayılması filmlerin orada da sınaî bir mamul olarak kabul edildiğini gösterir. Orada vergilendirilip bizde vergilendirilmemesi ise dar mükellefiyet hükümlerinin farklılığından ileri gelir.

Sadık Baklacioğlu - Patent istihsal malî mevzuu, gösterme hakkı ise istihlak malî mevzuudur. Burada filminin durumu bir inhisarcıdan farksızdır.

- Ali Alaybek - Adil Bey prensip üzerinde durarak royalty'nin telif hakkı olduğunu ve vergilendirilmesi gerektiğini söylediler. Bizce Royalty'nin sui-jenerist bir karakteri var vetelif hakkından tamamen farklıdır. Bu mesele ile ilgili olarak yabancı memleketlerin tatbikatında da bir berraklık yok. Royalty teklif olursa bile bir zorlama var.

Tahsin Beyin de söylediği gibi kitap ve salt aşısında olduğu şekilde telif hakkı ile mal kıymetini tefrik etmek zor. Sadece telif hakkını ithal edersek mesele kolay, fakat kitap olarak veya Penisilin olarak ithal halinde bu tefriki yapmak çok güç. Bu itibarla bir fark gözetmek lâzım. Filmler ithal suretiyle, ideel kıymetler olarak değil bir mamul madde olarak memlekete giriyor. Nitekim İlhan Beyin de söylediği gibi Devlet Şurası filmi mamul madde olarak kabul etmiş. Filmden bu tefriki yapmak imkânsız. Penisilin ve kitapta memlekete ayrıca telif hakkı ithal edilebilir, fakat filmde, filminden ayrı olarak telif hakkının ithali imkânsızdır. Ayrıca satış hususiyetlerini de gözönüne almak icap eder.

Tarık Bey'e de cevap vereyim: Yerli filmciliğin himayenin müsbet faydası esasen görülmedi. Halbuki memleketimizde gelir vergisi, eğlence vergisi çok düşük nisbetlerle alınmaktadır. Bu bakımdan da endişeyi mucip bir hal yoktur.

Zannedersen artık mes'ele vuzuha kavuşturulmuş. Royalty'nin vergilendirilmemesi meselesinin rey'e vazediyorum: Royalty'nin vergilendirilmemesi ekseriyetle kabul edildi (Adil Yücefer, Rıza Turgay, Tarık Hatusil, Rifat Özenç, aleyhte).

Sonra bu istisnanın mevzuattaki yeri görüldü ve yapılan oylama neticesinde, royalty'nin münhasıran ticari kazanç sayılan faaliyetler arasında mütalâası ve umumî rejim arasında gösterilmesi hususu ekseriyetle kararlaştırıldı (Adil Yücefer, Rıza Turgay, Tarık Hatusil aleyhte).

Bilâhère gündemdeki ikinci mevzu olan brövelerin vergi dışı bırakılması meselesinin görüşülmesine başlandı.

Ali Alaybek - Brövelere gelince: Bunların geri kalmış memleketimiz için önemi çok büyüktür. Bunların ithalini teşvik etmek lâzım olabilir. Fakat, bazı mevzularda yerli sanayinin inkıfâfına mani bir durum meydana gelebilir.

Galip Dolun - Benim maruzatım brövelerin vergi dışı bırakılmasını istemek değil, brövelerin gayrimenkul sermaye iradı yerine ticari kazanç olarak mütalâasından hasıl olacak mahzurun önlenmesidir.

Rıfat Özenç - Bu ihtilâfın halâ etmeğe çalışacağız.

Tahsin Yıldırım - Bu meselede gümrükte de halledilmemiş bir durum var. Gümrük bedeline malın maddi ve manevi değeri dahildir. Bir firma bir markanın kullanma hakkını almıştır. Bundan sonra dışarıdan getirdiği iplikleri o marka altında satmakta ve gümrüğe gelen faturalar ise sadece iplik bedelini ihtiva etmektedir. Bu durumda ithal edilen ipliklere marka kullanma hakkı bedelinden ne miktarının ilâve edilmesi lâzım gelmeği meselesi halledilememektedir.

Ali Alaybek - Gümrük vergilerini görüşürken bu meseleyi de ayrıca nazarı itibare alırız.

Dedi ve gelecek toplantıda Gelirin totalizasyonu, ihtiyari toplama, aile beyanı üzerinde konuşulmasına karar verilerek toplantıya son verildi.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu 7/4/1951 tarihinde Maliye Bakanlığı Mü-
gavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında aşağıda isimleri ya-
zılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Baklıoğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Delun Galip	Ticaret Odası Temsilcisi
Şirali Orhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Hatunil Harik	" " " "
Ormancı Nisa	Sanayi Odası Temsilcisi
Özcan Rıfat	Maliye Bakanlığı Gelirler C.Md. Mügaviri
Soyer Veysel	Türkiye Esnaf Konfederasyonu Temsilcisi
Uğur İhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Turgay Nisa	" " Mükettiği
Yücefer Adil	" " Mügavir Hesap Uzmanı

Toplantıya ayrıca katılanlar: Hübin Başar, Mustafa Şurubî

Gayrimenkul sermaye iratları ve sair kazanç ve iratlar konusun-
da müzakerelere bağlandı.

A. Alaybek - Geçen celsede gayrimenkul sermaye iratlarında götü-
rü gider ve gerçek usul arasındaki 10.000 liralık sınıran kaldırılma-
nı ve götürü masraf usulünde, götürü masraf nisbetinin % 20 ye indir-
mesini kararlaştırdıydık. Ayrıca bina vergisinin de "Bina vergisinin
Gelir Vergisinden mahsubu" hakkındaki Ön Raporumuzdaki esaslara göre
gayrimenkul sermaye iradı uz rinden hesaplanan Gelir Vergisinden mah-
sup edilmesini kabul ettiydik.

Bir mesele kaldıydı, onu müzakere ediyorduk: İkametgâh nakli
dolayısıyla evvelce mesken olarak kullanılan gayrimenkullerin kiraya
verilmesi halinde, yeni ikametgâhin kirasının gayrimenkul sermaye
iradının safileştirilmesinde masraf olarak alınması meselesi.

Beki kanunda eskiden iş veya hastalıklar dolayısıyla ikametgâh
değiştirildiği hallerde, yeni ikametgâhin kirası masraf kabul edili-
yordu. Yeni kanun bu şartlar kaldırılarak "Oturduklara mesken/ika-
metgâhlarını değiştirdikleri için kiraya verenler" gökli konmuş. Geçen
oturma arkadaşlar "Oturdukları" kelimesinin "Sahib oldukları" gökli
de değiştirilerek, evvelce orada oturmuş olmak şartının kaldırılma-
nı teklif ettilerdi.

İstisnanın mutlak olarak kabulü daha da ru olacaktır. Nihayet bu istisnanın mali portesi de fazla olmayacaktır. Bu görüşlere ben de iştirak ediyorum.

İkametgâh olarak kullanılan meskenlerin kiralarının irattan indirimi bizi gelir mefhumunu manalandırmaya sevk ediyor. Ekonomik manada gelir periyodik olmalı. Fakat gelire mali kanunlar bakımından daha geniş bir muhteva vermek gerekiyor.

Birde senetlerde vaki artışlar (Plus Value) mesaleniz var.

Bazı memleketlerde (Meselâ Almanya'da) fiktif bir gelir olduğu halde, kendi evinin vergisini alıyorlar. Bazı memleketler ise kendi oturduğu evin gelirini vergiye tabi tutmıyorlar. (Amerika'da) Bizde ise vergiye tabi tutmamak durumu daha da genişletilmiştir. İkametgâh nakli hallerinde de indirim yapılıyor.

A. Yücafer - Bizim sistemimiz kendi oturduğu evin kirasını vergiden muaf tutuyor. İkamet edilmediği takdirde bu muafiyet kaybedilmiş ve diğer gayrimenkul sermaye iradı sahipleri ile aynı duruma gelmiş olunuyor. Bir de bu muafiyeti zaruri sebeplerle ikametgâhını başka yere nakledenlere tanıyoruz.

R. Ormancı - Ayrıca müktebiyet tanınmalı. Muhtelif teşekküller memurlarına mesken sağlıyor. Memurlar daimi olarak geziyorlar ve dolayısıyla daimi kirada oturuyorlar. Hiç oturmadıkları için kooperatiflerinin kendilerine sağladıkları bu evlerin kirasından mer'î kanuna göre ikametgâh masrafı indiremeyecekler.

Bu sebeple bu maddenin şumulünü genişletelim.

R. Turgay - Kanunumuz istisnalarla adeta elege dönmüştür. Bir başka istisna daha koymayalım. Eğer eski kanunun maddesi aynen kalsaydı bu münakaşalara yer kalmazdı. Eski madde sakat olmasına rağmen bir mantığa dayanıyordu. Son tadille bu mantık ortadan kaldırıldı.

İ. Uçkun - Bu istisna bir ikametgâh istisnası ise daha genişliyor. Bu insan gayrimenkulünde kendisi otursa idi, gayrimenkulün muhtemel kirası irad sayılmayacaktı. Sonradan oturulan yerde mesken olmak şartıyla ve nasıl olursa olsun bu istisna kabul edilmeli.

Rifat Üzeng - Almanya'da istifade geliri vergiye tabi idi. Acaba orada da bina vergisi alınıyor mu? Paydalanmadan dolayı bir vergi alınmasına taraftar değilim. Kanun hükmü tatbikatta eğitsizlikler doğurdu. Hastalık sebebiyle nakil şöyle olabilir.

1- Mesken hastalığa mazirdir.

2- Hastalığın tedavisi için mazirdir.

Başka bir şehre nakil ise, büyük şehirlerde ve kasabadan bir kasabaya nakil sayılabilir.

Orhan Güreli - Hadisonin üç vasfı olduğunu görüyoruz.

1- Bu masraflar iktisap gideridir. Bunun için ticari ve serbest meslek kazancında olduğu gibi masraf olarak tenzili gerekir.

2- Kira ödeyecek, başka bir gayrimenkulden elde ettiği geliri beyan ediyorsa, bu fiktif bir gelirdir. Çünkü o evde kendisi oturuyordu bunu beyan etmeyecekti.

3- Oturduğu yerin kirasını masraf kabul etmezsek mülkterorlik doğacaktır. Birini üdediğinden, diğerini ise gelir olarak bildirdiği için,

Kira ile oturlan ikametgâhın kirasının iki gartla masraf olarak G.M.S.İ. dan indirilmesine taraftarım.

- 1- Üdediği kira elde ettiği kirayı aşmamalı.
- 2- İki yerde mesken olarak kullanılmalı.

Adil Yücefer - İkametgâha bir muafiyet tanıdığınıza göre niçin diğerlerine de aynı şeyi tanımayacaksınız?

Ya bu maddeyi zorlayarak bırakalım, veya bu maddeyi kalduralım. İkametgâha zaten başka muafiklar tanıyoruz. Daha fazla genişletmeğe mahal yoktur. Eğer bütün gayrimenkullere bu hakkı verirsek mesele yok. Zira mantıki olur.

İlhan Uçkun - Prensibimiz "Kendisi eğer orada oturabilse idi buradan bir gelir elde etmeyecek idi ve dolayısıyla bir vergi maddesi de doğmayacaktı. Oturduğu zamanda buradan elde ettiği gelirden girdi oturduğu yerin kirasını masraf olarak indirsin"

Bu prensibi ifade edildiği gibi iğyerlerine taşımak mümkün. Sadece burada, yani iki ikametgâh arasında organik bir münasebet vardır.

Ali Alaybek - Arındayların söylediği gibi bu husus yalnız meskenlere inhisar etmelidir. Fakat işin prensiplere inhisar ettirilmesi gerekir. Biz bu hususlardaki iki prensipten de inhisar ettik. Bu suretle üçüncü bir prensip ortaya atılmaya çalışılıyor.

Bu yeni prensibi tatbik etmek taraftarıyım.

Şimdi meseleyi reye vadedelim. Önümüzde 2 teklif var.

- 1- Eski kanundaki mücbir sebepler yeniden nazara alınsın
- 2- Evvelce oturup oturmadığına bakılmaksızın ikametgâhlarında oturmayanların ikametgâh kiraları G.M.S.İ. dan (İkametgâh kirası irat elde edilen yerin gayri safi iradından fazla olmamak ve irat getiren yerin mesken olarak kullanılması şartıyla) masraf olarak indirilsin.

Rifat Özeng (Müstenkif) T. Hattul, K. Turgay, A. Yücefer (Muhallif) İkinci görüş oy çoğunluğu ile kabul edildi.

Ali Alaybek - İkinci meselemiz geçen oturanda gayrimenkul sermaye iratlarına tatbikini kabul ettiğimize götürü masraf indiriminin müteaddid gayrimenkullere sahip olduğunda uygulanma şekli.

Bu mevzuda iki görüş ileri sürüldü.

- 1- G.M.S. iratlarında tatbik edeceğimiz götürü masraf usulünü mevzu bakımından serbest bırakmak,

- 2- Bütün gayrimenkuller için aynı usulü tatbik etmek.

Galip Dolun - Küçük hisseler yur'un muhtelif bölgelerinde bulunabilir. Böyle hallerde doğacak güçlüklerin bertaraf edilmesi için gerçek ve götürü usulün seçimi bakımından mükelleflere her gayrimenkul için seçim hakkı tanıyalım.

Tarik Hatunil - Esas prensibinin gerçek usulüdür. Fakat bir kolaylık üzere götürü usul kabul edilebilmektedir. Daha evvelce bir takım kolaylıklar tanındı. Yalnız bu kolaylıkları tanıyan ama menfaatinin haleldir olacağı yolları açık bırakacak şekilleri ter-
viç etmemelidir. Bu yüzden bir kirase ya bütün gayrimenkulleri için gerçek usul seçebilsin veya götürü usulü tercih etsin.

Mübin Başar - Yurt içinde temin edilen ile yurtdışında elde edil-
len G.M.S. iradına tatbik edilen usul farklıdır. Birine götürü usul
birine gerçek usul tatbik edilebilmektedir.

Adil Yücefer - Memleket içindeki gayrimenkul sermaye iratla-
rında aynı usul tatbik edilmelidir. Yani her'î hüküm tatbik edilme-
li.

Mustafa Şurubi - Kat mülkiyeti kanunu çıkınca götürü usulün
tatbiki zaruri olacak. Zira apartmanı bir kişi idare edecektir. Ve-
sikalar onda olacaktır.

İkinci olarakta kabul edilen götürü usulün 2 sene müddetle
değiştirilmesini mükellem kaldıralım.

İlhan Uçkun - Serbest meslek erbahında da aynı şey mevzu ba-
hisi. Amortisman tabii iktisadi kayınlarda, evvelâ gerçek usul ka-
bul ediliyor, amorti edildince bu kayınlar götürü usule geçiliyordu.
Bu mahsuru ortadan kaldırmak için, amortisman tabii iktisadi kay-
metlerin normal kullanma müddetini masara itibare almak lazım.

Orhan Güreli - Fiskal bir mahsur varid değil. Mali postesi mü-
hin değil. Bakıdık ufak bir meselede neden ihtilâf yaratalım. Madde-
ye açıklık varmışken neden mağlaklığa gidelim?

Ali Alaybek - Mevzuu bağli olarak mı götürü gider kabul edil-
sin veya bütün gayrimenkullere şamil mi olsun? Yani usul, kaynaga
ait mi, yoksa şahsa ait mi olsun? Heyinise arz ediyorum.

A. Yücefer, T. Hatunil, İ. Uçkun, S. Baklaçoğlu, R. Özeng muha-
lif, Mükellefin her gayrimenkul için istediği usulü seçebilmesi ek-
seriyete kabul edildi.

Rifat Özeng - Bir tatbikatçı olarak vardığım kanaat şudur ki,
57/1 (Emsal Kira Bedeli) kat'iyen tatbik edilemiyordu. Bugünkü şek-
li iyidir.

Galip Doğan - Böyle bir vaka olmadıkça da maddeye başvurulmadı.
Çünkü fiatlar mütasadiyen yükseldi. Meselsi Doğu İhanın gayri safi
iradı 300 TL; olan edalar bugün 250 TL. ya kiraya verilmektedir.
Normal Kira rejimlerinde bu yol zaruridir. Halbuki Konjantürün ge-
rilemeye bağladığı zamanlarda bu usul yeterlidir.

Rifat Özeng - İrad ile kira arasında çok fark varsa, tadilat
talep edilebilir.

Bugün kira tarafının iradesine bağlıdır. İkinci olarak emsal
kira bedelini tatbik edilemedi. Kira, emsal gösterildi, fakat o bina
tam emsal değildir, dendi.

Ali Alaybek - Vergi hukukumuzda "ağırı dercede bir fark mev-
cut olursa" diye hükümler var. Bu maddeye de aynı mahiyette bir
hüküm koyalım. ./.

İlhan Uçkun - Hem aşırı derecede bir fark olmasını dermiş edelim, hem de açıklığın mükellef tarafından haklı sebeplerle izah edilmesi şartını koyalım.

Ali Alaybek - İlhan Beyin teklifini rey'e koyuyorum. O. Güreli Muhallif, "Aşırı derecede farklı olursa ve haklı bir sebeple izah edilemese kira yerine gayri safi irat alınır" şeklinde 73 nci maddeye bir hüküm konması önerisiyle kararlaştı.

Ali Alaybek - Şimdi kıymet artışları meselesi üzerinde duralım. Gayrimenkullerin alım satımından, işletmenin aktifine giren kıymetlerin satışından doğan gelirlerin vergi mevzuuna alınıp alınmaması mevzuumüs. Kıymet artışı (Plus value) realize edilmiş olmalıdır. Yani kıymet satılmış olmalıdır. Bir de bunların fiyat yükselmesinden ileri gelmiş olmasına lüzumdur. Tabii ki satış bedelinin o şeyi ikame edecek malın değerinden fazla olması icabeder. Prensipler bunlardır. Tabii-katta ise şu sistemler yürülüyor.

1- Değer artışları vergilendirilmiyor. İngilizler bu nevi kazançları vergilendirmiyorlar. Sadece periyodik gelirleri vergilendiriyorlar.

2- Değer artışları bası şartlarla vergilendiriliyor.

Fransa, realize edilen Plus value'yi vergiye tabi tutuyor. 3 sene içinde yatırım yapılırsa vergilendirilmiyor.

Almanya'da ticari, zirai, sanai teşekküllerde kullanılan (Mecleki teşekküllerde kullanılanlar dahil) sabit değerlerdeki kıymet artışları 10.000 Marka kadar ise vergiye tabi değil. Yine bu miktardan fazla oluş da veraset vergisi ödenirse vergiye tabi değil.

Amerika'da, sermaye 6 ay içinde alınıp satılmıyorsa vergiye tabi, uzun vade içinde alınıp satılmıyorsa sermaye kârları yarı yarıya vergiye tabidir.

Görülüyor ki yabancı memleketlerde plus value'ler hususi bir münemleğe tabi tutuluyor:

1- Vergilendirilmiyor

2- İstisnalar kabul ediliyor

3- Réinvestissement'da kullanılmak şartıyla vergi mevzuu dışında bırakılıyor.

Gayri menkul sermaye iradında istisna haddi 2.500 Lira olarak bırakılmış yeni kanunda bu 600 liralık bir irada tekevvül eder. Bunun manası yok. Buna da artırmak icabeder. Hiç değilse bir misli artırılmalıdır. Yani 3.000 Olmalı.

Gayrimenkul sermaye iradının hesaplanmasında, gerçek usule gidildiği takdirde, tasminat, zarar ve ziyan nazara alınmamış. İradla alakalı olmak şartıyla bu zarar ve ziyan nazara alınmalı.

Royalty meselesi: Filmler telif hakkı nazara alınarak gümrükleniyor. Gösterilme dolayısıyla vergilendirilirken yine telif hakkı nazara alınıyor. Bu sebeple Royalty vergiye tabi tutulmamalı.

Ticari gayelerinin dışında, gayrimenkullerin 2 yıl içinde satışı 4 yıla çıkarılmıştır. Bu asla terviç edilemez. Burada mesele spekülatif kazanç kavramıdır. Gayrimenkulde de spekülatif bir kazanç 2

sonunda belli olur.

Arazi kazançlardaki istisnaları da artıralım, ayrıca diğer münferit mevzular üzerinde duralım. Gayrimenkul sermaye iratlarında ki istisna haddini diğer istisnalara uygun olarak 2.500 liradan 5. Bin liraya çıkaralım. İstisnadan faydalanma sınırını da 10.000 liradan 20.000 liraya çıkaralım.

Tarık Hatusil - Ücretlerde böyle bir istisna tanımadıkten teminatlı bir gelir kaynağı olan gayrimenkul sermaye iradının istisna haddini artırmak hiç doğru olmaz.

Bu başka sektördeki mükellefler bakımından da bir adaletsizliktir. Serbest meslek erbabı bu istisnadan faydalanamıyor.

Sonra, Bu 2.500 liralık istisna niçin konmuştur? En büyük sebebi, fişkal netice alınmayacağı için beyanname adedini artırmamaktır. Şu halde burada idarenin bir istifadesi oluyor. Bu istisna mükellefe sağlanan bir menfaat olmaktan ziyade idareye menfaat sağlıyor.

Şu halde bu had artırılmamalıdır.

En az geçim indirimi ile 5.000 + 3.000 = 8.000 lira vergi dağında kalıyor. Halbuki ücret gelirinden yapılan indirim çok daha azdır. 8.000 lira ücretten bir hayli vergi alıyoruz.

İlhan Uçkun - Meselenin iki cephesi var.

- 1- G.M.S. İradının himayeye muhtaç olup olmadığı,
- 2- İdarenin kolaylığı.

2.500 liralık istisna konurken en az geçim indirimi ve bina vergisi mahsubu nazara alınmıştır.

Halen Komisyonun görüşü, bina vergisi mahsubunun devamı mahiyetinde olduğuna göre, fiilen vergi ödenecek irat yükselmiştir. Bu bakımdan bu hesapları yaparak istisnayı yükseltelim.

Zira kazançlarda 2 kademeye kabul etmiştik.

Aynı şekilde Gayrimenkul sermaye iratlarında da denebilir ki, 10.000 liraya kadar iradın 5.000 lirası

15.000 " " " 2.500 "

vergiden müstesnadır.

Ali Alaybek - Şu teklifler var.

1- 20.000 liraya kadar olan iratların 5.000 lirası

2- 10.000 " " " " 5.000 "

ve 15.000 " " " " 2.500 "

vergiden istisna olunsun.

Kademeli usul daha yumuşak, ben şahsen bu usule taraftarım.

Roze şu şekilde vazedelim.

Her'i kapundaki hadlerin artırılmasına kabul edenler (T.Hatusil muhalif oy çoğunluğu ile kabul edildi.)

Behşloné sistemin 3 kademesinde olası teklif ediliyor.

10.000 liraya kadar	5.000 lira artışına edilecek
15.000 " "	4.000 " " "
20.000 " "	3.000 " " "

Bu teklifi kabul edenler.

(R.Özeng, R.Ormanci, A.Alaybek, A.Yücefer, R.Turgay, S.Baklacıoğlu, V.Soyer, G.Dolun'un oyları ile kabul edildi)

A.Alaybek - Sair kazanç ve iratlarında gayrimenkul alım ve satımında müddet 2 yıla indirilmeli.

T.Hatusil - Bu müddet ya eskisi gibi 2 sene ve 5.000 lira hadli olsun, yahutta şimdiki gibi kalsın.

Rifat Özeng - Kazanma spekülatif olup olmadığına 2 yıl tam olarak belirtmez. Zira bu sahada alım satım yapanlar 4 yıl gibi bir müddeti bekleyebilirler. Ama 4 yıl beklemek çok zor. O zaman kazanç spekülatif vasfını kaybeder. 10.000 liralık hadde buna mütenazir olarak tesbit edildi.

Adil Yücefer - İki sene kabulü halinde haddin 10.000 lira olması yerinde olur. Çünkü tedavül süratı çoğalır. Aksi takdirde adam binayı satmak için iki sene bekletir.

Galip Dolun - Bu mevzuda yıl çok ehemmiyetli. Kontrol ise ancak büyük miktarlar mevzubahis olursa ehemmiyet arzeder. Bu bakımdan istisna 5.000 e inebilir.

Ali Alaybek - Bu bir mütearifedir. 2 sene, spekülasyonun belir-ticidir. Arzisi spekülatif bir kazanç istiknaf edildiğine ve spekülasyon yüksek meblâğlara inhisar ettiğine göre had 10.000 lira olarak kalsın.

Müddet 2 sene, had 10.000 lirası şeklini reyinize vazediyorum.

Müddetin iki seneye çıkarılması ittifakla, 10.000 lira had oy çoğunluğu ile kabul edildi. (Gürali, Özeng, Hatusil muhalif)

Transfer ücretlerinin ücret bölünmesine alınması teklif edildi. Ve bu teklif kabul edildi.

İlhan Şekun - Kanunen tedvin tarzından ziyade, meselenin umumî prensip bakımından incelenmesi gerekir.

Galip Vergisi, gerçek kişinin 1 takvim yılındaki gelirlerini toplamına alır. Bu sebeple birden fazla seneye ait olmak üzere alınan transfer ücretlerinin senelere tevziini yapmamız şarttır.

Tarak Hatusil - Transfer ücreti, sporunun kulüp defterindeki zamanki hava parasıdır. Oun ücreti değildir. Ücretini ayrıca alır. Bunun için bunu tevzi tabii tutmak lazım gelmez.

G.Dolun - Alınan paranın mahiyeti tavassuh etmedi. Oyuncuların hepsine maaş veriliyor. Kulübe girerken alınan transfer ücreti her ay alınan maaşlara takviye eder. Bu sebeple tevzi şarttır.

R.Turgay - Transfer ücreti, tam ücret tarifine girmiyor.

A.Alaybek - Hizmet mukabili alınan bir ücrettir. Bu paralar. Normal ücret haricinde, ücretin kalifikasyonu karşılığı alınmış peşin ücrettir. Peşin tahsilde olduğu gibi, mukavelenin sari olduğu yıllara dağılması gerekir.

R.Özeng - Transfer ücretlerinde maddet mühim değildir. Sporunun değeri mühimdir. Bu ücretten kulübü de hisse alır. Transfer ücreti bir akti münasebetin icabıdır.

O.Gürel - Bu bir satış bedelidir. İsmi budur. Başka bir klübe geçince klüp diğer klüpten verdiği transfer ücretini alıyor.

I.Uçkun - Bunu sair kazanç ve iratlar konusunda muhafaza etmeyi uygun görüyorum.

M.Başar - Tatbikattaki muşkölleri halletmek için bunun ücret kabulünde zaruret var.

A.Alaybek - Biz vergi sisteminizi mükemmelleştireceksek tevzi esasını kabul edelim. Tazminatlar da böyle teklif ediyorum.

1- Dağıtılmak ve vergi peşin olmak suretiyle vergilendirmeyi kabul edenler.

2- Tek senede vergilendirmeyi kabul edenler.

İkinci teklif oy çoğunluğu ile kabul edildi.

Gelecek toplantıda telif kazançları üzerinde müzakerelere devam olunmak üzere toplantıya son verildi.

YENİ İŞLƏNƏN MƏDƏNİ MƏDƏNİ MƏDƏNİ

QƏRƏR

Vəzir Məhəmməd Məhəmmədov 5/4/1951 g. Milli Məclisə təqdim edilən vəzifə təyinatı haqqında qərar qəbul edilmişdir. Milli Məclis 5/4/1951 g. Milli Məclisə təqdim edilən vəzifə təyinatı haqqında qərar qəbul edilmişdir.

Sıra №	Ad	Vəzifə
1	Məhəmməd Məhəmmədov	Vəzir
2	Məhəmməd Məhəmmədov	...
3	Məhəmməd Məhəmmədov	...
4	Məhəmməd Məhəmmədov	...
5	Məhəmməd Məhəmmədov	...
6	Məhəmməd Məhəmmədov	...
7	Məhəmməd Məhəmmədov	...
8	Məhəmməd Məhəmmədov	...
9	Məhəmməd Məhəmmədov	...
10	Məhəmməd Məhəmmədov	...

Qərar qəbul edilmişdir. Milli Məclis 5/4/1951 g. Milli Məclisə təqdim edilən vəzifə təyinatı haqqında qərar qəbul edilmişdir.

I- Məhəmməd Məhəmmədov: Bu vəzifəyə təyinatı qəbul edilmişdir.

II- Məhəmməd Məhəmmədov: Bu vəzifəyə təyinatı qəbul edilmişdir.

1- Məhəmməd Məhəmmədov: Bu vəzifəyə təyinatı qəbul edilmişdir.

2- Məhəmməd Məhəmmədov: Bu vəzifəyə təyinatı qəbul edilmişdir.

3- Məhəmməd Məhəmmədov: Bu vəzifəyə təyinatı qəbul edilmişdir.

4- Məhəmməd Məhəmmədov: Bu vəzifəyə təyinatı qəbul edilmişdir.

royalty'nin gelir vergisine tabii tutulması veya mükemmeliyetine at-
tob olmaktadır. Royalty'nin diğer haklarının farklı bir durumu vardır.

2- Bu yasa gereğince her mükemmeliyete sebep verilmiş ola-
mayan, Royalty devamlı olmasına bakılmaksızın haklarına beraatlarında ayrı-
lıklar. İthal edilen filmlerden her gösteriş vergisi hem de gelir vergisi
almayor.

Kültürel fayda da göstermiş olmaları royalty'nin devamlı diğer
baroklaşması faydalı olur, kanunla ilgili, zaman zaman vergisi icra
da royalty'nin vergilendirilmesi gerektirir.

III-Sair Yasay ve İradeleri

1931 Sayılı G.V.K. 202 nolu yasa ve inşa edilen gayrimenkul
ve ayar haklarına ilişkin yasa içinde bulunan haliyle bir tarafa yalında
elde edilen kazançların 5.000 liraya aşması halinde bu kazançları
vergiye tabii tutulmuş haliyle, 1931 Sayılı G.V.K. 202 nolu yasa içindeki bu ka-
nunun 4 maddesi ve diğer kanunlar arasında da 10.000 liraya girmektedir.
1931 Sayılı G.V.K. Kanunu, 1931 Sayılı G.V.K. da olduğu gibi, mükemmeliyet
sonuçlarının bir yıla içinde alınması halinde elde edilen kazançlar
2.000 liraya aşması halinde bu kazançları vergilendirmektedir.

Bu yasa ile 1931 Sayılı G.V.K. gayrimenkuller ve ayar hakları-
nın arttırılmasında elde edilen kazançları vergilendirmede maddi 2 se-
neden 4 seneye ve 5.000 liradan 10.000 liraya girmektedir. Bu
novi uygulanan kazançlarına yukarıda belirtilenlerde olduğu gibi,
kısaca maddesi halinde yazılmıştır. Bu takdirde yukarıda
görüldüğü gibi her nevi arttırılmasını vergilendirme olmaktadır. Mükemmeliyet
sonuçlarının bir yıla içinde alınması halinde elde edilen kazançları
vergilendirmektedir. Bu yasa ile ilgili kanunlar, zaman zaman kanunlar ile ye-
rleşmiştir.

Bu kanunla gayrimenkul ve ayar haklarının arttırılmasından
kazanılan kazançların vergilendirilmesi ile ilgili kanunlar bir yıla
arttırıldığı halde, mükemmeliyet kanunlarında yazılan kazançların
vergilendirilmesi halinde ayar hakları da olmaktadır. Bu yeni kanun-
lar arasında yazılmıştır.

2002-İdrari ayar arazi üzeri kazançları

Bu yasa ile ilgili de yeni kanunların yeri yoktur. Bunun ta-
biri de çok azdır. Çünkü vergi sisteminde bu yasa bir tedbir
olarak yer almaktadır. Aynı şekilde de olmasına 5% artışla maddi yükümlü-
lülük.

Bir işletmenin faaliyetleri durduktan sonra hissenin veya ta-
mamen satılması olan elde edilen kazançları belirlenmesi karakteristik vas-
fına sahiptir. Bu yasa içinde yazılan bazı maddeler, bu yeni ka-
nunların gelir olarak kabul etmektedir. Bu yeni kanunlara ya ayrı-
ca vergilenecek veya vergiden muaf tutulacak gerektirir.

Yeni ve kanunlarla ilgili olarak diğer arazilerin 21-

İlham Uzman - Bu ilk olarak G.V.K. 21.74/10 hükmünde fik-
ri hakların vergilendirilmesi. Çünkü bu kanunla göre, mükemmeliyet haklarının
vergilendirilmesi konusunda bir tedbir kanunları ile mükemmeliyet kanunları ile
belirlenmektedir. Bu yasa ile ilgili olarak yazılmıştır.

bilimsel için gereksinimleri karşılamak üzere kurulmuş bir kurumun kuruluşunda devletin görevi vardır. Bilimsel kurumların kurulması ve faaliyetleri için devletin bütçesinden ayrı bir bütçe oluşturulması gerekmektedir. Bilimsel kurumların kurulması ve faaliyetleri için devletin bütçesinden ayrı bir bütçe oluşturulması gerekmektedir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları yıllık bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Bir kurumun kuruluşunda devletin görevi vardır. Bilimsel kurumların kurulması ve faaliyetleri için devletin bütçesinden ayrı bir bütçe oluşturulması gerekmektedir. Bilimsel kurumların kurulması ve faaliyetleri için devletin bütçesinden ayrı bir bütçe oluşturulması gerekmektedir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Devlet Kurumları - 1977 Yılı İçin Bütçe ve Mali Yorumları
Devlet Kurumları - 1977 yılı için bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçe ve mali yorumları 10.000 milyar TL olarak belirlenmiştir.

3- Resmi kira bedeli ile ilgili olarak mevzuat hükümlerine göre, bu hükümlerle tahakkuk edilen kira bedeli, bu hükümlerle tahakkuk edilen kira bedelinin % 20'sine kadar arttırılmaya haklı bulunabilir.

4- 5.7.2007/1 ile değiştirilen mevzuat hükümlerine göre, kira bedelinin % 20'sine kadar arttırılmaya haklı bulunabilir. Fakat bu arttırım, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

5- Mülkiyetin devri - Kira sözleşmesi yapıldığı tarihten itibaren, kira bedelinin % 20'sine kadar arttırılmaya haklı bulunabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

6- Kira bedelinin arttırılması - Kira bedelinin arttırılması, kira sözleşmesinde belirtilen şartlar çerçevesinde yapılabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

7- Kira bedelinin arttırılması - Kira bedelinin arttırılması, kira sözleşmesinde belirtilen şartlar çerçevesinde yapılabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

8- Kira bedelinin arttırılması - Kira bedelinin arttırılması, kira sözleşmesinde belirtilen şartlar çerçevesinde yapılabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

9- Kira bedelinin arttırılması - Kira bedelinin arttırılması, kira sözleşmesinde belirtilen şartlar çerçevesinde yapılabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

10- Kira bedelinin arttırılması - Kira bedelinin arttırılması, kira sözleşmesinde belirtilen şartlar çerçevesinde yapılabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

11- Kira bedelinin arttırılması - Kira bedelinin arttırılması, kira sözleşmesinde belirtilen şartlar çerçevesinde yapılabilir. Ancak, kira bedelinin % 20'sini aşmamalıdır.

İşin ve yeni işlerin aynı anda yapılması işin yeni evinde
stajyerlerin sayısı artıyor ve her bir kişi için stajyerler. Bu nedenle
yeni stajyerlerin sayısı artıyor ve işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
Verilen bu işlerin sayısı aynı anda artıyor ve işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.

Millî Eğitim - İhtiyaç olursa işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor
işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
Bu işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.

İhtiyaç olursa - İhtiyaç olursa işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor
işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.

Millî Eğitim - İhtiyaç olursa işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor
işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.

İşin ve bu işlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.
İşin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor. Bu nedenle işin yeni evinde stajyerlerin sayısı artıyor.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu 3/4/1961 günü Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek başkanlığında aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı. Toplantıya İstanbul Barosu Temsilcisi Mükip Cevdet Kutadgu da iştirak etti.

Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Gürelî Orhan	" " " "
Hatusil Tarık	" " " "
Turgay Rıza	" " Mufettişi
Uçkun İlhan	" " Hesap Uzmanı
Yıldıran Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı

Ali Alaybek - Bundan evvelki toplantılarımızda telif kazançları istisnası hakkında şu neticelere varmıştık. Halen memleketimizde nadir olan bu nevi faaliyetlerin teşviki için zaten fiskal değeri düşük olan bu vergiler hakkında müsamahakâr davranmak yerinde olacaktır. Eski ve yeni kanun bu mevzuda 5.000 TL.lık istisna hadîdi tanımıştır. Fakat yeni kanun 18/2 Maddesinde bu istisnayı gayrisafi kazanç ve irat üzerine koymuşken 81/3 Maddede aynı istisnayı safi kazanç üzerine koymuştur. Kanundaki bu ikilik üzerinde de durmak lâzımdır.

Diğer taraftan bu mevzuda Avrupada'ki tatbikatı gözönüne alırsak.

Almanya'da; Fikri mesai karşılığı olan kazançlar iki şekilde vergilendirilmektedir.

1- Kazanç bir seneden fazla süren bir mesainin neticesi olarak elde edildi ise üç seneyi geçmemek üzere harcanan mesai senelerine paylaştırılmaktadır.

2- Bazı hususi hallerde ise vergi dairesi ile mükellef arasında yapılan bir pazarlık neticesi % 10 ile % 30 arasında değişen bir vergi alınmaktadır. Eğer mükellef ayrıca fazla miktarda ticari kazançta sahip mükellefler bu nevi tarhiyattan faydalanmaktadırlar.

Fransa'da; Son Zamanlarda yapılan bir değişiklik ile Alman tesiri kabul edilmiş ve telif kazançları geçmiş üç senenin ortalaması olarak vergilendirilmeye başlanmıştır.

İncelemeye başladığımız bu mevzuda şu meselelerin gözönüne alınması lâzım geleceği kanaatindeyim.

1- Kanun, kabul ettiği istisna hadleri lüzumu kadar arttırılabilmek için gözden geçirilmelidir.

2- Kanun metnindeki ikiliğin izale edilmesi lâzım gelmektedir.

3- Bu nevi kazançların arızı olanlarında Almanya'daki usulün tatbiki suretiyle matrahın geçmiş senelere taksimi düşünülebilir.

4- Matrahın tesbitinde faaliyetin nevine uygun bir usul bulmak lâzımdır. Bu hususta iki usul düşünülebilir. Ya hasılâttan masraflar düşülerek safi kazanç bulunur. Veya parça başına bir maliyet hesab edilir. Bu hususta mükellefe bir seçim hakkı tanıması doğru olur.

5- Ecnabi sanat trupları hakkında Porfoter veya uzlaşma yoluna gitmeli ve hasılât üzerinden götürü bir vergi alınmalıdır. Bu mevzuda sadece fiskal yönden düşünmemek yerinde olacaktır.

Bu mevzulardan, istisna haddinin arttırılacağı nisbeti, su komisyonu halledecektir. Bu hususta gayrimenkul spekülasyonundan doğan arızı kazançlara tatbik olan istisnalara yapıldığı gibi % 100 bir zam düşünülebilir.

Mukip Kutadgu - Yeni kanun arızı olarak elde edilen serbest meslek kazançlarını arızı kazançlar kategorisine almamıştır. Bu durum, bu nevi faaliyette bulunan mükellefleri servet beyanına tabi olmak ve 2500 liralık istisnadan faydalanamamak gibi bazı dezavantajlarla karşılaştırmaktadır. Bizim görüşümüze göre arızı serbest meslek kazançlarının serbest meslek kazancı değil arızı kazanç sayılması lâzım gelirdi. Zaten eski kanunda da durum bu merkezde idi.

Orhan Güreli - Yeni kanun bu sistemi getirerek kazanç vergisi zamanından beri devam eden bir vuzuhsuzluğa önlemiştir. Bu prensibin bozulmaması lâzımgelir.

Ali Alaybek - Bizim göre serbest meslek kazancı iki yönden kavranmaktadır. Birincisi serbest meslek erbabının kazançlarıdır ki bu organik bir faaliyetin neticesidir. İkincisi arızı serbest meslek kazançlarıdır. Bu ikinci nevi, o organik topluluğa sokmaya lüzum var mı?

Tarık Hatusil - Serbest meslek kazançlarında arıziliği kabul edersek bu hal ihtilâflara sebep olacaktır. Sistemi bozmamak çok daha yerinde olacaktır. Hangi faaliyetin arızı hangisinin devamlı olduğunu ayırmak güç olacaktır.

Servet beyanı verme mecburiyeti eğer bir külfet ise o takdirde hiçbir mükellef servet beyanı vermemeli.

Adil Yücefer - Eğer arızı kazanç ayırımını kabul edersek iki mesele ile karşılaşacağız.

1- Servet beyanı verip vermemek meselesi.

2- 2500 Liralık istisnadan faydalanmak meselesi.

Orhan Güreli - Arızı kazanç teklifini kabul etssek dahi yine servet beyanı verecek ve yıllık beyanname de vereceği için 2500 Tl.lık istisnadan faydalanamayacaktır.

Kaldığı arızı tabirinin ölçüsünü bulmak ta çok zor olacaktır.

M.Cevdet Kutadgu - Arızilik müessesesi ticari kazançlarda da vardır. Eğer bu müessese bir zorluk doğuruyorsa ticari kazançlardan da kaldırılması lâzımdır. Arızı kazancın tefriki için bir kriter bulunabilir. Zaten bu tefrik Usul Kanunun da da vardır. Arızı kazanç sahipleri defter tutmazlar. Defter tutmayacak şahısları tesbit edebilmek için arızilik mefhumunun tesbiti şarttır.

Serbest meslek kazançlarında arıziligin kabul edilmemesi ihtiyari toplama ve servet beyanı verme bakımından zorluk doğurur.

Rıza Turgay - Arızı bir faaliyet dolayısıyla servet beyanı istemekte zaten fayda yoktur.

Orhan Güreli - Maksadım sadece sistemin bozulmamasıdır. Kanuna "Arızı kazanç elde edilmesihisinde servet beyanı verilmez" diye bir hüküm koyarak bu meseleyi halledebiliriz.

Ali Alaybek - Fakat Orhan bey bu usulun mahzuru sadece servet beyanı değil. İhtiyari toplama ve gayrimenkul sermaye iradına ait istisnadan faydalanamamak yönünden de mahzurlu.

Orhan Güreli - Prensibi bozmamak faydalı olur kanaatındayım.

İlhan Uçkun - 81 nci maddede parantez içindeki hüküm zaten 18. Maddede de hükümünü bulmuştur. İhtiyari toplama ve servet beyanı meselesindeki uygunsuzluğu kabul ediyorum. Fakat bu hususlar da şimdiki kanunda bir değişiklik yapmaksızın halen kanun da var olan serbest meslek erbabi müessesesini genelleştirerek erbab olanların kazançlarına daimi erbab olmayanların kazançlarına arızı sayar ve erbab olmayanların kazançlarına servet beyanı, ihtiyari toplama, 2500 Tl.lık istisna bakımından lâzım gelen şartlara tabi tutabiliriz.

Adil Yücefer - Ali Beyin fikrine iştirak ediyorum. Ticari kazançta olduğu gibi serbet meslek kazançlarında da arızilik olabilir. Fakat serbest meslek kazançlarında arızilik bazı hususi durumlar doğuruyor. Evvelâ sistemi tesbit edelim, sonra arızı olanları kanunun diğer hükümleri ile ahenkleştirmeye çalışalım.

M.Cevdet Kutadgu - Sistem arızı ve devamlılık ayrımı yapılarak da vuzuha kavuşabilir.

Rıza Turgay - Çok defa Maliyede vergilenecek kazançlarda daimilik şartı aranır. Arızı kazançların da vergiye tabi tutulması bu prensibin zorlanmasıdır. Hiç olmazsa onları diğerlerinden ayırıp bazı kolaylıklardan faydalandırmak lâzımdır.

Sadık Baklacioğlu - Ortada iki mesele var. Telif kazançları ve arızı serbest meslek kazançları meselesi. Telif kazançları ticari kazanç ve sermaye iradı alabiliyor. Bu haller eski kanunda özel hastahaneler için olduğu gibi arızı kazanç olarak mütalâa olundabilir.

Tarık Hatusil - Bu tefrik yapılırsa arızı tarifini yapmak çok zor ve ihtilâflı olacak. Serbest meslek faaliyetleri prensip itibariyle işyerine ihtiyaç hissettirmez. Bu vaziyette devamlılığı nasıl tesbit edeceğiz. Kaldığı arızı serbest meslek kazancında G.V.K. Md.82/1 deki haddi nasıl tesbit edeceğiz.

Adil Yücefer - Arızı serbest meslek kazançlarını tabii vergiye tabi tutacağız. Hangi nevi kazançlara istisna tanıyacağımızı sonra tayin ederiz. G.V.K. Md.81 i iki madde haline getiririz.

Ali Alaybek - Arızı mesleki kazançlar daimi mesleki kazançlar ile birlikte mütalâa edilemez. Devamlı olanları serbest meslek kazançları arasında arızı olanları da arızı kazançlar arasında mütalâa edelim. Sonra istisna hadlerini tesbit ederiz. Bu fikri kabul edenler.

Arızı serbest meslek kazançlarının arızı kazançlar arasına ithal edilmesi çoğunlukla kabul edildi. (Orhan Güreli, T.Hatusil, İ.Uçkun aleyhte oy verdiler)

Ali Alaybek - Şimdi telif kazançları istisnasını işçöleyelim.

Gelir vergisi Kanununun 18.Maddesinin görüşülmesine başlandı.

Tahsin Yıldırım - Benim anlayışına göre 18. ilâ 80.Maddeler karşılaştırılarak bazı ayıklamalar yapmak, (Meselâ Alemeti farika gibi) ve bazı ilâveler yapmak (Meselâ ihtiranın dahil edilmesi gibi) lâzımdır.

Bundan başka telif kazançları negriyatın nevine göre ayrılarak dereceli bir istisna haddi tatbik edilebilir mi? Bu herhalde çok zor olacaktır. Fakat hiç olmazsa ihtira ve telif kazançları ayrı bir katagoriye konarak istisna hadleri arttırılmalıdır.

M.Cevdet Kutadgu - Telif haklarının G.V.K.81/3 e göre satılması devrinden elde edilen kazanç istisnası ile, G.V.K.18.e göre bu hakların sahipleri tarafından değerlendirilmesinden elde edilen kazanç istisnası arasında ikinci grup istisna lehinde bir tefrik yapılması icabeder.

Ali Alaybek - Sosyal bakımdan, varisler tarafından tabettirilen bir kitap da aynı haksızlığa uğramıyor mu?

Tahsin Yıldırım - Tatbikatta bu iki şekli ayrı mütalâa etmek yerinde olacaktır.

Tarık Hatusil - Bence bir muhteri ile bir mimar veya mühendis arasında hiçbir fark yoktur. Her ikisi de bir fikri mesaiye dayanmalıdır. Onun için G.V;k. 18 deki istisna bütün serbest meslek kazançlarına teşmil edilmelidir.

M.Cevdet Kutadgu - Serbest meslek erbabından bir kısmını sosyal bakımdan korumak durumundayız. Bu sebeple ihtira berati ve telif kazançlarını ele almamız lâzımdır.

Tahsin Yıldırım - İhtira beratlarını ve telif haklarını cemiyete sağladıkları faydalar bakımından sınıflara ayırmak çok ./.

faydalı olacaktır.

Ali Alaybek - Gayet doğru fakat bunun tatbikine pratik imkân yoktur.

Tarık Hatusil - Normal olarak arızı kazançların istisnadan hiç faydalandırılmamalıdır. Çünkü istisnadan gaye bu gibi çalışmalarını tevkiktir.

Adil Yücefer - İhtira beratları tatbikatta zorluklar doğuracaktır. Hususi Komisyonunda bu meselenin de görüşülmesi lâzımdır.

Tarık Hatusil - Bu kazançlar tatbik edilecek istisna gayri safi hasılât üzerinden hesaplanmalıdır. Miktarı yükseltebiliriz. Bu suretle mükellef ne zamanakadar muaf olduğunu bilebilir.

Rıza Turgay - Evet gayri safi üzerinden hesap edilmesi Maliye yönünden de kolaylık sağlayacaktır.

Adil Yücefer - Fakat bu tatbikatta haksızlık doğurur. Hasılâttan maliyet değerinin düşülmesi lâzımdır.

Orhan Güreli - G.V.K. Md.18 de kastedilen mana hasılâttır.

İlhan Uçkun - G.V.K.Md.94/3 te 18.Maddede yazılı şahıslara yapılan ödemelerde stopaj yapılmayacağını söylüyor. Bundan kasit bütün ödemeler mi yoksa istisna haddi içinde kalan ödemeler midir? Eğer istisna haddi içindeki kısma ait ise safi kazancın değil gayri safi hasılâtın nazara alınması lâzım gelir.

Adil Yücefer - Maksat himaye etmek olduğuna göre istisna safi kazanç üzerinden hesaplanmalıdır.

Tarık Hatusil - Öyleyse gayrimenkul sermaye iradındaki 2500 TL.lık istisna da safi hasılât üzerinden hesap edilsin.

Adil Yücefer - Telif kazançlarından masraf tensil edilmelidir. Onlar da defter tutarak masraflarını tesbit etsin.

Ali Alaybek - Öyleyse arızı serbest meslek kazançlarında da ikili bir usul kabul ederiz. İsteyen bir envanter çıkarır isteyen parça başına bir maliyet çıkarır.

Şimdi Kazanın Üç yıla tevziğine geçelim:

Tarık Hatusil - Bu usul yeni bir zorluk getirmekten başka işe yaramayacaktır. sanırım. Bir avantaj sağlamak istiyorsak bunu sadece istisnayı arttırmak sureti ile de yapabiliriz.

Ali Alaybek - Haklı olabilirsiniz fakat büyük bir telif eser uzun senelerin neticesidir. Bunu diğerleri ile aynı tutmamak lâzımgelir.

Rıza Turgay - Bu usulü kabul etsek bile mükellefe seçim hakkı tanımak daha iyi olacaktır.

Ali Alaybek - Öyle ise şöyle bir kaide koyabiliriz. 50.000 liradan aşağı olmamak üzere mükellefin talebi ile bu kazanç, kazancın elde edildiği senelere eşit olarak bölünür.

Rıza Turgay - 50.000 Tl.;lık şarta her bir eser için koyalım. 70.000 Tl.^{lik}ından 7 eser kazancını, senelere bölmeğe hiç lücum yok.

Orhan Güreli - Bütün bu değişiklikler neticesinde mükellefin müterakkiyetten dolayı ufak bir kârı olacaktır.Sistemi bozduğumuza değmez.

Tarık Hatusil - Eğer bu avantajı muhtelif senelerin mahsûbû olduğu için kabul ediyorsak aynı şekilde birkaç seneye sirayet eden daha başka birçok kazançlar vardır.Maksızlık etmiş olmayalım.

Sadık Baklacioğlu - Eser adedini tahdid etmeyelim.Ayrıca istisnadan her sene faydalansın.

Ali Alaybek - Her sene istisnadan faydalandırmak mahzurlu olacaktır.

İlhan Uçkun - Bu kazançlara şu usulü tatbik edelim.

1- Toplama yapılmasın

2- İstisna 15.000 Tl.ya çıkarılsın.

Tarık Hatusil - Aslında teşvik görmesi icap eden eserleri seçecek bir komisyon kurabilesek ve bu komisyonun seçtiği eserleri tamamen vergiden muaf tutsak.

Ali Alaybek - Evet bu usul fevkalâde fakat tatbiki çok güç.

M.Cevdet Kutadgu - Müterakkiyetten istifade ettirmek için matrahı üçe bölüp verginin üç katını alalım.

Ali Alaybek - Mesele müterakkiyetten kurtarmaktır.Bu hususu da su komisyonu görsün.

M.Cevdet Kutadgu - Ben bir şey daha teklif edeceğim.Bu telif kazançları dışarıya satıştan elde edildi ise 50.000 Tl.lık kısmı istisna edilsin.

Ali Alaybek - Evet bu çok güzel bir teklif.Dış memleketlerde değerlendirilen telif kazançları tamamen vergiden muaf edilmedir.

Yabancı sanatkârlardan da hasılât üzerinden götürü bir vergi alınması esası da su komisyonunda görüşülmelidir.

Tarık Hatusil- Fakat bu durum yerli sanatkârların ecnebilere karşı durumunu ağırlaştırmasın.

M.Cevdet Kutadgu - Yeni kanun serbest meslek kazancının tarifinde "Bir yere bağlı olmayarak" tabiri "bir iş yerine bağlı olmayarak" şeklinde değiştirilmiş,Abonman suretiyle iş yapılması Devlet Şurası kararı ile serbest meslek kazancı sayılmış idi.Yeni kanun bu durumu değiştirecekmidir? Bu kararın devamı çok iyi olurdu.

Orhan Güreli - Bu değişiklik ücret - serbest meslek kazancı tefrikini sarih bir hale getirilmiştir.

Tarık Hatusil - Kaldiki abonman suretiyle iş yapılıyorsa burada kazanç ücret de sayılabilir.

Ali Alaybek - Bu meseleyi de hususi Komisyon görüſün.

Tarık Hatusil - Serbest meslek erbabından bir kısmı da (meselâ 60 yaşını geçenler) vergiden muaf olsunlar.

Ali Alaybek - Bu meseleyi de hususi komisyon görüſün deâi ve gelecek toplantıda diğer kazanç ve iratların tesbiti ile ilgili meselelerin görüſülmesine karar verildi.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in Başkanlığında 31/3/1961 günü aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştiraki ile toplandı.

Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Prof. Dikmen Orhan	İstanbul Üniversitesi Temsilcisi
Duru Rasim	Maliye Bakanlığı Baş Hesap Uzmanı
Gürel Orhan	" " Hesap Uzmanı
Hatusil Tarık	" " " "
Özeng Rifat	Maliye Bakanlığı Gelirler Um. Md. Müşaviri
Turgay Rıza	Maliye Bakanlığı Müfettişi
Uçkun İlhan	" " Hesap Uzmanı
Yıldıran Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı

Toplantıya ayrıca Profesör Ferit Hakkı Saymen de katıldı.

Anayasa'ya Mali Kaza hakkında ne gibi hükümlerin konmasının Maliye Bakanlığına teklif edilmesi üzerinde müzakerelere bağlandı.

Ali Alaybek - Konuşur Mali Kaza'da yapılacak reforma bir istikamet verebilmek için Mali Kazanın fonksiyonu üzerinde durmamız lâzım.

19.ncu asırdakadar vergi sistemleri basit dar mevzuattan ibaretti. Bu sistemler hukuki mennet ve kaidelerden mahrum idi. Verginin izahı da Maliye ilminin görüşlerine göre yapılmaktaydı.

Vergideki yeni anlayış Vergi Hukukunun doğmasına yol açtı. Vergi hukuku anlayışı tarh, tahakkuk ve tahsilin kanuna uygun olarak cereyan etmesini icabettirir. Bu hukuk devleti anlayışının icabıdır. Kontrolü de yine hukuk devleti anlayışı icabettirir. Bugünün anlayışı hukuki ihtilâfların müstakil organlar tarafından karara bağlanmasını gerektirir.

Mali kazanın diğer fonksiyonu ise Juris Prudence yolu ile vergiciliğe istikamet vermektedir.

Mali Kazanın bu fonksiyonları ifa edebilmesi müstakil mahkemeler kurulmasına bağlıdır. Mali kazanın bağımsızlığı ancak bu yolla temin edilebilir.

Vergi kaza sisteminin 3 tipe irca etmek mümkündür.

- 1- Müstakil mali kaza
- 2- İdari Kazaya bağlı Mali Kaza
- 3- Adli Kazaya bağlı Mali Kaza

İngiltere'de idari mahkemeler ve devlet şurası yoktur. Mali itirazlar Umumi Komiserler Heyetine yapılırlar. Bunlar maddi bakımdan niha karar verebilirler. Bazı vergilerde bunların yerine Hususi Komiserler tayin olunur. (Special Commisear). Bunların dışında mahkemelere intika eden ihtilâflarda şu seyir takip edilir. Umumi Komiserlerin verdiği karara itiraz istinaf mahkemelerine, daha sonra Lordlar Kamarasına yapılırlar.

Fransa'da Muamele vergisi hariç, adli kaza esası caridir. Takip edilen yol Bidayet Mahkemeleri, istinaf mahkemeleri ve temyiz mahkemesidir. Cezaî hâllere ise Ceza mahkemelerinde bakılır.

Diğer bir usul de ihtilâfsız kazadır. İhtilâfların % 80-90 nı uzlaşma yolu ile halledilir. (Jurisdiction Grocioux).

Amerika'da ilgililerle dostca anlaşmak suretiyle hal yoluna gidilmektedir. İhtilâfların % 95 i böyle halledilmektedir. Aksi halde Washington'daki 16 hakimden müteşekkil müstakil mahkemeye başvurulur. (Tax Court). İkinci merci istinaf mahkemesi ve daha sonra yüksek mahkemedir. Tax Court'a 4500, istinaf mahkemesine 300 civarında ihtilâf aksetmektedir.

Almanya'da Ön itiraz safhasında anlaşılamadığı takdirde vergi davası açılıyor. Vergi mahkemesi bağımsızdır. Bunu temin için de son zamanlarda bir kanun çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Bu mahkemelerin üstünde federal Mali Divan vardır. Divan Muhtelif Senatolara ayrılmıştır. Reis ve Üyeler Cumhuriyet Başkanı tarafından seçilir. Yeni Anayasa'ya göre ise Maliye Bakanı tarafından seçilecektir. Divan ayrıca Mali konular hakkında istişare merciidir.

Türkiye'de Mali Kaza itiraz komisyonları, Temyiz Komisyonu ve Devlet Şurası olarak kademelidir. Komisyonlar bağımsız organlar şekli de teşkil edilmemişlerdir. Devlet Şurasının vazifelerinin çokluğu, Mali Kaza Fonksiyonunun gerektirdiği şekilde ifa edilmemesine sebep olmaktadır. Bağımsız olamamakla beraber, Komisyonlar daha vukufu kararlar vermektedirler. Sistemin üç dereceli olması ihtilâfların sürüncemede kalmasına sebep olmaktadır.

İtiraz Komisyonlarının muvazzaf ve gayri muvazzaf diye ayrılmaları ve bünye ve kuruluş itibarıyla farklı bulunmaları da ayrıca iyi değildir. Bide bu sistemin bir an önce kaldırılarak bir reform yapılması zaruridir.

Alman sisteminin kabulü en iyi yol olacaktır. ./.

Mali Kazada 2 dereceli sisten kabul edilmelidir.

- 1) İlk derecede Maliye Mahkemeleri
- 2) İkinci olarak Mahalli Vergi Mahkemeleri
- 3) Üst ve nihai bir yüksek mahkeme (Ankara'da)

Vergi mahkemeleri üyeleri ihtisas sahibi olmalıdır.

Reform'un Anyasa ile ilgisine gelince, bu husus 1944 yılındaki çalışmalar sırasında da ileri sürülmüştü. Mali Kaza reform'u prensip bakımından Anayasa'ya taallük eder.

Bu günlerde Anayasa görüşüldüğüne göre, Komisyonunuz görüşünü bir ön rapor halinde Bakanlığa aksettirmelidir.

Gelirler Genel Md. Bu hususta bir muhtıra hazırlanmış önce onu okuyalım, daha sonra Ferit Hakkı beyin mütalâalarını dinleyelim.

(Muhtıra Tarık Hatusil tarafından okundu)

F.H.Saymen - Anayasa hükümlerini nazara alarak 2 maddelik bir proje hazırladım. Ali beyin ve Maliye Bakanlığının fikirleri birbirlerini teyid eder ve benim hazırladığım projeyi tamamlar mahiyettedir. Sadece müstakil mahkemeler kurulması kâfi değildir. Mali Kaza bağımsız bir Kaza haline getirilmelidir.

Anayasanın 139 uncu maddesin Askeri Yargıyı ele almaktadır. Ben bu maddeye Mali Yargıyı da ilâve ediyorum. 142 nci Madde Askeri Yargıtaya ele almaktadır. Mali Yargıtayı da buna müvazi olarak veya bunun yerine bu maddeye koyabiliriz. Mali Yargı Askeri Yargıdan daha önemlidir. Şumulu daha genişdir.

Şöyle bir proje hazırladım:

Mali Yargıtay bir Spesiyalizasyon mahkemesi olsun. Böyle olursa burada sadece Maliye mesleğinden yetişenler yer alır.

Ali Alaybek - Ferit Hakkı beyin projesini müzakere edelim.

Orhan Güreli - Ben bu mevzuda müzakerelere başlarken, mali kazanın hangi yargı sistemi içinde (yani adli, idari) yer alacağına dair bir prensip kararı alınmasını zaruri ve faydalı görüyorum.

Galip Dolun - Mali Kaza sistemini ele alırken Gümrük vergileri ve Hileli Vergi suçlarını da beraber mütalâa edelim.

Hileli Vergi suçlarının İhtisas Mahkemelerinde karara bağlanması düşünülemez mi?

Vergi işlerinde memur hakimlerden müteşekkil mahkemelerin mükellef aleyhine çalışması mümkündür. Bu mahkemelere halk temsilcileri de konamaz mı?

Orhan Dikmen - Ben kaza birliğine taraftarım. Fakat bu sisteme hemem gideneyiz. Mali kaza bence idari Kazadan uzak olmalı. Ya müstakil vergi mahkemeleri, ya da tenyizde müstakil vergi daireleri olmalıdır.

Sadık Baklacioğlu - Vergi kazasının ihtisastırılabilmesi için ya müstakil vergi mahkemeleri teşkil edilir, yahutta Umumi Mahkemelerde ihtisastırma sağlanmasına gidilir. Umumi Mahkemeler içinde ihtisastırma sağlanması zordur. Bunun için vergi mahkemeleri kurulması daha doğrudur.

Bu Mahkemelere ihtisastırma sahibi hakim nereden temin edilecektir. Ya yetiştirilecek yahutta başka yerlerden aktarılacaktır. Ünceleri aktarma yapılsa bile sonradan muhakkak yetiştirmeğe gidilmelidir.

İhtilâfların azaltılmasının yolu, maddi olayların ileri Kaza mercilerine kadar götürülmesidir. Memleketimizde özüllikle nazara alınırsa böyle mahkemelerin konulması yerine Amerika'daki gibi gezeici mahkemeler konulması yerinde olur. İhtilâfları önlemek için önce bunları idari olarak hal etmek lâzımdır. Bir ilk tetkik safhası kurulması ve uzlaşmaya yer verilmelidir. Bundan başka suiniyetle mahkemeye müracaat eden mükelleflere terettüp eden bir ceza konulmalıdır. Meselâ faiz gibi.

Ferit Hakka Saymen - Mühim olan vazife Mali Kazanın, idari ve adli kazadan hangisine yakın olduğudur. Benim Prejende teklif ettiğim Mali divan sadece bir iptal mahkemesi değildir. Hem mali konulara tetkik edecek, hem de ceza hükümlerini tatbik edecektir. Yani hem hukuki hem de cezai cephe halledilmiş olacaktır.

Ali Alaybek - Memleketimizdeki cari Mali Kaza sisteminin değiştirilmesi icabet içinde tereddüdümüz yok. Yalnız şu fikirler ileri sürülüyor:

- 1- Mali Kaza Adli Kaza içinde yer almalı
- 2- Mali kaza İdari Kaza içinde yer almalı

Bence bunlar doğru yollar değil. Müstakil Mali Kaza esasına gidilmelidir. Devlet Şurası azalarının ihtisastırma sahibi olmamalarından şikâyet edilmektedir. Bu sebeple adli ve İdari Kazanın dışında, tamamen müstakil bir Kaza kurmak zaruridir.

Acele bir ön rapor göndermek suretiyle bu müesseseyi koydurmak için çalışmalıyız.

Vergi 8 uçlarında ilk nev'i müeyyide var:

Mali Müeyyide
Mali olmayan müeyyideler.

Bu mevzuda hiçbir memleketin Mali Kaza sisteminde, Mali olmayan cezalar mevzuunda Mali Mahkemeler selâhiyetli kılınmamıştır.

Galip Dolun - Vergi ile ilgili suçlara Ceza Mahkemeleri bakacağı zaman çok müşkülât çekiyoruz. Meselâ hileli vergi suçlarının 9 nevi Asliye Ceza Mahkemesi bakıyor. Bu mahkemenin diğer işleri Kız Kaçırma olaylarına bakmak. Ben avukat olarak ne söylüyorsam Hakim anlamıyor. Mali Kaza ayrı ihtisastırma mahkemelerinde görülmelidir.

Ali Alaybek - Bir noticeye varalım. Ferit Beyin projesi yeniden okunsun.

Ferit Hakkı Saymen'in Projesi tekrar okundu.

Projenin 1 nci maddesinin Vergi resmi ve harç mükellefiyetlerinden ve bunlarla ilgili Mali cezalardan ve usul hükümlerinin uygulanmasından doğan davalara bakmak üzere Maliye Mahkemeleri kurulur.

Bu mahkemelerde görev alacak hakimler-de aranacak nitelikler kanunla tayin olunur.

Maliye Mahkemelerinin Kuruluşu, işleyişi, hakimlerinin özel nitelikleri ve özlük işleri kanunla tayin olunur" şeklinde olması kararlaştırıldı.

Projenin Mali Yargıtay Kurulması hakkındaki 3 nci maddesinin 1 nci fıkrasına Bakanlar Kurulunca gönderilen Mali kanun ve Tüzük tasarıları hakkında düşüncelerini bildirir" cümlesi ilâve olundu.

2 nci Maddenin 2 nci fıkrasının ise "Mali Yargıtay Başkan ve Üyeleriyle Baş Savcı, Maliye Hakimliği niteliğine haiz olup 40 yaşını bitirmiş olanlar arasından Yüksek Maliye Hakimleri Kurulu tarafından seçilir.

Yüksek Maliye Hakimleri Kurulu, Sayıştaydaki usule uygun olarak seçilir" şeklinde olması kararlaştırıldı.

Gelecek oturumda serbest meslek kazançları üzerinde müzakerelere devam olunmak üzere toplantıya son verildi.

VERGİ REFORM KOMİSYONU TOPLANTILARI
TUTANAKLARI

Vergi Reform Komisyonu 29/3/1961 tarihinde Maliye Bakanlığı Müşavir Hesap Uzmanı Ali Alaybek'in başkanlığında aşağıda isimleri yazılı üyelerin iştirakiyle toplandı.

Baklacioğlu Sadık	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Prof. Dikmen Orhan	İstanbul Üniversitesi temsilcisi
Duru Rasim	Maliye Bakanlığı Baş Hesap Uzmanı
Gürelî Orhan	" " Hesap Uzmanı
Hatusil Tarık	" " " "
Ormancı Rıza	Sanayi Odası Temsilcisi
Özenç Rifat	Maliye Bakanlığı Gelirler Umum Müdürlüğü Müşaviri
Uçkun İlhan	Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı
Turgay Rıza	" " Mufettişi
Yıldıran Tahsin	Ticaret Odası Temsilcisi
Yücefer Adil	Maliye Bakanlığı müşavir Hesap Uzmanı

Toplantıya ayrıca İstanbul Sanayi Odası, Ticaret Odası ve Borsası Başkanları ve Baro ve Türk Tabib Odaları Birliği temsilcileri de katıldılar.

Komisyon Başkanı Ali Alaybek ve Ticaret ve Sanayi Odası ve Borsa Başkanlarının Komisyonun çalışmaları üzerinde yaptıkları karşılıklı konuşmalardan sonra serbest meslek kazançlarının vergilendirilmesi üzerinde müzakerelere başlandı.

Ali Alaybek - Serbest meslek kazançları konusuna geldik efendim. Baro ve Etibba Odası namına arkadaşlar da aramıza katıldılar. Komisyonumuz bundan evvelki toplantısında serbest meslek kazancı üzerinde müzakerelerde bulundu. Bir kere serbest meslek kazançlarının tesbitinde hakiki kazanç usulünün uygulanmasına taraftarız. 2 nci olarak nazariyatla bağdaşmamasına rağmen, bazı günlük masraflar için götürü bir masraf indirilmesine taraftarız. Bu masraflar müteferrik ve günlük masraflardır. Bunlar için bir "Plafond" dahilinde götürü indirim kabulünü düşüştük. Hatta bu hususta daha ileri giderek, tevsiki mümkün büyük masrafların günü gününe değil sene sonunda deftere kaydedilmesi suretiyle bir ferahlık verilmesini, fiscal mahzuru olmaması dolayısıyla kabul edebiliriz.

./.

Kanunda yer almayan otomobil amortismanı ve işyerine tahsis edilen binanın amortismanı meselelerini düzeltmeyi de düşünüyoruz.

Şimdi sayın meslek teşekkülleri mümessillerinin bize getireceği yapıcı görüşleri dinleyelim.

M.Kutadgu - (Baro Temsilcisi) Müntesibi bulunduğum Baronun vergi kanunlarında yapılan tadiller üzerindeki görüşünü arzedeceğim. Tadilleri götürü usulün terki ve diğer hususlar olarak 2 ye ayırabiliriz.

Götürü usulün terki prensip olarak muhakkak ki doğrudur. Fakat memleketimizin durumu bakımından bu hususu, Maliye ve serbest meslek erbabı yönünden incelersek görürüz ki:

Serbest meslek faaliyetleri, ticari ve sanayi işletmelerin aksine defter ve kayıt tutmayı mahiyetleri dolayısıyla icabettirmez. Bu meslek erbabı defter tutmağa sadece mali kanunlar muvacehesinde mecbur olmaktadır. Bu meslek erbabının zaten defter tutma itiyadı da yoktur. Varidatın deftere kaydı bir dereceye kadar kolay olduğu halde, masrafları kaydetmek ve bunların istinat ettiği vesikaları toplayıp saklamak çok daha zordur. Diğer taraftan serbest meslek erbabının masrafları çeşitli değildir. Bu sebeplerden masrafların günü gününe tesbiti yerine götürü gider usulünün tatbiki daha doğru olur kanaatindeyiz. Umumiyetle serbest meslek erbabının gelirleri ile masrafları arasında bir riyazi münasebet vardır. Bu oran çok zor değişir. Eski kanunun % 30 masraf kabul etmesi belki bugün yüksek telâki edilebilir. Biz burada yaptığımız bir inceleme neticesinde bir serbest meslek erbabının ayda bir senede 12 bin TL masraf yaptığını gördük, buna göre bu şahsın yıllık hasılâtının 40.000 lira olması lâzım ki götürü gider emsaline uygun olsun. Şunu hemen ifade edeyim ki, bu 40.000 liralık hasılatı pek az kimse tarafından elde edilir. Bu durum da gösteriyor ki % 30 götürü masraf indirimi nisbeti hiç bir zaman yüksek değildir. Ancak çok yüksek kazanç sağlayanlarda bu nisbat yüksek kabul edilebilir.

Bizim düşüncemize göre:

40 Bin liradan aşağı gelirlerde	% 30 nisbeti az.
40-100 bin lira arası	" " " normal
100 bin liradan yukarı	" " " fazladır.

Netice olarak belirtelim ki, hakiki gider usulünün kabulü halinde doğacak güçlükler, elde edileceği umulan iyi neticelerden yüksek olacaktır.

Ali Beyefendinin teklif ettiği ikili sisteme gelince bu usulün de neticeyi değiştirmeyeceği kanaatindeyiz. 2 li sistem daha fazla müşkülât doğuracaktır.

S.Kerimoğlu - (T. Tabib Odası) Baro Temsilcisi arkadaşımız hemen hemen bizim de şikâyetimize sebep olan hususları çok güzel belirttiler. Benim ayrıca bir şey söylememe lüzum kalmadı. Yalnız şunları Komisyonunuza arzedeğim. Bugün İstanbul'da 12 bine yakın hekim bulunuyor. Bunların çok büyük bir kısmı "Quartier" hekimidir.

İstanbul'da serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla vergi veren hekim sayısı zannetmemki 500 den fazla olsun Bunların verdikleri verginin toplamı da bir gazetenin verdiği vergiye hemen hemen yaklaşmaz bile.Yalnız hekim zümresi sosyal muhiti geniş olan bir zümredir Onların şimdi ayrıca bir külfet tabii tutulması, hem fiili olarak alınacak vergiyi artırmayacağı gibi, hem de Gelir Vergisi kanunundan şikâyetin artmasına sebep olur.

Bir hekimin durumu avukatınkinden de farklıdır.Bizim yanımızda çalışan hastabakıcı avukatın kâtibinden çok farklı durumdadır Bunlar umumiyetle okuma yazma bile bilmezler.Yeni durum karşısında Devlete vereceğimiz paranın bir kısmını muhasebecilere vereceğiz.

Ali Alaybek - İzahatınız için teşekkür ederim efendim. Müsaade ederseniz ileri sürülme görüşlere cevap vermek istiyorum.Şunu kabul etmek lâzımdır ki, dediğiniz gibi serbest meslek erbabı tabiaten defter tutmak itiyadında değildir. Fakat öyle de olsa bir devlet ferdi olarak böyle bir mükellefiyete razı olması lâzım gelir. Zaten eski sistemde de serbest meslek erbabı kayıt tutuyordu, sadece masraflarını yazmaktan imtihan ediyordu.Eski sistemin büyük bir adaletsizlik doğurduğunu kabul etmek lâzımgelir.Sizin de kabul ettiğiniz gibi serbest meslek erbabının masrafları varidatla aynı nisbette artmamaktadır.

Bunun için ikili bir tasnif yapalım diyoruz.Tesbiti gayet kolay olan kira gibi masrafları sene sonunda bir kalem halinde yazılsın.Diğer müteferrik masraflar için ise belli bir plafond'u aşmamak üzere yine götürü bir nisbette indirim kabul edelim.

M.Kutadgu - Kısmen hakiki, kısmen götürü usule gidildiği zaman gerçek kazanç prensibinden ayrılmış oluyoruz.Bu usul götürü usulün bütün mahzurlarını taşıyor.Sizleri bu yola sevekeden ender rastlanan tipik hadiseler.Meselâ 500 bin lira varidat sağlayan bir serbest meslek erbabına 150 bin lira birden masraf tanımak göze batıyor.Bu halde gerçek masraf miktarının 150 bin liranın çok altında olduğu muhakkak.Böyle extrême götürü usulün aleyhine olan cereyanın kuvvetlenmesine sebep oluyor.Bu tip misaller bir veya ikiden fazla değildir.Bu bir iki kişinin yüzünden bir büyük kütlenin külfet altına alınmasını biz lüzumsuz buluyoruz.Nihayet serbest meslek kazalarının gerçek usulde tesbitinin bir mukabil kontrol vasıtası olarak bir faydası olacağına da inanmıyoruz.Ayrıca serbest meslek erbabının bir sosyal emniyet tedbirine sahip olmadığını da gözden uzakta tutmamalıdır.Serbest meslek erbabının büyük bir kısmı müreffeh insanlar değildir.Vergi bakımından ayrıca külfetler de yüklenirse bu sınıfa, serbest mesleklerin cazibesi kalmayacaktır.Zaten epey rizikolu olan ve cesaret isteyen bu işlere kimse rağbet etmeyecektir.Bu meslekleri bir parça olsun himaye edelim.Eğer götürü gider emsalleri yüksek bulunuyorsa bunlar yeniden ele alınmalıdır.

Rifat Özenç - Baronun broşüründe görüyoruz ki, serbest meslek erbabının masrafları çeşitlidir.Bunların çoğunun vesikası paraları tahsil eden müesseselerce mükellefin eline gönderiliyor.Bunları bir deftere kaydetmek bu kadar zormudur ki, bu işten bu kadar çekiniliyor.Doktorlar hariç diğer serbest meslek erbabının işleri az

çok devlet daireleriyle. Bu kimseler resmi dairelerle münasebette bulunmaya alışmış kimselerdir. Sonra diğer bazı kanunlar da bu kimselere bazı defter tutma mükellefiyeti yüklemiştir.

Masrafların çoğu büyük meblâğlı ve uzun zamanda bir kere yapılan masraflardır. Bunların dışında kalanlar için ise bu götürü masraf kabul edilecektir. Bu bakımdan başkanımızın teklifini ben uzlaştırıcı bir teklif olarak buluyorum.

Orhan Güreli - Baronun ikili sisteme mukavemeti üzerinde durmak istiyorum.

Bir kerre tatbiki kolaylık meselesinde, bazı masrafların deftere kaydı, bu masraflar bir senede on kalemi geçmez ve diğer masrafların götürü olarak tesbiti bir zorluk doğurmaz.

İkinci olarak bu ikili usulün bir anlaşmazlık değil, bilâkis uzlaşma meydana getirecektir. Tatbikattan anlaşıldığına göre serbest meslek erbabı daima küçük bir el defteri tutar; bu hakiki masraflar bu deftere yazılabilir.

Tarık Hatusil - Prensip olarak evvelâ serbest meslek kazancının tesbitinde götürü masraf usulü mü yoksa gerçek masraf usulünü mü kabul edeceğiz. Bunu kararlaştıralım. Baro Temsilcisinin izahatını dinledik. Ben bu durum karşısında serbest meslek erbabının gerçek masraflarını beyan etmemeleri için önemli bir sebep olmadığını görüyorum.

Gelir Vergisi Kanununun 1 nci maddesi "Her kazancın gerçek olarak ele alınacağını" gösterir. Bu prensipten, çok mühim sebepler olmadıkça vazgeçmeyelim. Sene sonunda gerçek masrafların yazılmasında çok büyük bir külfet olmasa gerek.

Baronun broşürüne göre bizim götürü olarak indirmek istediğimiz masraflar umumi masrafların % 5 i ve umumi hasılâtın ise % 1,5-2 si nisbetindedir. Bukadar ufak meblâğlar içinsistemi karıştırmayalım. Bu masraflar V.U.K. hükümlerine göre vesikasız da kaydedilebilirler. Onun için gerçek masraf usulünden vazgeçmeyelim.

Adil Yücefer - İzahatları dinledikten sonra bende bir tereddüt hasıl oldu. Ticari işletme tabiatıyla serbest meslek erbabıyla defter tutma itiyadında olduğu halde bunlardan bir haddi geçmeyenler için kaideden inhiraf ederek götürü usulü kabul ediyoruz. Prensiplerden bu şekilde inhirafı çok yerlerde rastlayabiliyoruz. Öyle ise biraz daha fedakârlık ederek serbest meslek erbabı içinde götürü usulü kabul etmek ve bu götürülükte Orhan beyin teklif ettiği gibi bir kademelene yapsak ve bu nisbeti de asgari bir dereceye indirsek, isteyen hakiki usulü kabul etmesini ileri süremezmiyiz? Bu sözlerimi kesin bir fikir olarak değil Komisyonun bu yolda bir meyli olup olmadığını öğrenmek için söylüyorum.

Rasim Duru - Memlekette büyük bir vergi reformu yapılırken halkın defter tutmağa, vesika muhafaza etmeğe çalıştırılmasına çalışılırken, avukatların bize daha yakın olmalarını isterdik. Bu mesleklerin mahiyeti ilmidir. Bu insanların defter tutmağa vakti yoktur gibi mülâhazalar yersizdir. Bu insanlar ticaret aleminin kurmaylarıdır. Hiçbirisi defter, kayıt, vesika mefhumundan uzakta insan-

Sanlar değildirler.

Galip Dolun - Tahminimce 100 bin lira kazanan bir serbest meslek sahibi 30 bin lira masraf yapar. Serbest meslek erbabı götürü masraf usulünü hesap uzmanları karşısında hesap vermekten kaçındıkları için istiyorlar. Şu hususu da bu arada belirtmek isterim, serbest meslek erbabının yazabileceği masrafları gösteren 68 nci maddede Sayın Ali Beyin belirttiği hususlardan başka mesleki teşekküllere ödenen aidatlar da unutulmuştur.

İlhan Uçkun - Konumuz bir şekil meselesiydi. Vesika toplanması yapılsın mı yapılmasın mı? Müzakerelerin sınırı biraz genişledi. Orhan Bey ve Mukip Bey serbest meslek erbabının himayesini istediler. İsteklerine bütün kalbimle iştirak ederim. Fakat bu şekil konuşmalarla mevzudan uzaklaşıyoruz.

Gelir Vergisi kanununun 1 nci maddesindeki gerçek usul prensiplerinden büyük bir zorunluluk olmadıkça vazgeçmeyelim.

Serbest meslek erbabına götürü masraf tatbikini gerektiren ne gibi büyük bir zorunluluk var. Ben böyle bir sebep göremiyorum. İleri sürülen teklif bence en uygun olanıdır.

Müzakereler sonunda bu mesele artık olgunlaşmıştır, kanaatin dayım. Burada prensip üzerinde karara varalım.

Ali Alaybek - Mukip bey arkadaşımız kademeli götürü masraf usulünden bahsettiler. Bizim de teklif ettiğimiz plafond'lu nisbi götürü masraf usulünde bu maksat sağlanmış olacak. Yüksek kazançlarda masrafın müterakki olarak artmayacağı vakiasını böylece halletmiş olacağız.

Serbest meslek erbabının kayıt tutmak imkânına sahip olduğu fakat bu hususun realitede onlar için büyük külfet olacağı da muhakkak. Gündelik masraflar için bu külfetten bu kimseleri kurtaralım. Zannediyorum ki teklifimiz matluba muvafık gelecektir.

Serbest meslek erbabının sosyal emniyetlerinin zayıf olmaları bakımından ücretlerde yapılan iktisap gideri karşılığı olarak götürü indirimine bir alt plafond tayin edeceğiz.

Şimdi efendim önümüzde 3 teklif var.

- 1- Tarık beyin mer'i kanundaki usulün (Gerçek usulün) aynen muhafazası.
- 2- Baronun kademeli götürü masraf teklifi
- 3- Müteferrik masraflar için alt ve üst tavanı tayin edilmiş götürü masraf indirimi yapılması ve diğer masrafların gerçek olarak tesbit edilerek sene sonunda defterlere kaydı.

Oya koyuyorum.

- 1- Usul (gerçek masraf usulu) Duru, Hatusil
- 2- " Yücefer, Yıldırım, Dikmen, Kutadgu, Ormancı
- 3- " Güreli, Uçkun, Ormancı, Turgay, Alaybek, Baklacioğlu, Özenç, Yücefer.

3 ncü Usul ekseriyetke kabul edildi.

Rıfat Özenç, Sadık Baklacioğlu, Mukip Kutadgu, Galip Dolun, Tarık Hatusil yukarıda esası kararlaştırılan usulün teferruatını tesbit için kurulan sous - commisyona seçildiler.

Gelecek oturamda telif kazançları konusunda müzakerelere devama karar verildi.